

Univerzita Hradec Králové

Pedagogická fakulta

DIPLOMOVÁ PRÁCE

2017

Michaela Kopová

Univerzita Hradec Králové

Pedagogická fakulta

Katedra sociální pedagogiky

Postoje mládeže k subkulturám

Diplomová práce

Autor: Bc. Michaela Kopová

Studijní program: Specializace v pedagogice

Studijní obor: Sociální pedagogika

Vedoucí práce: Kasal Josef, PhDr. MBA, Ph.D.

Univerzita Hradec Králové

Pedagogická fakulta

Zadání diplomové práce

Autor: Michaela Kopová
Studijní program: N7507 Specializace v pedagogice
Studijní obor: Sociální pedagogika
Název závěrečné práce: Postoje mládeže k subkulturám
Název závěrečné práce v AJ: Attitudes towards youth subcultures

Cíl, metody, literatura, předpoklady:

Diplomová práce mapuje problematiku subkultur mládeže. Práce se zaměřuje na tři vybrané subkultury a to na subkulturu hip hop, freetekno, punk. Práce se skládá ze dvou částí – teoretické a praktické. Teoretická část definuje a popisuje základní oblasti dané problematiky – oblast subkultury, oblast mládeže, oblast konkrétních subkultur mládeže. Druhá, výzkumná část si klade za cíl detailněji popsat a zmapovat základní postoje členů subkultur mládeže v různých oblastech jejich života. Pozornost je věnována osobním motivům, které ovlivnily příznivce pro vstup do dané subkultury, jak členství v subkultuře ovlivňuje jejich životní styl, jaké mají životní hodnoty. Pro tuto část byla zvolena metoda zkoumání polostrukturovaných rozhovorů s příslušníky subkultur.

Garantující pracoviště: Katedra sociální pedagogiky, Pedagogická fakulta
Vedoucí práce: Kasal Josef, PhDr. MBA, Ph.D.
Oponent práce: Kalibová Petra, Mgr. et Mgr.
Datum zadání: 14. 2. 2013

Prohlášení

„Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracovala samostatně a uvedla jsem všechny použité prameny a literaturu.“

V Hradci Králové dne 17. března 2017

.....

Autor

Anotace

KOPOVÁ, Michaela. *Postoje mládeže k subkulturám*. Hradec Králové: Pedagogická fakulta Univerzity Hradec Králové, 2017. 110 s. Diplomová práce.

Diplomová práce mapuje problematiku subkultur mládeže. Nejvíce se orientuje na tři subkultury – subkulturu hip hop, freetekno, punk. Hlavním cílem práce je detailněji popsat a zmapovat základní postoje členů subkultur mládeže v různých oblastech jejich života. Pozornost je věnována osobním motivům, které ovlivnily příznivce pro vstup do dané subkultury, dále jak členství v subkultuře ovlivňuje jejich životní styl, jaké mají životní hodnoty. V teoretické části jsou popsány a vysvětleny základní pojmy, které se problematiky týkají. Jsou zde charakterizovány oblasti kultura, subkultura, subkultura mládeže aj. Další téma, které je v práci popisováno, se orientuje na mládež, na její rysy, na její postoje, jak je v tomto období důležitá vrstevnická skupina. Práce popisuje základní znaky ústředních subkultur.

Výzkumné šetření v praktické části je kvalitativního charakteru, kdy byly realizovány polostrukturované rozhovory s příslušníky třech subkultur.

Klíčová slova: mládež, subkultura, člen, identita

Annotation

KOPOVÁ, Michaela. *Attitudes towards youth subcultures*. Hradec Králové: Pedagogical Faculty, University of Hradec Králové, 2017. 110 pp. Diploma Dissertation Degree Thesis.

This thesis reviews the issue of youth subcultures. Most focuses on three subcultures - hip hop subculture, freetekno, punk. The main objective is to describe in more detail and map the underlying attitudes of members of the youth subcultures in different areas of their lives. Attention is paid to the personal motives which influenced fans to enter the subculture, as well as membership in the subculture affects their lifestyle, what their life values. The theoretical part describes and explains the basic concepts that relate to the issue. There are characteristics in culture, subculture, youth and subculture. Another topic that is described in the work focuses on youth, her features, her attitude, as in this period of important peer group. The thesis describes the basic features of central subcultures.

The survey in the practical part of a qualitative nature, which were conducted semi-structured interviews with members of the three subcultures.

Keywords: youth, subculture, member, identity

OBSAH

ÚVOD	11
1. ZÁKLADNÍ TERMINOLOGIE	14
1.1. Kultura	14
1.2. Subkultura.....	16
1.2.1. Styl subkultur	18
1.2.2. Typologie subkultur	19
1.3. Kontrakultura.....	20
1.4. Subkultura mládeže	21
1.4.1. Úrovně pohledu na subkultury mládeže	23
1.5. Subkultury mládeže a rizikovost	24
1.5.1. Syndrom rizikového chování v dospívání	25
1.6. Subkulturní scéna	27
1.7. Hnutí	28
1.8. Okrajové kultury.....	29
1.9. Teorie subkultur mládeže	30
1.9.1. Počátky výzkumu, Chicagská škola	30
1.9.2. Birminghamská škola, CCCS.....	31
1.9.3. Postsubkulturní teorie.....	32
2. SUBKULTURY MLÁDEŽE	33
2.1. Freetekno subkultura	33
2.1.1. Základní prvky	34

2.1.2.	Soundstým.....	36
2.1.3.	Symboly	37
2.1.4.	Etika	37
2.1.5.	Drogy.....	37
2.2.	Hip hop	38
2.2.1.	Rap	39
2.2.2.	Human beatbox	40
2.2.3.	Breakdance	40
2.2.4.	Graffiti	40
2.2.5.	DJing	41
2.2.6.	Image	41
2.2.7.	Hip hop kemp	41
2.3.	Punková subkultura	42
2.3.1.	Základní prvky	43
2.3.2.	Image	44
2.3.3.	Hudba	44
2.3.4.	Fanziny	45
3.	MLÁDEŽ	47
3.1.	Mládež a období adolescence	47
3.1.1.	Adolescence jako bouře a konflikt	49
3.1.2.	Adolescence jako čas pro splnění vývojového úkolu.....	49

3.1.3.	Adolescence jako proces učení, poznávání a přijímání nových rolí	50
3.1.4.	Osobnost adolescenta	51
3.2.	Identita	54
3.2.1.	Ontogenetický vývoj osobnosti podle E. H. Eriksona.....	56
3.3.	Socializace	56
3.4.	Vrstevnické skupiny	60
3.5.	Postoje	63
3.6.	Hodnotový systém mládeže.....	65
3.7.	Životní styl.....	67
4.	VÝZKUMNÉ ŠETŘENÍ.....	71
4.1.	Etapy výzkumného šetření.....	71
4.1.1.	Stanovení výzkumného problému a hlavního cíle	71
4.1.2.	Informační příprava výzkumu	72
4.1.3.	Charakteristika výzkumné metody.....	72
4.1.4.	Charakteristika výzkumného vzorku.....	76
4.1.5.	Stručné představení respondentů.....	76
4.1.6.	Organizace výzkumného šetření	79
4.2.	Interpretace dat	79
4.2.1.	Otevřené kódování	79
4.2.2.	Kategorie 1 : Vstup a motivace	80
4.2.3.	Kategorie 2 : Přitažlivost subkultury.....	86
4.2.4.	Kategorie 3 : Životní hodnoty členů	96

4.2.5. Kategorie 4 : Rizikovost subkultur.....	98
4.3. Závěr výzkumného šetření.....	103
ZÁVĚR.....	104
Seznam použité literatury.....	105
Seznam literatury související s tématem, seznam dalších zdrojů.....	108
Seznam příloh.....	110

„Mláď toudí po experimentu.“¹

Robert Louis Stevenson

ÚVOD

Diplomová práce se věnuje postojům mláďeže k subkulturám. Oblast subkultur je v dnešní době moderní a zajímavý fenomén, který se potýká s názorovou pestrostí. Subkultury jsou nedílnou součástí společnosti, s příslušníky jednotlivých subkultur se setkáváme dnes a denně v běžném životě. Svoji přízeň k dané subkultuře prezentují odlišnou image, životním stylem, chováním, které nejsou ve společnosti běžné.

Mláď lidé ve svém životním období hledají vlastní identitu, mají silnou potřebu někam patřit, vymezují si své životní názory a postoje, navzájem se ovlivňují ve vrstevnické skupině, chtějí se odlišovat. Na základě těchto a mnoha jiných vlivů si mláďež formuje svoji osobnost. V tomto procesu hrají určitou roli i subkultury, se kterými se mláďež ztotožňuje.

Diplomová práce si klade za cíl detailněji popsat a zmapovat základní postoje členů vybraných subkultur mláďeže v různých oblastech jejich života. Pozornost bude věnována osobním motivům, které ovlivnily příznivce pro vstup do dané subkultury, dále tomu, jak členství v subkultuře ovlivňuje jejich životní styl a jaké mají životní hodnoty.

Toto téma je mi velmi blízké, o fenomén subkultur se zajímám už několik let v osobním i profesním životě. Na základě pracovních zkušeností v nízkoprahovém zařízení pro děti a mláďež jsem si vybrala tři subkultury (punk, freetekno, hip hop), které jsou u dospívajících velmi oblíbené a aktuální. Domnívám se, že základní orientace v subkulturách může pracovníkům s mláďeží pomoci při výchovně-vzdělávacím procesu. Na základě těchto znalostí pedagogičtí pracovníci mohou lépe pochopit současnou mláďež, přizpůsobit komunikaci s ní, zorientovat se v rizikových prvcích, které se subkulturami souvisí, mít větší šanci najít k nim cestu. Prostředí subkultur můžeme vnímat jako přirozené prostředí výchovy.

---

¹ *Výroky slavných* [online]. In: . [cit. 2017-03-09]. Dostupné z: <http://www.vyroky-slavnych.cz/mladi-touzi-po-experimentu/>

Diplomová práce se dělí do dvou částí, a to na část teoretickou a na část praktickou. Na začátku teoretické části se zaměřuji na obecnou základní terminologii. Budu zde definovat pojmy kultura, subkultura, subkultura mládeže, kontrakultura a jiné. Na tuto kapitolu navazuji charakteristikou tří vybraných subkultur – punkovou, freetekno a hip hopovou. Zde popisuji základní prvky každé subkultury. Tato data jsou teoretickým východiskem pro praktickou část. Poté následuje kapitola, ve které se věnuji samotné mládeži, zde charakterizuji vývojové období adolescence, proces socializace, jak si jedinec tvoří identitu, jaký vliv na něj mají vrstevnické skupiny a v neposlední řadě, jak si utváříme své postoje.

V praktické části mapuji prostřednictvím polostukturovaných rozhovorů s příslušníky subkultur jejich základní postoje. Pozornost věnuji osobním motivům, které je ovlivnily pro vstup do dané subkultury, dále jak členství ovlivňuje jejich životní styl, jak formuje jejich názory.

TEORETICKÁ ČÁST

Na samém začátku teoretické části diplomové práce se primárně zaměřuji na představení základních a souvisejících pojmů, které byly doposud v souvislosti s tematikou subkultur vědeckými kruhy vydefinovány. Stručně vymezuji stěžejní pojmy pro snadnější orientaci a vzhled do celé problematiky subkultur. Definuji pojmy kultura, subkultura, kontrakultura, okrajová kultura, subkultura mládeže, subkulturní scéna a hnutí, které se navzájem prolínají a ovlivňují.

První kapitola mapuje vztah kultura – subkultura – kontrakultura. Následující kapitola se věnuje vybraným subkulturám mládeže, které pojmám jako teoretické východisko pro praktickou část. Věnuji se punkové, hip hopové a taneční subkultuře (zde zejména freeteknu). Jelikož je to velmi rozmanité a obsáhlé téma, zaměřuji se především na hlavní rysy daných subkultur.

V závěru teoretické části charakterizuji mládež, její životní styl, hodnotový systém. Zaměřuji se na socializaci jedince v období adolescence, popisuji vývoj identity jedince, psychosociální vývoj osobnosti. Uvádím důležitost vrstevnických skupin v rámci subkultur mládeže. Věnuji se i rizikovému chování v tomto životním období. Všechny oblasti jsou vzájemně propojené.

1. ZÁKLADNÍ TERMINOLOGIE

1.1. Kultura

Pojem kultura známe jako velmi častý a běžně užívaný². Termín je vymezován v různých rovinách z mnoha aspektů a východisek. Kultura je složitým společenským jevem a procesem, který zahrnuje oblast vědění, jazyka, víry, práva, umění, zvyků. V podstatě se jedná o souhrn všech hmotných a duchovních hodnot vytvořených lidstvem.³ Je předmětem zájmu mnoha věd, například kulturní antropologie, etnologie, sociologie, politologie, sociální psychologie, interkulturní psychologie aj. Každá věda má svůj specifický úhel pohledu na způsob chápání kultury, neexistuje proto jednoznačný koncept vymezující tento jev. Některé z pohledů, jak vnímat kulturu, uvádím níže.

Pro definování kultury lze využít etymologii⁴ slova. Kultura (z latinského *colo, colere* – vzdělávat, pěstovat, pečovat) je termín⁵, který původně souvisel s obděláváním zemědělské půdy. Nový význam tohoto slova odkryl římský filosof Marcuse Tullius Cicero, který jej užil v Tuskulských hovorech v 1. století př. n. l., kde nazval filosofii jako „kulturu ducha“, tím položil základy vnímání kultury jako charakteristiky lidské vzdělanosti. Cicerovo vymezení kultury mělo i své odpůrce. První, kdo se ohradil, byl Johann Wolfgang von Goethe, z jehož pojetí kultury vychází současná sociologie a kulturní antropologie.

Vědou, která se zabývá studiem kultury, je kulturologie.⁶

Z pohledu Bakera⁷ je kultura komplikovaný a kontroverzní výraz, protože nezastupuje samostatnou jednotku nezávislého objektového světa. Koncept kultury je tedy nástroj, který je pro nás více či méně užitečný jako životní forma a jeho významy a forma se mění v závislosti na tom, co vše myslitelé hodlají s tímto nástrojem „dělat“.

---

² Kultura je ve společnosti často vnímána jako soubor aktivit ve smyslu, kultura hudební, divadelní, umění, filozofie, literatury.

³ *ABZ.cz: slovník cizích slov - on-line hledání* [online]. [cit. 2017-03-01]. Dostupné z: <http://slovník-cizich-slov.abz.cz/web.php/slovo/kultura>

⁴ Etymologie je nauka o zákonitostech vývoje slov a změnách jejich významu.

⁵ *Velký sociologický slovník*. Praha: Karolinum, 1996. ISBN 80-718-4310-5, str. 547

⁶ *Velký sociologický slovník*. Praha: Karolinum, 1996. ISBN 80-718-4310-5, str. 548

⁷ SMOLÍK, Josef. *Subkultury mládeže: uvedení do problematiky*. Praha: Grada, 2010, 281 s. ISBN 978-802-4729-077, str. 26

Sopóci a Búzik⁸ termín kultura spojují se specifickým lidským způsobem organizace, uskutečňováním a rozvojem činnosti, který je zpředmětněn v materiálních i nemateriálních výsledcích lidské činnosti, především práce.

Pedagogika kulturu vnímá jako komplex materiálních a nemateriálních výtvorů v širokém slova smyslu, které civilizace během svého vývoje vytvořila. Kultura je předávána z generace na generaci zejména prostřednictvím formálního vzdělávání ve školských institucích.⁹

Ve velkém psychologickém slovníku odborníci definují kulturu jako souhrn informací. Zahrnuje soubory principů, pravidel mravů a způsobů interakce uvnitř skupiny či společnosti a lidských výtvorů. Je předávána výhradně negeneticky, tedy učením.¹⁰

Lawless¹¹ se na kulturu dívá z hlediska integrované a vnitřně propojené soustavy představ, činností a vzorců, které jsou neustále ve vzájemné interakci a které jsou souhrnem hmotných a duchovních hodnot vytvořených lidstvem.

V nejobecnější rovině můžeme kulturu definovat, tím co všechno kulturu tvoří¹²:

1. Kulturní artefakty. Materiální výtvořiny lidské činnosti.
2. Sociokulturní regulativy. Sociální normy a pravidla lidského chování.
3. Ideje. Nemateriální vize, hodnoty a představy.
4. Sociální instituce. Nadosobní koordinované komplexy normativně vymezené.

---

⁸ SMOLÍK, Josef. *Subkultury mládeže: uvedení do problematiky*. Praha: Grada, 2010, 281 s. ISBN 978-802-4729-077, str. 26

⁹ PRŮCHA, Jan, Eliška WALTEROVÁ a Jiří MAREŠ. *Pedagogický slovník*. 4., aktualiz. vyd. Praha: Portál, 2003, 322 s. ISBN 80-717-8772-8, str. 108

¹⁰ HARTL, Pavel a Helena HARTLOVÁ. *Psychologický slovník*. Třetí, aktualizované vydání. Praha: Portál, 2015. ISBN 978-80-262-0873-0, str. 275

¹¹ SMOLÍK, Josef. *Subkultury mládeže: uvedení do problematiky*. Praha: Grada, 2010, 281 s. ISBN 978-802-4729-077, str. 25

¹² SMOLÍK, Josef. *Subkultury mládeže: uvedení do problematiky*. Praha: Grada, 2010, 281 s. ISBN 978-802-4729-077, str. 29

V současném antropologickém myšlení je kultura obvykle definována prostřednictvím šesti základních charakteristik¹³:

1. Integrovaná: Kultura je provázaný integrovaný systém, jednotlivé složky kultury jsou ve vztazích, které tvoří strukturu.
2. Adaptivní: Konkrétní podoba kultury je vždy výsledek adaptace na konkrétní společenské prostředí.
3. Negenetická: K předávání kultury dochází v procesu učení.
4. Sdílená: Sdílení kulturního vzorce probíhá mezi jednotlivci vzájemnou komunikací.
5. Symbolická. Symbol je něco, co nese význam, kultura je uspořádaná soustava symbolů.
6. Specificky lidská. Nositelem kultury je pouze člověk.

Pro potřeby diplomové práce uvádím i definici Bakera¹⁴ pro kulturu mládeže. Kulturu mládeže popisuje jako soubor významů a praktik, které nastoupily po druhé světové válce na západní svět. Proběhl obrovský nárůst a rozšíření výrazných hudebních forem, módních stylů, volnočasových aktivit, tanců a jazyků, které byly spojeny s mladými lidmi.

1.2. Subkultura

S pojmem subkultura se opět pojí mnoho definic. Na subkulturu lze pohlížet z pohledu několika disciplín a směrů. Proto nenajdeme obecně přijímanou přesnou definici, která by byla doposud vytvořena. Vždy záleží, jakým směrem se definice ubírá a na úhlu pohledu dané disciplíny. I přes multidisciplinární vymezení pojmu nalezneme společný rys, kterým je subkultura vyhodnocována, a to v kontrastu s většinovou kulturou.

Předpona „sub“ představuje svébytnost a jinakost od dominantní většinové společnosti.¹⁵

---

¹³ BURYÁNEK, Jan, ed. *Interkulturní vzdělávání II.: doplněk k publikaci Interkulturní vzdělávání nejen pro středoškolské pedagogy*. Praha: Člověk v tísni, 2005. ISBN 80-903-5105-0.

¹⁴ BARKER, Chris. *Slovník kulturních studií*. Praha: Portál, 2006. ISBN 80-736-7099-2, str. 97

¹⁵ SMOLÍK, Josef. *Subkultury mládeže: uvedení do problematiky*. Praha: Grada, 2010, 281 s. ISBN 978-802-4729-077, str. 31

Hlavním a velmi důležitým rysem subkultury je, že se vymezuje a odlišuje od hlavní neboli mainstreamové kultury.¹⁶ Toto vymezení subkultur je zaměřeno vůči majoritním myšlenkovým, kulturním, politickým názorům, hodnotám, postojům a normám, které respektuje většinová společnost. Tím mezi majoritní kulturou a minoritní subkulturou může vzniknout napětí, které může vygradovat až ke konfliktu.¹⁷

Subkultury nemohou vznikat bez většinové kultury, ve které by se nějakým způsobem vymezovaly. Míra rozdílnosti subkultury od celé kultury, které je součástí, je velmi pohyblivá, může se odlišovat minimálním způsobem nebo může být zcela v opozici (zde už hovoříme o kontrakultuře). Subkultury zpravidla nejsou vázány na určité místo, ale jsou rozšířeny v celé společnosti.¹⁸

I přesto, že počátky zkoumání subkultur byly registrovány už o několik let dříve v Chicagské škole, byl tento pojem v rámci společenských věd uveden poprvé ve 40. letech 20. století. Jedna z prvních definic byla v roce 1947 od sociologa Milтона M. Gordona.¹⁹ Charakterizoval subkulturu jako podskupinu národní kultury, která byla tvořena kombinací mnoha faktorů, jako je sociální třída, etnická skupina, náboženství apod. Z jeho pojetí vycházejí i jiní autoři.

Je mnoho definic, které se liší zaměřením na jednotlivé znaky a charakteristiky subkultur. Přes mnohočetnost vybrané uvádím.

Jandourek²⁰ formuluje subkulturu jako kulturu dílčí skupiny, která se více či méně odlišuje od většinové převládající „oficiální kultury“. A to například sociálním postavením, věkem a regionem. Subkultura ale od dominantní kultury není nikdy zcela izolovaná. Pojem subkultura používáme například při zkoumání životního stylu mládeže, určitých sociálních a etnických vrstev, protestních hnutí apod.

---

¹⁶ Mainstream = hlavní proud

¹⁷ *Velký sociologický slovník*. Praha: Karolinum, 1996. ISBN 80-718-4310-5, str. 1248

¹⁸ SMOLÍK, Josef. *Subkultury mládeže: uvedení do problematiky*. Praha: Grada, 2010, 281 s. ISBN 978-802-4729-077, str. 30

¹⁹ SMOLÍK, Josef. *Subkultury mládeže: uvedení do problematiky*. Praha: Grada, 2010, 281 s. ISBN 978-802-4729-077, str. 64

²⁰ JANDOUREK, Jan. *Sociologický slovník*. Vyd. 2. Praha: Portál, 2007, 285 s. ISBN 978-80-7367-269-0, str. 227

Podobnou definici nalezneme ve Velkém psychologickém slovníku, kde je vnímána jako kultura, která se zastávanými hodnotami liší od kultury dominantní, jíž je ale součástí.²¹

Chris Barker²² uvádí, že subkultury jsou tvořeny skupinami lidí sdílející specifické hodnoty a normy, v nichž se liší od hlavní společnosti a nabízejí mapy významů, které dělají členům svět srozumitelný.

Dyoniziak²³ popisuje subkultury tak, že pokud je více jednotlivců, které mají stejné problémy a mají společné zájmy, vzniknou trvalé vazby mezi nimi, vytvoří si jen jim souhrn odpovídajících a pouze jim zavazujících norem, hodnot a vzorů a tento systém tvoří subkultury vymezeného souboru.

Subkultury se svým charakterem přibližují definici skupině lidí, kteří mají něco společného (sdílejí společný zájem, problém či činnost), která se významně odlišuje od členů jiných sociálních skupin ze společnosti.

1.2.1. Styl subkultur

Podstatným aspektem subkultur je jejich styl. Vypovídá o skupině a reprezentuje základní symboly či znaky dané subkultury. Stylem se sympatizanti dané subkultury projevují, vymezují, navzájem poznávají, reprezentují. Pro jedince je to určitá forma sebe prezentace a autostylizace. Styl pomáhá definovat hranice vůči jiným subkulturám a uskupením vně subkultury. Skládá se z několika základních částí²⁴.

První část stylu zahrnuje image subkultury neboli její vzhled. Je tím na mysli oblečení, účesy, různé doplňky, ozdoby na těle apod. Zevnějšek posiluje určitou jedinečnost a pocit výjimečnosti ve vztahu ke konzumní společnosti. Na druhé straně dodává pocit sounáležitosti k dané subkultuře. Dost často je komunikačním kanálem. Sdílený styl a vizáž zaručují do určité míry jednotnost, která napomáhá poznávání nových lidí a rozšiřování subkultury. U některých subkultur je image velmi výrazná, u některých minimální.

---

²¹ HARTL, Pavel a Helena HARTLOVÁ. *Psychologický slovník*. Třetí, aktualizované vydání. Praha: Portál, 2015. ISBN 978-80-262-0873-0, str. 560

²² BARKER, Chris. *Slovník kulturních studií*. Praha: Portál, 2006. ISBN 80-736-7099-2.

²³ SMOLÍK, Josef. *Subkultury mládeže: uvedení do problematiky*. Praha: Grada, 2010, 281 s. ISBN 978-802-4729-077, str. 32

²⁴ SMOLÍK, Josef. *Subkultury mládeže: uvedení do problematiky*. Praha: Grada, 2010, 281 s. ISBN 978-802-4729-077.

Další část stylu je charakterizována vystupováním jedinců v rámci subkultur. Patří sem styl chůze, postoj těla, výraz. Je to forma neverbální komunikace, jakou se členové prezentují.

Poslední část je specifická slovní zásoba a způsob, jakým se jedinci vyjadřují, mluvíme o argotu subkultury. Společný jazyk ovládají všichni účastníci subkultury, upevňuje skupinové normy a určuje hodnotovou orientaci. Argotem příslušníci vyjadřují opozici vůči majoritnímu jazyku a někdy jím chtějí i provokovat.

Přes styl subkultury se řady subkultur rozšiřují. Hlavně v dospívajícím věku je pro mladé lidi typické, že hledají svůj „styl“. Mají potřebu se odlišovat, najít se, vymezit svůj generační rozdíl od dospělých.²⁵

Hebdige²⁶ poukazoval na to, jak subkultury prostřednictvím stylu komunikují s okolím. Díky stylu probíhají interaktivní procesy mezi subkulturou a širokým okolím, kdy nápadné subkultury vyvolávají pocit hrůzy, strachy, údivu, některé naopak fascinují.

1.2.2. Typologie subkultur

Je mnoho typologií subkultur. V nejobecnější rovině lze subkultury rozdělovat například podle věku, původu, národnosti, sociální pozice, zájmů, povolání.²⁷

Cloward a Ohlin²⁸, zastánci deviantního pohledu, kategorizují subkultury na:

1. Kriminálně orientované. Aktivita jsou orientovány zejména na ekonomický zisk. Například pouliční kriminalita.
2. Konfliktně orientované. Aktivita jsou velmi agresivní a násilné. Například hooligans.
3. Únikově orientované. Aktivita jsou retroaktivní zaměřené na sociálně patologické jevy. Například alkoholismus.

---

²⁵ SMOLÍK, Josef. *Subkultury mládeže: uvedení do problematiky*. Praha: Grada, 2010, 281 s. ISBN 978-802-4729-077, str. 36

²⁶ SMOLÍK, Josef. *Subkultury mládeže: uvedení do problematiky*. Praha: Grada, 2010, 281 s. ISBN 978-802-4729-077, str. 36

²⁷ SMOLÍK, Josef. *Subkultury mládeže: uvedení do problematiky*. Praha: Grada, 2010, 281 s. ISBN 978-802-4729-077, str. 34

²⁸ SMOLÍK, Josef. *Subkultury mládeže: uvedení do problematiky*. Praha: Grada, 2010, 281 s. ISBN 978-802-4729-077, str. 34

Další možné dělení může být například na subkultury²⁹:

1. Sociální. Jedná se o subkultury bezdomovců, prostitutek, drogově závislých. Tyto subkultury se vytvářejí až jako sekundární projev sociálně patologických jevů. Tento druh subkultur patří ke společnosti, neskončí s určitou generací, ani je neovlivní mainstreamový trend.
2. Módní. Jsou to například subkultury Hippie, Techno, Hip hop apod. Po těchto subkulturách lidé bez rozdílu pohlaví, věku, vzdělání touží. Jsou hodně „in“ v určitém období a jsou zastoupeny velkým počtem příznivců. Často se spojují s hudbou, módou i životní filosofií, která je mladým lidem blízká.
3. Ostatní. Například jiné profesní, náboženské, umělecké subkultury.

1.3. Kontrakultura

Vedle subkultur jsou i jisté kultury, které své názory převádějí do extrémní podoby a velice radikálním způsobem se staví do opozice vůči většinové společnosti. Jde o významný sociální fenomén druhé poloviny 20. století vyjadřující aktivní, radikálně odmítavý postoj.³⁰

Termín byl odvozen složeninou latinského slova „contra“, v překladu znamená „proti“, „mimo“. Pojem, který byl poprvé použit v roce 1951 T. Parsonem, bývá charakterizován jako „kontrastní opoziční typ kultury, respektive subkultury vůči oficiálnímu typu kultury majoritní.“³¹

Ve Velkém sociologickém slovníku³² nalézáme základní charakteristiky pro kontrakulturu. Je pro ni typický nesouhlas s normami, hodnotami a idejemi oficiální kultury. Zároveň je na dominantní kultuře závislá, neboť pouze v jejím rámci nabývá smyslu. Z hlediska sociologie a kulturologie je možné rozlišit kontrakultury vyrůstající na okraji společnosti (narmokani, alkoholici, bezdomovci aj.) nebo kontrakultury zrozené z protestu. Tyto kontrakultury se snaží transformovat sociální, ekologické, umělecké či jiné programy v dominantní společnosti. Kontrakultury vznikají zejména tam, kde je přítomná silná deprivace a frustrace.

---

²⁹ ERDINGER, Michael. Protein: Nejen internetový časopis YMCA v ČR [online]. 2001 [cit. 2017-02-02]. Dostupný z: <http://www.ymca.cz/protein/view.php?cislocclanku=2006011515>

³⁰ *Velký sociologický slovník*. Praha: Karolinum, 1996. ISBN 80-718-4310-5, str. 526

³¹ SMOLÍK, Josef. *Subkultury mládeže: uvedení do problematiky*. Praha: Grada, 2010, 281 s. ISBN 978-802-4729-077, str. 37

³² *Velký sociologický slovník*. Praha: Karolinum, 1996. ISBN 80-718-4310-5, str. 526

Na poli kontrakultur existují směry, které se vymezují vůči celému kulturnímu systému, ale i kontrakultury, které svou negaci směřují jen na vybranou oblast.

1.4. Subkultura mládeže

Jednou z forem subkultur je právě subkultura mládeže.³³ Obecně se subkultury vztahují k jakémukoliv věku, avšak subkultury, které se vztahují výhradně na mládež, jsou nejčetnější. Tato část populace má během období dospívání sklony se odlišovat od všeho zavedeného a převládajícího. Svůj postoj vyjadřuje pomocí viditelných subkulturních prvků (například kontroverzní vystupování, specifická hudba, extravagantní oblečení). Přístup k subkulturám mládeže lze označit za multidisciplinární. Subkulturami mládeže se zabývá sociální pedagogika, sociální psychologie, sociologie, politologie ad. Sociální práce a kriminologie se zabývají studiem subkultur z hlediska nežádoucích jevů.

Pojem se v sociologii používá od poloviny šedesátých let. U nás se začaly usazovat subkultury, které byly už v zahraničí běžné, až v na konci 80. let 20. století.³⁴

Smolík³⁵ definuje subkulturu mládeže, jako typ subkultury vázaný na specifické způsoby chování mládeže. Subkulturu mládeže lze smysluplně vymezit a pochopit pouze ve srovnání s hodnotami, chováním a životním způsobem dospělých v jedné a téže společnosti. Subkultury mládeže jsou skupiny mladých dospívajících lidí, kteří mají něco společného, například problém, zájem, zvyk, a toto je odlišuje od členů ostatních sociálních skupin.

Jandourek³⁶ vnímá subkultury mládeže jako „formy sdružování, které vycházejí z jejího životního stylu a jimiž se mládež odlišuje od světa dospělých“. Dále uvádí, že neexistuje pouze jedna subkultura, ale je jich mnohem více a stále přibývají další s vývojem celé společnosti.

---

³³ *Velký sociologický slovník*. Praha: Karolinum, 1996. ISBN 80-718-4310-5, str. 1249

³⁴ SMOLÍK, Josef. Youth Subcultures: From Deviation to Fragmentation. *Sociální pedagogika / Social Education*. 2015, 3(1), 36-55. DOI: 10.7441/soced.2015.03.01.03. ISSN 18058825. Dostupné také z: http://soced.cz/wp-content/uploads/2015/04/STUDIE_Subkultury-mládeže.-Od-deviace-k-fragmentaci_Final.pdf

³⁵ SMOLÍK, Josef. *Subkultury mládeže: uvedení do problematiky*. Praha: Grada, 2010, 281 s. ISBN 978-802-4729-077, str. 35

³⁶ JANDOUREK, Jan. *Sociologický slovník*. Vyd. 2. Praha: Portál, 2007, 285 s. ISBN 978-80-7367-269-0, str. 180

Charakteristické prvky si buďto vymýšlejí sami nebo tuto roli může sehrát komerce. Stát se členem nějaké subkultury, může mladému jedinci pomoci dostat se do světa dospělých.³⁷

Cohen³⁸ definuje subkulturu jako kompromis mezi dvěma navzájem si odporujícími potřebami, jedna z nich je potřeba vytvářet a vyjadřovat samostatnost a odlišnost od rodičů, a ta druhá potřeba uchovat si možnost identifikace s rodiči.

Většina definic nachází společný znak v tom, že subkultury mládeže jsou skupiny mladých lidí, kteří se svými postoji, vzhledem, životním stylem a hodnotami chtějí odlišit od „normálních a konformních“ dospělých. Mladí v subkulturách zdůrazňují svou odlišnost, individualismus, autonomii a originalitu v protikladu k většinové kultuře. Poměrně často je takové chování okolím vnímáno spíše negativně, mladí jsou tak chápáni ve světle výstřednosti, nepřizpůsobivosti, revolty proti všemu a všem. Prostřednictvím stylu subkultur mají mladí prostor se realizovat a uspokojit potřebu při hledání své identity.

Pro mládež i celou společnost mají subkultury podle Grubera³⁹ tyto důležité funkce:

1. Poskytují specifické „útočiště“ nesocializovaným jedincům.
2. Umožňují komunikaci potřebnou pro výkon zájmové činnosti.
3. Ve své existenci subkultury umožňují realizovat a vyzkoušet nové vzorce chování.
4. Subkultury mládeže jsou i vyjádřením míry demokracie a svobody ve společnosti.

---

³⁷ JANDOUREK, Jan. *Sociologický slovník*. Praha: Portál, 2001, 285 s. ISBN 80-717-8535-0, str. 243

³⁸ RŮŽIČKOVÁ, Martina, WALTEROVÁ, Eliška, ed. *Bibliografie vědeckých a odborných prací - Prof. PaedDr. Jiří Kotásek, CSc.* Praha: Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta, 2003. ISBN 8072901419, str. 123

³⁹ SMOLÍK, Josef. *Subkultury mládeže: uvedení do problematiky*. Praha: Grada, 2010, 281 s. ISBN 978-802-4729-077, str. 63

1.4.1. Úrovně pohledu na subkultury mládeže

Velmi důležitý aspekt při zkoumání subkultur mládeže je tzv. úroveň pohledu na subkultury mládeže, která vychází z matice podmiňujících vlivů. Matice podmiňujících vlivů vypovídá o určitých úrovních, které mají vliv na jedince jako člena subkultury.⁴⁰

Úroveň (1) Tato úroveň se týká vlastní identity jedince, který se považuje za součást určité subkultury mládeže. Je to druh vnitřního vnímání sebe jako člena určité subkultury.

Úroveň (2) Tato úroveň se věnuje interakci s jednotlivými členy referenční skupiny. Patří sem například jednání, komunikace, myšlenkové procesy s ostatními členy subkulturní sociální skupiny. Je to každodenní setkávání subkulturní skupiny a upevňování identity jedince i party.

Úroveň (3) Jedinec vnímá skupinu jako celek, nesleduje individualitu jedinců. Sám je respektovaným a uznávaným členem subkulturní skupiny.

Úroveň (4) Zde jsou všechny ostatní subkulturní skupiny a její členové, kteří se se skupinou identifikují.

Úroveň (5) Tato úroveň představuje meziskupinové setkání jednotlivých subkulturních skupin s „konkurenčními“. Členové vnímají ostatní skupiny jako nebezpečné pro svoji vlastní. Mají k nim odmítavý a opoziční postoj. Zde se definují i mezisubkulturní konflikty (například punková subkultura x skinheads). Díky této úrovni se členové se svoji skupinou ještě více identifikují.

Úroveň (6) navazuje na úroveň 5. Zde dochází ke spojení určitých subkulturních skupin v rámci jedné subkultury. Tyto subkultury se podporují a pomáhají si. Jde například o kontakty fotbalových chuligánů, kteří se druží v rámci různých měst.

Úroveň (7) Tato úroveň má národní přesah, kdy se subkultury v mezinárodním měřítku liší, i přestože se hlásí k totožné subkultuře.

Úroveň (8) Představuje iluzorní představu ideálního typu subkultury mládeže jako jednoho celku.⁴¹

---

⁴⁰ SMOLÍK, Josef. *Subkultury mládeže: uvedení do problematiky*. Praha: Grada, 2010, 281 s. ISBN 978-802-4729-077, str. 40 - 41

V každé subkultuře mládeže je několik typů příznivců (insiderů), kteří se liší svými postoji a aktivitou v rámci subkultury⁴²:

1. Aktivní příznivci nebo přímo „názoroví vůdci“ („opinion leaders“). Tito členové se naplno věnují dané subkultuře, jsou velmi aktivní v rámci své subkultury, například organizují různé akce, vydávají magazíny, pořádají koncerty, apod. Jsou považováni za jádro subkultury.
2. Konzumenti. Pro tuto širší pasivní část členů má subkultura velký význam v jejich životě, pohybují se v ní, ale na existenci subkultury se podílejí minimálně.
3. Jedinci mimo „scénu“. Tito příznivci nemají zájem o hlubší proniknutí do subkultury, přijímají jen styl subkultury, zejména sledují pouze módní trendy, poslouchají hudbu apod. Jsou to spíše sympatizanti subkultur, kteří se často ani nepovažují za členy subkultur.

1.5. Subkultury mládeže a rizikovost

Subkultury mládeže jsou často spojovány s rizikovým chováním a protispolečenskými jevy. Často si většinová společnost s příslušníky subkultur spojuje s užíváním alkoholu, agresivním chováním, vandalismem, politickým extremismem a jinými protispolečenskými jevy. U některých subkultur je toto tvrzení oprávněné, ale v mnoha případech pramení z předsudků či vytvořených stereotypů založených na strachu z neznámého.

Smolík⁴³ popisuje rizikovost ve dvou rovinách, které se odvíjejí od existence subkultur mládeže. První rovina je vliv skutečnosti, že jedinec náleží k určité subkultuře, což na něj může, ale nemusí, mít negativní vliv. Druhá rovina se týká působení subkultur mládeže na společnost jako celek ve formě deviantního chování (například vandalismus).

Existence jedince v rámci určité subkultury je společenským faktorem, který může vést k rizikovému chování jedince. Rizikové prvky vyplývající z členství v subkulturách jsou

---

⁴¹ SMOLÍK, Josef. *Subkultury mládeže: uvedení do problematiky*. Praha: Grada, 2010, 281 s. ISBN 978-802-4729-077, str. 41

⁴² SMOLÍK, Josef. *Subkultury mládeže: uvedení do problematiky*. Praha: Grada, 2010, 281 s. ISBN 978-802-4729-077, str. 41

⁴³ SMOLÍK, Josef. *Subkultury mládeže: uvedení do problematiky*. Praha: Grada, 2010, 281 s. ISBN 978-802-4729-077, str. 44

mládeží bagatelizovány. Členové nijak zvlášť nepřipouští rizika, která jsou spojená s členstvím dané subkultury. Je to dáno životním stylem, který některé subkultury nabízí. První rovina je samo působení v subkultuře ve vztahu k majoritní společnosti, druhá rovina je bázi působení subkulturní party.⁴⁴

1.5.1. Syndrom rizikového chování v dospívání

Ve věku dospívání se za normální součást vývoje považuje experimentování s rizikem. Spousta subkultur toto experimentování mladému člověku umožňuje.

Problematikou se od 70. let minulého století zabývá především psycholog profesor Richard Jessor.⁴⁵ Ten prováděl velmi rozsáhlý dlouhodobý výzkum zaměřený na chování mladých lidí ve věku 14 – 22 let. Zde se zabýval otázkami rizikového chování, které je současně problémové, například zneužívání návykových látek, poruchy chování, rizikové sexuální chování aj. Syndrom rizikového chování (dále SRCH – risk behavior syndrom) je charakteristický soubor příznaků (nemusí být vždy přítomny všechny), které vznikají na stejném základě. V psychosociálním vývoji adolescenta SRCH zastává určitou funkci. Pro mladého člověka toto chování a jednání přináší pozitivní zpětnou vazbu v jeho vývojových potížích, pomáhá mu řešit osobní trápení nebo mu něco nahrazuje či kompenzuje. Bohužel toto rizikové chování může v životě jedince přinést závažné důsledky, například závislost na drogách, školní neúspěch, problémy se zákonem. Proto je potřeba hledat zdravější možnosti a alternativy, které by u dospívajících plnily stejnou funkci, například aby tyto alternativy zvyšovaly sebevědomí, snižovaly úzkost, umožňovaly zdravé vztahy s vrstevníky. Často se dospívající chová rizikově jen v některé oblasti, v tom případě není vhodné používat pojem problémový adolescent, ale jde jen o problémové chování. Problémovým chováním se rozumí jakékoliv jednání a chování dospívajícího, které může ohrozit jeho vývoj, ať už si je adolescent vědom rizik nebo není. V případě, kdy není, je úkolem dospělých ho na tuto rizikovost upozornit a informovat. Dříve se pro toto chování používal pojem sociálně patologické jevy.⁴⁶

---

⁴⁴ SMOLÍK, Josef. *Subkultury mládeže: uvedení do problematiky*. Praha: Grada, 2010, 281 s. ISBN 978-802-4729-077, str.

⁴⁵ KABÍČEK, Pavel, Ladislav CSÉMY a Jana HAMANOVÁ. *Rizikové chování v dospívání a jeho vztah ke zdraví*. Praha: Triton, 2014. ISBN 978-80-7387-793-4, str. 33

⁴⁶ KABÍČEK, Pavel, Ladislav CSÉMY a Jana HAMANOVÁ. *Rizikové chování v dospívání a jeho vztah ke zdraví*. Praha: Triton, 2014. ISBN 978-80-7387-793-4, str. 33

Projevy rizikového chování lze rozdělit do základních tří okruhů.⁴⁷

1. Zneužívání návykových látek

V dospívání je zneužívání návykových látek motivováno zejména sociálně, tím máme na mysli kvůli společnosti vrstevníků, ne pro látku samotnou. WHO v roce 1993 uvedla ve své studii, že až 81 procent adolescentů neužívalo drogu nikdy o samotě. Pokud zneužívání návykových látek pokračuje, až do dospělého věku může dospět až k závislosti.

2. Projevy v psychosociální oblasti

Do této oblasti patří agresivita, delikvence, kriminalita, ale i autoagresivita (sebeпоškozování, sebevražda). Dále úrazy, které jsou spojené s agresivitou nebo riskováním (například řízení automobilu pod vlivem). Projevy mohou být i na bázi problémového chování – rvačky, týrání zvířat, provokativní chování, záškoláctví, útěky z domova. Pokud tyto jevy přetrvávají déle, než půl roku mohou plynule přecházet v poruchy chování, které patří mezi psychiatrická onemocnění.

3. Projevy v reedukační oblasti

V této oblasti je především předčasný sexuální život. S tím úzce souvisí i časté střídání partnerů a frekventované sexuální styky bez ochrany. Dále sem patří i nezdravá výživa či nezdravé stravovací návyky, jako je mentální anorexie či bulimie.

Faktory ovlivňující vznik rizikového chování⁴⁸

Na jedince působí mnoho faktorů. Ve vzájemném poměru faktorů rizikových a ochranných závisí, jestli se vyvine syndrom rizikového chování. Ochranné mohou účinně vyvažovat působení faktorů rizikových, buď přímým působením, nebo nepřímým, kdy oslabují ty rizikové. U spousty adolescentů je mnoho silných rizikových faktorů, ale díky ochranným se problémové chování nerozvine.

---

⁴⁷KABÍČEK, Pavel, Ladislav CSÉMY a Jana HAMANOVÁ. *Rizikové chování v dospívání a jeho vztah ke zdraví*. Praha: Triton, 2014. ISBN 978-80-7387-793-4

⁴⁸KABÍČEK, Pavel, Ladislav CSÉMY a Jana HAMANOVÁ. *Rizikové chování v dospívání a jeho vztah ke zdraví*. Praha: Triton, 2014. ISBN 978-80-7387-793-4, str. 33 - 37

1. Individuální faktory

Rizikové. Například zanedbávání, zneužívání dítěte, nízká sebedůvěra, poruchy chování, přátelé s problémovým chováním, handicap, malé perspektivisty do budoucna, příslušnost k menšinám apod.

Ochranné. Vysoká inteligence, zdravá sebedůvěra, pozitivní perspektivy, oceňování vzdělávání a zdraví, schopnost sebekontroly.

2. Rodinné faktory

Rizikové. Významná ztráta v rodině, dlouhodobý konflikt v rodině, chronicky nemocní rodiče, nedostatečná komunikace v rodině, dysfunkční rodina, omezený rodičovský dohled v rodině, příliš autoritativní či naopak velmi benevolentní rodiče apod.

Ochranné. Dobré vztahy v rodině, otevřená komunikace v rodině, neautoritativní podpora rodině.

3. Společenské faktory

Rizikové. Chudoba společnosti, nezaměstnanost, negativní vzory v okolí, legální přístup ke zbraním, dostupnost drogy, zákony a normy, které jsou příznivé pro užívání aj.

Ochranné. Kvalitní školy, pozitivní poselství v médiích, přísné zákony o zbraních a drogách, kvalitní prevence ve školách apod.

Tato fakta a teorie Jessora jsou velmi uznávána a uplatňována. Koncepti problémového chování v dospívání dále řeší i jiné teorie, například teorie sociálního učení (Bandura), teorie plánovaného chování (Ajzen), teorie sociálních norem (Berkowitz).⁴⁹

1.6. Subkulturní scéna

Subkulturní scéna zahrnuje soubor tvůrců, hudebníků a fanoušků, kteří kolektivně sdílejí svůj hudební vkus a kolektivně se odlišují od ostatních (typem oblečení, užívaných drog, stylu, tance, politiky).⁵⁰

---

⁴⁹ KABÍČEK, Pavel, Ladislav CSÉMY a Jana HAMANOVÁ. *Rizikové chování v dospívání a jeho vztah ke zdraví*. Praha: Triton, 2014. ISBN 978-80-7387-793-4.

Smolík⁵¹ popisuje subkulturní scénu jako „moderní městskou formu společenského styku, ve které mají účastníci stejný zájem na trávení volného času nebo se zaměřují na stejný životní styl“. Účastníci scházející se na scéně se nemusí vzájemně znát, což je znak, který odlišuje subkulturu od malé sociální skupiny.

Důležitou charakteristikou účasti mladých lidí ve scénách je, že většina z nich patří do několika scén současně. Scény mohou nabývat rozměrů, jak lokálních, tak i translokálních.⁵² Subkulturní scéna je oproti subkultuře volnější z hlediska volby identity a skupinových norem a také nahrazuje pojem subkultura těm, kteří odmítají vidět kulturu dichotomicky jako dominantní a deviantní.⁵³

1.7. Hnutí

Pojem subkultura je často zaměňován s pojmem hnutí.⁵⁴ Základní rozdíl mezi hnutím a subkulturou je, že hnutí má větší názorovou a ideologickou jednotu, má předem definované cíle a vznáší na své členy požadavky. Příklad takového hnutí může být anarchistické hnutí. Hnutí bývá širší částí společnosti. Subkultury mívají méně členů, někdy i několik protichůdných proudů a nemají žádné konkrétní cíle, kterých by chtěli dosáhnout.⁵⁵ Hnutí podle Jandourka⁵⁶ je sociální útvar, který je organizován, aby způsobil nějakou změnu v celém sociálním systému nebo způsobil, aby ke změně naopak vůbec nedošlo. Často se hnutí zakládají na odmítání konzumní společnosti, ochraně životního prostředí apod.

---

⁵⁰ ORAVCOVÁ, Anna, KOLÁŘOVÁ, Marta, ed. *Revolta stylem: hudební subkultury mládeže v České republice*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2011. Sociologické aktuality. ISBN 978-80-7419-060-5, str. 16

⁵¹ SMOLÍK, Josef. *Subkultury mládeže: uvedení do problematiky*. Praha: Grada, 2010, 281 s. ISBN 978-802-4729-077, str. 37

⁵² ORAVCOVÁ, Anna, KOLÁŘOVÁ, Marta, ed. *Revolta stylem: hudební subkultury mládeže v České republice*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2011. Sociologické aktuality. ISBN 978-80-7419-060-5, str. 16

⁵³ ORAVCOVÁ, Anna, KOLÁŘOVÁ, Marta, ed. *Revolta stylem: hudební subkultury mládeže v České republice*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2011. Sociologické aktuality. ISBN 978-80-7419-060-5, str. 5

⁵⁴ *Velký sociologický slovník*. Praha: Karolinum, 1996. ISBN 80-718-4310-5, str. 366

⁵⁵ VOŘÍŠKOVÁ, Barbora. *Mládežnické subkultury, životní styl a hodnotový systém jejich sympatizantů*. České Budějovice, 2012. Bakalářská práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Vedoucí práce Mgr. Miroslav Procházka, Ph.D.

⁵⁶ JANDOUREK, Jan. *Sociologický slovník*. Praha: Portál, 2001, 285 s. ISBN 80-717-8535-0, str. 97

1.8. Okrajové kultury

Výraz okrajové kultury používá Roland Girtler⁵⁷ pro kultury, kde jiní autoři uvádí pojem subkultura, či spíše kontrakultura. Podle R. Girtlera je „okrajová kultura“ přesnější, protože pojem subkultura znamená „něco“ pod hlavní kulturou, něco podřízeného hlavní kultuře. To okrajové kultury nejsou. Jsou spíše protikladem hlavní kultury.⁵⁸

Jednání a postoje těchto okrajových skupin se liší od jednání a postojů užívaných a uznávaných kulturou okolní většinové společnosti, „řádných občanů“. Okrajovou kulturu vnímá okolní společnost jako nebezpečnou, neslušnou, špatnou nebo zlou. Příslušníci okrajových skupin jsou spolu spojeni různými symboly a rituály, zájmy a způsobem života, oblečením a specifickou řečí.

„Okrajové kultury jsou již od pradávna součástí lidské společnosti. Jejich jevišti byly a jsou silnice, města, vesnice a pohoří. Skoro všechny mají dlouhou a často tajemnou historii, která vypráví o nouzi, utrpení, zlobě, pronásledování a úsilí, mají však i svůj půvab a vypovídají o lidské odvaze a cti.“⁵⁹

Girtler⁶⁰ uvádí základní čtyři typologie okrajových kultur:

1. Okrajové kultury ochrany a přežití

Tyto skupiny nabízejí svým členům ochranu a únik před sociální realitou. Jsou to například konzumenti návykových látek. Spadají sem i ty skupiny, jejichž členové mají nezvyklé zájmy, např. sadomasochisti, porno diváci či studenti, kteří vymýšlejí různé švindlovací metody.

2. Okrajové kultury revoluce a rebelie

Členové těchto skupin jsou velmi aktivní při odporu systému většinové společnosti. Staví se do rolí revolucionářů, kteří chtějí stávající systém změnit anebo do role rebelů, kteří se odvolávají na stará práva. Patří sem například radikální politické skupiny a fotbaloví fanoušci.

---

⁵⁷ GIRTLER, Roland. *Okrajové sociální kultury*. Brno: Masarykova univerzita, 2001. Edice učebnic Právnické fakulty Masarykovy univerzity v Brně. ISBN 80-210-2728-2.

GIRTLER, Roland. *Okrajové sociální kultury*. Brno: Masarykova univerzita, 2001. Edice učebnic Právnické fakulty Masarykovy univerzity v Brně. ISBN 80-210-2728-2.

⁵⁹ GIRTLER, Roland. *Okrajové sociální kultury*. Brno: Masarykova univerzita, 2001. Edice učebnic Právnické fakulty Masarykovy univerzity v Brně. ISBN 80-210-2728-2, str. 161

⁶⁰ GIRTLER, Roland. *Okrajové sociální kultury*. Brno: Masarykova univerzita, 2001. Edice učebnic Právnické fakulty Masarykovy univerzity v Brně. ISBN 80-210-2728-2

3. Okrajové kultury ilegálních nebo trestných obchodů

V této skupině okrajových kultur jsou především ti, pro které je porušování norem v dané společnosti ekonomicky velmi výhodné. Lze je přímo označit za „kriminální kultury“. Řadí se sem především mafiánské organizace zaměřené na pašování. Dále i kultura prostituce, protože pro ženy z chudých sociálních skupin tento druh práce představuje způsob výdělků.

4. Okrajové kultury společného původu nebo rodu

Členy takových kultur navzájem spojuje příslušnost ke kulturnímu nebo jazykovému společenství. Jsou to menšiny, různá etnika, emigranti, kteří navazují vzájemné kontakty za účelem získání základní úrovně důstojné existence.

1.9. Teorie subkultur mládeže

Základní poznatky o subkulturách mládeže ve svém vývoji formovaly tři sociologické školy.⁶¹ Ve většině případů byly subkultury mládeže považovány za delikventní, a výzkumy byly orientované na zmírnění kriminality ve městech. První pokusy, jak zkoumat subkultury byly provedeny na Chicagské univerzitě. Následně v poválečném období, Birminghamská škola, která byla ovlivněna marxismem. Prakticky od 90. let 20. století, kdy mají subkultury mládeže komplexnější stratifikaci, je zkoumají postsubkulturální teorie. Každá výzkumná škola si vybrala typické subkulturní skupiny, na kterých demonstrovala své teorie.

1.9.1. Počátky výzkumu, Chicagská škola

Počátky výzkumu datujeme ke dvacátým letům minulého století v Chicagu. Chicagská škola⁶² se věnovala hlavně jedincům, kteří se projevovali deviantně. Byli to neúspěšní outsideři, kriminální živly, lidé na okraji společnosti. Pojem subkultura označoval především skupiny, které byly „divné“, „mimo“. Tato škola zkoumala tyto uvedené kultury přímo v terénu, v přímém kontaktu s lidmi, kde se výzkumníci snažili pochopit jejich životy.

---

⁶¹ SMOLÍK, Josef. *Subkultury mládeže: uvedení do problematiky*. Praha: Grada, 2010, 281 s. ISBN 978-802-4729-077, str. 57

⁶² SMOLÍK, Josef. *Subkultury mládeže: uvedení do problematiky*. Praha: Grada, 2010, 281 s. ISBN 978-802-4729-077, str. 161

Bylo to také tím, že část výzkumníků pracovali jako sociální pracovníci, kteří své metody práce a doporučení vztahovali k praxi. Dějiny psychologie uvádějí tři generace této školy.⁶³

Jedním z podstatných témat bylo zkoumání kriminálního chování a jednání gangů mládeže. Zmíněné gangy byly zkoumány v přirozeném prostředí v terénu zkoumaných. Vysvětlení kriminálního jednání se lišilo podle jednotlivých autorů. Zajímavý výzkum byl například od Williama F. Whytea, který byl sám členem gangu po tři roky a podrobně popisoval rituály, pravidla, náhodné činy pouličních gangů.

Za dalšího výrazného autora se považuje Nel Anderson, který byl sám bezdomovec a napsal knihu *The Hobo*, ve které popsal své životní zkušenosti a převyprávěl osobní příběhy jiných tuláků.⁶⁴

Mezi významná jména chicagské školy patří William Thomas, Florian Znaniecký, Herbert Blumer, Albert Cohen, Howard Becker, William F. Whyte.

1.9.2.   Birminghamská škola, CCCS

Nejvlivnější výzkumnou institucí od šedesátých let 20. století na poli zkoumání subkultur bylo Centrum pro současná kulturní studia (CCCS), které působilo na Birminghamské univerzitě. Od založení CCCS získala kulturní studia v celosvětovém měřítku množství institucionálních základů. Autoři této školy byli ovlivněni marxistickou teorií tříd. Hodně se zabývali vztahem dělnické třídy k většinové kultuře. Subkultury mládeže se staly výrazem odporu části dělnické mládeže ve vztahu k třídní krizi v poválečné době. Subkultury měly ideologickou pozici a poskytovaly svým členům, jak se s důsledky třídního zařazení vyrovnat. Dalším velkým tématem pro vědce byl vztah mládeže a médií – zkoumali vliv filmu, reklam či módy na chování mládeže.⁶⁵ Nejcitovanější klasikou poválečného studia subkultur byla

---

⁶³ SMOLÍK, Josef. *Subkultury mládeže: uvedení do problematiky*. Praha: Grada, 2010, 281 s. ISBN 978-802-4729-077, str. 161

⁶⁴ SMOLÍK, Josef. *Subkultury mládeže: uvedení do problematiky*. Praha: Grada, 2010, 281 s. ISBN 978-802-4729-077., str. 59 - 62

⁶⁵ SMOLÍK, Josef. *Subkultury mládeže: uvedení do problematiky*. Praha: Grada, 2010, 281 s. ISBN 978-802-4729-077, str. 73 - 74

kniha *Subculture: The Meaning of Style* Dicka Hebdige. I přestože byla velmi podrobená kritice, patří mezi nejvýznamnější díla.⁶⁶

Mezi významná jména CCCS patří Antonio Gramsci, R. Hoggart, R. Williams, D. Hebdige, J. Clarke, Paul Willis.

1.9.3. Postsubkulturní teorie

Tento přístup se projevuje prakticky až v posledních letech. Od devadesátých let minulého století převládá vliv masových trendů, jedinec se nemusí považovat za člena subkultury ale spíše jako výraz jejich módních trendů. V tomto období vzniklo spousta nových stylů a jejich odnoží, které od sebe nelze striktně vymezit. V důsledku této situace jsou pro některé autory subkultury mládeže nestabilní společenské fenomény. Už nelze mluvit o tradičních subkulturách, ale o scénách, stylech, klubové kultuře, kmenech.⁶⁷

Tomuto novodobému pojetí subkultur se věnuje na české půdě Brož (známý pod pseudonymem Vladimír 518), který s kolektivem autorů popisuje současné městské subkultury. Titul nese název *Kmeny*.⁶⁸ Tento název byl inspirován Michelelem Maffesoliem, který pojem městské kmeny (urban tribes) zavádí v roce 1985 a v akademickém bádání od té doby nahrazuje pojem subkultury.⁶⁹

---

⁶⁶ ORAVCOVÁ, Anna, KOLÁŘOVÁ, Marta, ed. *Revolta stylem: hudební subkultury mládeže v České republice*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2011. Sociologické aktuality. ISBN 978-80-7419-060-5, str. 22

⁶⁷ SMOLÍK, Josef. *Subkultury mládeže: uvedení do problematiky*. Praha: Grada, 2010, 281 s. ISBN 978-802-4729-077, str. 77

⁶⁸ 518,, Vladimír. MILAN TRACHOTA. *Kmeny: současné městské subkultury*. Editor Karel Veselý. V Praze: Yinachi, 2011, 517 s. ISBN 978-809-0397-323.

⁶⁹ VESELÝ, Karel. *Kmeny: současné městské subkultury* [online]. [cit. 2017-03-01]. Dostupné z: <http://www.iliteratura.cz/Clanek/29653/vesely-karel-vladimir-518-kmeny-soucasne-mestske-subkultury>

2. SUBKULTURY MLÁDEŽE

V této části diplomové práce představuji z teoretického hlediska tři hlavní subkultury, na které se zaměřuji v praktické výzkumné části. Zdroje informací jsou z vědeckých kruhů, fenomén každé subkultury nelze definovat a popsat vyčerpávajícím způsobem. Proto se zaměřuji na vybraný okruh témat, na který se soustředím v praktické části a který mapuji při rozhovorech s příslušníky dané subkultury. Tyto informace závěrem ucelí charakteristiku každé subkultury z pohledu příznivců. Jedná se o tři oblíbené a frekventované subkultury – freetekno, punk, hip hop.

Důležitým tématem vybraných subkultur je hudební projev, prostřednictvím kterého příslušníci sdělují své myšlenky, hodnoty a postoje.

Stručně zmiňuji vývoj subkultur, na jakém základu subkultury vznikaly. Identifikace se subkulturou je spojena se specifickou úpravou zevnějšku, kterou také popisují. Každá subkultura má své specifické vymezení a znaky, kterými se prezentuje.

2.1. Freetekno subkultura

„Naší emocí je extáze. Naší potravou je láska. Naší závislostí jsou technologie. Naším náboženstvím je hudba. Naší měnou jsou vědomosti. Jsme apolitičtí. Věříme v utopické uspořádání společnosti, i když víme, že tato nikdy nenastane.“⁷⁰

Subkultura taneční scény, respektive freetekna, představuje jeden z velmi silných fenoménů současné doby, jak hudebně, tak životním stylem. V úvodu je potřeba vymezit subkulturu tekno v rámci taneční scény a elektronické hudby. Elektronická hudba, která je ústředním ohniskem subkultury, by se dala velmi stručně a zjednodušeně popsat jako monotónní, rytmická a opakující se hudba, často podpořená basovými linkami (repetitivní rytmus = beat). Počet těchto beatů vyjádřený v BPM (beats per minute) je směrodatný pro rychlost hudby a odlišení jednotlivých hudebních stylů. Tvůrce hudby je označován jako Diskjockey (dále DJ), který pomocí gramofonů, mixážních pultů a dalších technických zařízení spojuje skladby v jeden celek a dává tak hudbě vlastní sety. Předchůdcem hudebního stylu tekna, bylo techno, které se liší v úderech za minutu. V rámci subkultur, je tekno v opozici technu. Subkultura techno se dělí na dva hlavní směry – nekonvenční tekno a komercializované techno.

---

⁷⁰ Shockraver manifest23. In: *FREETEKNO* [online]. [cit. 2017-03-03]. Dostupné z: <http://www.freetekno.cz/?d=1&g=31>

Tekno je tedy hudební styl, který vznikl jako odnož techna a s ním související subkulturou. Techno a tekno hudba není vytvořena skrz klasické nástroje, ale skrz elektroniku. Pro laika, který není znalý jednotlivých hudebních stylů elektronické taneční scény, je velmi složité rozpoznat různé žánry, a za techno pak označí mnohé. Za vyhraněné hudební styly taneční scény jsou považovány například acid house, ambient, breakbet, jungle, drum 'n' bass, house, již zmiňované techno a tekno.⁷¹

Podle Slačáka⁷² hlavním důvodem vzniku tekna byla kritika a odpor k mainstreamu a komerci taneční hudby. Konkrétně proti přeplněným halám, komerčním DJs, vysokému vstupnému na akce apod.

Vzniku této velmi pestré a rozmanité subkultury předcházelo tzv. travellerské hnutí, které má původ ve Velké Británii a dále se rozšířilo do západní Evropy. Travellers (v anglickém překladu poutníci) jsou lidé, kteří žijí kočovným životem ve svém přívěsu a cestují po celém světě. Snaží se žít na úplně jiných principech než, jak je běžná společnost zvyklá. Tento fenomén vznikl jako reakce na konzumní materialistický životní styl.⁷³ Celková filozofie je založená na absolutní nezávislosti a svobodě.

2.1.1. Základní prvky

To, co je nazýváno subkulturou tekno, je tvořeno souborem několika prvků. Filozofie této subkultury je velmi specifická a obtížně uchopitelná, je zaměřená na individuální prožitek každého jedince.⁷⁴

Základem tekno scény jsou free parties, na kterých je hudba produkována prostřednictvím soundsystemů. V širším kontextu je to specifický svobodomyšlný způsob života spojený s DIY principy (podrobněji níže).

---

⁷¹ SMOLÍK, Josef. *Subkultury mládeže: uvedení do problematiky*. Praha: Grada, 2010, 281 s. ISBN 978-802-4729-077, str. 233 - 236

⁷² ORAVCOVÁ, Anna, KOLÁŘOVÁ, Marta, ed. *Revolta stylem: hudební subkultury mládeže v České republice*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2011. Sociologické aktuality. ISBN 978-80-7419-060-5.

⁷³ SMOLÍK, Josef. *Subkultury mládeže: uvedení do problematiky*. Praha: Grada, 2010, 281 s. ISBN 978-802-4729-077, str. 233

⁷⁴ SMOLÍK, Josef. *Subkultury mládeže: uvedení do problematiky*. Praha: Grada, 2010, 281 s. ISBN 978-802-4729-077

Základní hodnoty freetekna, které vymezují filozofii této subkultury, podle Slačáka⁷⁵ jsou:

1. Autonomie a technologie

Autonomií se rozumí nezávislost na okolí a vnějším prostředí, odmítání konzumního života. V této subkultuře jde spíše o ignoraci a nezájem většinové společnosti, než o to ji provokovat nebo jít do konfrontace s mainstreamem. Praktickým projevem této nezávislosti je princip DIY (Do It Yourself – česky doslova Udělej si sám). Podstatou tohoto fenoménu je schopnost (bez profesionální pomoci) a určitá způsobilost si zhotovit nějaký produkt, který slouží danému jedinci nebo ostatním. Tento princip v rámci této subkultury se nejvíce odráží na samostatném zorganizování freeparties, na jejím estetickém a technickém zázemí bez komercializace akce. Free parties (akce) jsou základním aspektem subkultury. Free parties jsou venkovní nebo vnitřní akce. Oblíbenější verzí jsou „open air“, které se konají pod širým nebem. Účastníci se podílí na přípravě akce, spolupracují spolu, a to bezplatně.

„Scéna DIY jsou lidé, kteří jsou současným systémem otráveni a chtějí být samostatní – ať už tím, že se budou sami bavit, sami si vyrábět potraviny nebo energii. Jednoduše nečekat, až jim potřebné někdo poskytne.“⁷⁶

Nejsilnější ideální obraz spojený s autonomií subkultury je nomádství. Jde o již zmiňovaný princip kočovnictví. V českém prostředí naprosto utopický a přežívající jen v iluzorní představě. V našem prostředí se vyznačuje při parties, kdy se účastníci sjedou na místo konání akce, zde tráví několik dní, a potom z ní odjíždí.

2. Spiritualita a hédonismus

Tyto prvky můžeme vnímat v rozmanitých formách. Kolektivní hédonismus freetekna obsahuje podobné prvky jako hédonismus většinové společnosti. V této společnosti se projevuje jako společná, dlouhotrvající akce spojená s užíváním tzv. tanečních drog. Freeparty je pro každého, je rovnoprávná, v jednom prostoru se setkají lidé, kteří mají různé sociální zázemí, neřeší se ničí původ či postavení účastníka. V této subkultuře jsou si všichni rovni.

Spiritualita je ve skupinové i individuální linii, je to vnímáno jako vlna, určitý druh sounáležitosti a energie blízkosti s ostatními účastníky. Kombinace drog, hudby a lidské blízkosti vyvolává spirituální charakter těchto akcí. Freetekno party přinášejí účastníkům

---

⁷⁵ ORAVCOVÁ, Anna, KOLÁŘOVÁ, Marta, ed. *Revolta stylem: hudební subkultury mládeže v České republice*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2011. Sociologické aktuality. ISBN 978-80-7419-060-5, str. 89

⁷⁶ SAUNDERS, Nicholas, Mary Anna WRIGHT a Alexander SHULGIN. *Extáze*. Brno: Jota, 1996. Nové obzory (Jota). ISBN 80-856-1793-5, str. 166

velmi silné zážitky, kromě pocitu sounáležitosti s ostatními, také spojení s přírodou, příjemnou atmosféru, intenzivní radost, která přechází až do stavů extáze. Někteří autoři tyto stavy připodobňují pravěkým šamanským rituálům, kdy se účastníci dostali do transu.⁷⁷

Freetekno je soubor hodnot, které se prezentují slovem free. Z anglického překladu jde o pojmy svobodný nebo zdarma. Tato subkultura si pojem vymezuje pro parties (z ang. původu ve smyslu oslavy, sešlosti), které mají jistý formát, kde se dodržují určitá pravidla. Hlavní pravidlo je nekomerčnost, akce jsou zdarma. Tímto se freetekno nejvíce vymezuje proti mainstreamovým festivalům. Nikdo na těchto akcích nesmí vydělávat, ani druhé omezovat.

Dalším pravidlem je otevřenost, freetekno se prezentuje jako subkultura, která je pro všechny bez rozdílu, statusu, sociálního prostředí apod.

Významnou hodnotou je komunita, vzájemný respekt, blízkost ostatních, Na party není tolerována agresivita, vandalismus apod., forma této sounáležitosti a vzájemné napojenosti se podobá hnutí hippie.⁷⁸

Součástí parties jsou i pocity dobrodružství, které je spojeno s „ilegálními“ akcemi, které jsou organizovány na poslední chvíli. Organizace akcí je založená na principu, kdy se účastníci dozvídají až na poslední chvíli, kde daná akce proběhne. Velké riziko těchto akcí je, že se účastníci pohybují na soukromém pozemku a s tím porušují zákon.

2.1.2. Soundsystém

Soundsystém je centrální jádro celé subkultury. Je tvořen několika DJs, kteří mixují hudbu ze soustavy gramofonů a mixážního pultu, ozvučovací soustavy (viz příloha A). Veškerá aparatura s technickým zázemím (zejména se zdrojem elektrické energie) se převážně na parties dodává. DJ jsou jádro systému, na které se nabalují ostatní. Toto společenství organizuje akce. Hlavní myšlenkou členů soundsystému je rovnost. Každý z členů do systému investuje mnoho peněz, proto jsou velmi obezřetně vybíráni, většinou je spojuje silné přátelství. Vybudování soundsystému je velmi finančně náročné, počáteční investice, na kterou se skládají všichni členové, se pohybuje v řádech desetitisíců. Část těchto nákladů pokrývají tržby na barech na parties.

---

⁷⁷ ORAVCOVÁ, Anna, KOLÁŘOVÁ, Marta, ed. *Revolta stylem: hudební subkultury mládeže v České republice*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2011. Sociologické aktuality. ISBN 978-80-7419-060-5, str. 92

⁷⁸ 518., Vladimír. MILAN TRACHOTA. *Kmeny: současné městské subkultury*. Editor Karel Veselý. V Praze: Yinachi, 2011, 517 s. ISBN 978-809-0397-323, str. 152 - 166

Toto společenství lidí přináší jednotlivci pocit sounáležitosti, vlastní identity a jistý pocit uplatnění.

Mezi nejznámější české soundsystémy patří Cirkus Alien, Mayapur, NSK, Komatsu, Metro, Badtek, Oktekk a Strahov.⁷⁹

2.1.3. Symboly

Mezi základní symboly freetekno scény jsou symbol spirály a číselný kryptogram 23.⁸⁰

Symboliku čísel můžeme najít v mnoha kulturách, pro freetekno je to číslo 23 s hlubokým významem. Číslo 23 představuje modifikaci z anglického jazyka, 2 – two – to + 3 three – free ve volném překladu svobodné jednání, tedy hlavní myšlenka této subkultury.⁸¹

Spirála představuje neustálý vývoj⁸², evoluční a involuční pohyb vesmíru, koloběh života a smrti.

2.1.4. Etika

Freetekno komunita se shoduje na kodexu devíti ctností, které silně respektuje. Jsou jimi láska, mír, svoboda, tolerance, jednota, harmonie, sebevyjádření, zodpovědnost, respekt. Tento kodex navazuje na uznávaný manifest – Shockraver manifest 23 (viz příloha B).

2.1.5. Drogy

Subkultura tekna je velmi často spojována s drogami. Parties a taneční scéna jsou místa, jejichž součástí je i konzumace legálních i nelegálních drog. Vedle alkoholu, tabáku jsou mezi účastníky rozšířené i kanabisové (hašiš, marihuana) a taneční (extáze, LSD) drogy. Už samotná hudba, jejíž tempo je rychlejší než tlukot srdce, má halucinogenní účinky. Přístup k drogám v dané subkultuře je velmi individuální, někteří si svůj zážitek zpestří drogou, někteří to odmítají. Prodej tvrdých drog je dle zásad freeparties zakázán.⁸³

---

⁷⁹ 518., Vladimír. MILAN TRACHOTA. *Kmeny: současné městské subkultury*. Editor Karel Veselý. V Praze: Yinachi, 2011, 517 s. ISBN 978-809-0397-323.

⁸⁰ SMOLÍK, Josef. *Subkultury mládeže: uvedení do problematiky*. Praha: Grada, 2010, 281 s. ISBN 978-802-4729-077, str. 243

⁸¹ Podle některých autorů je to oblíbené číslo oblíbené“ číslo Williama S. Burroughse, který jakožto jeden ze zakladatelů kyberpunku a literární experimentátor s jazykem, drogami, inspiroval freetekno subkulturu.

⁸² Původ u Amerických Indiánů, podle kterých se čas i minulost pohybovali v kruhu nebo po spirále, navracejíc se vždy na místo svého původu

⁸³ SMOLÍK, Josef. *Subkultury mládeže: uvedení do problematiky*. Praha: Grada, 2010, 281 s. ISBN 978-802-4729-077, str. 244

2.2. Hip hop

„Nadměrná velikost triček a mikin, volné kalhoty s rozkrokem téměř u kolen, na hlavě kšiltovka, zvláštní gesta u pozdravu, mluva plná anglického slangu, a do toho monotónní hudba plná vulgarismů.“⁸⁴

Začátky⁸⁵ této subkultury můžeme zaznamenat během sedmdesátých let minulého století v newyorské čtvrti Bronx. Nový hudební, taneční, módní styl vystihoval aktuální životní situaci Afroameričanů. Prostřednictvím základních elementů (podrobněji níže) se Afroameričané snažili zvládnout těžkou životní situaci, se kterou se v té době potýkali. V polovině minulého století se radikálně zvýšil příliv imigrantů z Třetího světa do USA. Černošské obyvatelstvo zde ale čelilo ekonomické a profesní diskriminaci. Přistěhovalci byli násilně segregováni do nově vznikajících předměstí. I přestože byla rasová diskriminace oficiálně zrušena, mezi lidmi byl zakořeněný velmi silný, skrytý rasismus, který se promítal do sociální nerovnosti. To vše mělo za následek nárůst kriminality, drogové problematiky (zejména crack), závislosti na sociálních dávkách, vznikaly pouliční gangy. Afroameričané si v takovém prostředí našli způsob protestu a možnost vyjádřit své pocity a zážitky.

Vývoj hip hopu probíhal jako neklidný proces. Postupem času se hip hop a jeho styl rozšířil z USA do celého světa, i v České republice oslovuje všechny vrstvy mladých lidí. Jako většina subkultur se u nás hip hop formuje v 90. letech. Zpočátku se hip hop začínal ve velkých městech, postupem času se rozrostl i do ostatních měst. První oficiální české album je od skupiny Chaozz, kdy jejich rapové texty oslovily rozsáhlou skupinu tehdejší mládeže. Čeští fanoušci pocházeli z různých sociálních vrstev, na rozdíl od některých evropských států, česká společnost nebyla nijak etnický diferencovaná. Mezi velká jména českého rapu⁸⁶ můžeme považovat hip hopy Oriona, Vladimira 518, Indyho, Huga Toxxx.

---

⁸⁴ ORAVCOVÁ, Anna, KOLÁŘOVÁ, Marta, ed. *Revolta stylem: hudební subkultury mládeže v České republice*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2011. Sociologické aktuality. ISBN 978-80-7419-060-5, str. 123

⁸⁵ *Hip hop: Kořeny: Reportážní francouzský dokument ze tří kontinentů* [online]. In: . 2009 [cit. 2017-03-07]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/porady/10334153338-hip-hop-koreny/212382550100001/>

⁸⁶ 518,, Vladimír. MILAN TRACHOTA. *Kmeny: současné městské subkultury*. Editor Karel Veselý. V Praze: Yinachi, 2011, 517 s. ISBN 978-809-0397-323.

Hip hop je v současné době formou životního stylu, v celkovém kontextu není jednotným žánrem, ale kulturním projevem mládeže nesoucí mnoho způsobů alternativních prvků.

V hip hopu se mísí několik uměleckých stylů, hip hop je kombinace hudby, tance, vizuálního umění, verbálního projevu a módy, které se navzájem prolínají.

Podle autorů se hip hopová kultura skládá ze základních čtyř (respektive pěti) elementů.

2.2.1. Rap

Hudebním vyjádřením hip hopu je rap, známý také jako MCing. Samotné slovo rap má v americké angličtině několik významů, které jsou příznačné. Rap může v překladu znamenat „kritizování“, „kecání“, ale slangově i „obvinění“, „zatknutí“, „napaření trestu“. Za průkopníka rapu je považován Jamajčan Kool Herz. Rap vznikl v druhé polovině 70. let na jihu newyorské čtvrti Bronx, kde byl novým vyjadřovacím prostředkem místní černošské komunity. V textech se nejvíce objevovala nespokojenost mladých Afroameričanů se svou sociální situací, zejména problémy násilí, chudoby, špatných životních podmínek, nezaměstnanosti, rasových předsudků, ekonomické nerovnosti. Prostřednictvím rapu se mladí Afroameričané vymezovali vůči vyšší třídě, která jimi v té době opovrhovala. Obyvatelé ghatt se scházeli na ulici, rytmicky bubnovali na popelnice a vraky aut a rapovali o své životní situaci.⁸⁷

U rapu jde o rýmované vyprávěčství, základním znakem je rytmická rychlá recitace či sdělení slovních hříček. Rapování může být podporováno hudebním podkladem, ale i čistě samostatně.

Poselstvím rapu bývají zmiňované sociální otázky, politický nesouhlas, ale i zločinnost a ilegality. Člověk, který rapuje je nazýván MC (Master of Ceremonies).⁸⁸

Oblíbená forma zábavy je freestylová soutěž, battle rap, kdy jde o souboj mezi rapery před publikem. Stíhají se ve svém projevu, navzájem se uráží a zesměšňují, protivníci poukazují na slabé stránky protivníka.

V současné době rap zasahuje do mnoha hudebních oblastí, pracují s ním i tvůrci punku, hardcore, metalu, elektroniky.

---

⁸⁷ Bigbít: *Internetová encyklopedie rocku* [online]. [cit. 2012-04-07].

⁸⁸ SMOLÍK, Josef. *Subkultury mládeže: uvedení do problematiky*. Praha: Grada, 2010, 281 s. ISBN 978-802-4729-077, str. 194

2.2.2. Human beatbox

Vznikl jako alternativa hudebního doprovodu k rapování. Jedná se o hudební podklad prostřednictvím úst, jazyka a hlasu. V začátcích ho využívali Afroameričané, protože si nemohli dovolit pořídit si hudební nástroje. Toto zajímavé neinstrumentální pojetí hudby má dnes dokonce i světový šampionát a těší se velké oblibě.

2.2.3. Breakdance

Je známý, velmi oblíbený, dynamický taneční styl, který se začal formovat s hip hopovou scénou v jižním Bronxu. Už od počátku breakdance poskytoval mladým konstruktivní alternativu k násilnostem a vandalismu. Běžně bylo vidět na ulici skupinky lidí s puštěným kazetovým magnetofonem, kteří tancovali tento druh tance. Breakdance je specifický tanec s akrobatickými prvky, má mnoho podob a variací, inspirován bojovým uměním (proto byl dříve vnímán jako agresivní).

Je genderově vyvážený, nevyhraněný v barvě pleti, spojuje jednotlivé kultury. Jeho vývoj byl velmi intenzivní a pestrý, v současné době je celosvětově rozšířený. Jako u rapu i v breakdancu jsou oblíbené battly (čili bitvy), kdy se jednotlivci nebo týmy pravidelně střídají a soupeří v různorodých kombinacích pohybů.

2.2.4. Graffiti

Pod pojmem graffiti se v současnosti označuje široká škála jevů. Důsledkem odlišných přístupů je nejednotná terminologie. Termín graffiti se běžně používá pro označení jakéhokoliv užití spreje ve veřejném prostředí. Jde o specifickou formu uměleckého projevu pomocí sprejů, za graffiti můžeme označit cokoli od jednoduchých naškrábaných symbolů až po propracované malby. Názory na tuto problematiku se v naší společnosti liší, často jsou protichůdné. Už od počátků se objevují diskuze, zda graffiti je či není umění.

Počátky graffiti subkultury jsou úzce propojeny s hip hopovou subkulturou, protože jeho první tvůrci byli teenageři afroamerického původu z newyorských ghatt.⁸⁹ Zpočátku šlo o kvantitu tagů (pseudonymní podpis autora), až postupem času a postupným vývojem graffiti dostaly dnešní podobu. Tato subkultura má základní dva proudy, první z nich je

---

⁸⁹ SMOLÍK, Josef. *Subkultury mládeže: uvedení do problematiky*. Praha: Grada, 2010, 281 s. ISBN 978-802-4729-077, str. 196

otevřená komunita writerů (autor graffity) široké veřejnosti, spolupracuje s majoritou a svá díla prezentuje jako street art v galeriích nebo na legálních povolených plochách. (viz příloha C) Druhá si drží svůj punc ilegality, kdy považuje graffity kulturu za undergroundovou. Na tomto základě můžeme tvorbu rozlišit na legální a ilegální graffity. Ilegální zahrnuje veškerou tvorbu na cizím majetku bez povolení majitele. Nejčastěji se jedná o zdi domů, vybavení města, kulturní památky a dopravní prostředky veřejné dopravy. Takto je kultura graffity spojována s vandalismem, tedy porušováním trestního zákona. Za nejčastější ospravedlnování⁹⁰ těchto výtvorů je protest proti systému, vybarvení šedi města, přidání hodnoty na čistou plochu, boj proti velkému množství reklam na veřejných plochách. Autoři vytvářejí tzv. crew, skupiny pod jejímž jménem pracují a prezentují svoji skupinovou příslušnost.⁹¹

2.2.5. DJing

DJ neboli Diskjockey je osoba, která přehrává nahranou hudbu pro posluchače. Je to hudební doprovod, který zahrnuje pouštění desek a různé techniky s tím spojené.⁹² Každý DJ potřebuje ke svému hudebnímu projevu několik subjektů, například hudební záznamy (ve formě gramofonových desek, počítačových souborů nebo kompaktních disků), zvukovou soustavu, mixážní pult, sluchátka, mikrofon a další efekty.

2.2.6. Image

Hip hopové oblečení⁹³ je zásadní pro odlišení této subkultury. Je velmi typické a známé. Základem je pohodlnost, volnost, barevnost, kreativnost. Oblíbenými stylovými prvky jsou baseballové čepice, tenisky s rovnou podrážkou, volné kalhoty s rozkrokem hodně nízkou, ležérní mikiny. Oblíbené oděvní značky jsou Fubu, Racawer, Adidas. (viz příloha D)

2.2.7. Hip hop kemp

Jedná se o mezinárodní hip hopový festival, který se koná každý rok koncem srpna v Hradci Králové. Patří mezi největší festivaly v Evropě. První ročník se konal v Pardubicích v roce

---

⁹⁰ SMOLÍK, Josef. *Subkultury mládeže: uvedení do problematiky*. Praha: Grada, 2010, 281 s. ISBN 978-802-4729-077, str. 193

⁹¹ SMOLÍK, Josef. *Subkultury mládeže: uvedení do problematiky*. Praha: Grada, 2010, 281 s. ISBN 978-802-4729-077, str.

⁹² DJ. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001- [cit. 2017-03-07].

⁹³ 518., Vladimír. MILAN TRACHOTA. *Kmeny: současné městské subkultury*. Editor Karel Veselý. V Praze: Yinachi, 2011, 517 s. ISBN 978-809-0397-323, str. 329

2002. Tento festival se těší čím dál tím větší oblibě a účasti, jak mezinárodních interpretů, tak posluchačů.

2.3. Punková subkultura

Definovat punkovou subkulturu a její ideový směr je velice obtížné. Problematika definice naráží už na samotnou podstatu punku, který se snaží být od jakéhokoliv stigmatizování oproštěn.

O punku jako o specifickém, sociálně kulturním hnutí přicházejí první zmínky na konci 60. let 20. století. První počátky můžeme sledovat v Americe, zejména v New Yorku a Detroitu. Následně ve Velké Británii, do teď považované za kolébkou punkové subkultury, kam toto hnutí z Ameriky expandovalo nejvýrazněji. Anglie v 70. letech prošla velkou hospodářskou krizí, která se podepsala i na společenské atmosféře mezi lidmi. Zvyšující inflace, rasové nepokoje, ropná krize, velká nezaměstnanost, to všechno vedlo v britské společnosti k napjaté atmosféře. Mnoho mladých lidí, zejména z dělnické třídy, zažívalo pocity frustrace, nespokojenosti, strachu z budoucnosti. Celková podrážděnost mezi lidmi se projevila i v hudebním průmyslu.⁹⁴

V této době se začal objevovat punk, který působil jako ventil a určité vysvobození z kritické situace. Punk hrál jednoduchým provokativním stylem, na který stejně naladěná mládež, pocházející z dělnické třídy, slyšela. Tato subkultura postavila své pilíře na totálním odmítání společenských vrstev, konvencí a norem s nihilistickým pohledem na svět. Texty kapel se vyjadřovaly syrovým způsobem k různým ožehavým tématům společnosti. Kritizovaly domácí i zahraniční politiku, nezaměstnanost, státní aparát. Zpěváci kapel zpívali o sexu, konzumovali alkohol. Poetika textů byla plná drsného života na ulici, hlásala život bez budoucnosti – NO FUTURE (motto kapely Sex Pistols).

---

⁹⁴SLAVÍK, Petr. Alternativní kultura: PUNK. In: *Youtube* [online]. [cit. 2017-03-03]. Dostupné z: <http://www.youtube.com/watch?v=kTViwmpFvNw>

Velmi zásadní a nejnámější punkrocková kapela všech dob byla Sex Pistols. V jejich podání byl punk provokativní, drzý, šílený.⁹⁵

Slovo punk má v angličtině několik významů⁹⁶. Nejčastější překlad tohoto slova se uvádí jako „výtržník“, „odpad“, „darebák“. V současnosti je tento termín vnímán jako označení pro subkulturu, která preferuje šokující efekty a ráda provokuje své okolí prostřednictvím hudby, stylu oblékání a chování.⁹⁷

Lidem, kteří se hlásí k této subkultuře, se říká Punker nebo častěji používaným, slangovým výrazem Punkáč.

2.3.1. Základní prvky

Hlavní cíl členů punku je od počátku především provokovat širokou společnost, a tím ji stimulovat k akci. Životní styl punkerů je charakterizován extravagancí a odlišností.⁹⁸ Příslušníkům subkultury jde zejména o svobodu vyjádřit svůj názor a postoj proti globalizaci, konvencím, konzumnímu způsobu života, nacismu a komunismu. Mnoho punkerů má blízko k anarchistickému smýšlení, které se vyznačuje odmítavým postojem vůči státu a jeho výkonným i soudním orgánům. Největší záliba punkerů je hudba a různé formy její tvorby. Mezi tyto aktivity patří: poslech punk rockové hudby, aktivní působení v kapele, pořádání festivalů, psaní recenzí do časopisů, navštěvování punkových akcí.⁹⁹

Punkeři preferují aktivity, které se nějakým způsobem dotýkají globálních problémů a konzumního způsobu života, který odmítají. Jako uvnitř každé subkultury funguje v punku individuální míra kladení důrazu na jednotlivé oblasti priorit každého jedince. Někteří jedinci se orientují na ekologické aktivity, boji proti rasismu, v zahraničí se orientují na ženská práva a odpor proti válkám.

---

⁹⁵ SLAVÍK, Petr. Alternativní kultura: PUNK. In: *Youtube* [online]. [cit. 2017-03-03]. Dostupné z: <http://www.youtube.com/watch?v=kTViwmpFvNw>

⁹⁶ SMOLÍK, Josef. *Subkultury mládeže: uvedení do problematiky*. Praha: Grada, 2010, 281 s. ISBN 978-802-4729-077, str. 170

⁹⁷ JANDOUREK, Jan. *Sociologický slovník*. Praha: Portál, 2001, 285 s. ISBN 80-717-8535-0, str. 243

⁹⁸ *Velký sociologický slovník*. Praha: Karolinum, 1996. ISBN 80-718-4310-5, str. 901

⁹⁹ SLAVÍK, Petr. Alternativní kultura: PUNK. In: *Youtube* [online]. [cit. 2017-03-03]. Dostupné z: <http://www.youtube.com/watch?v=kTViwmpFvNw>

2.3.2. Image

Módní kreace punkového stylu jsou často velmi výstřední a netradiční.¹⁰⁰ Punkeři nejraději nosí různobarevné kostkované kalhoty, roztrhané džíny nebo černé roury. Vrchní část oděvu, tedy trička, košile, mikiny a bundy jsou tmavší barvy a doplněné různými názorovými nápisy, politickými hesly a názvy oblíbených punkových kapel. Nejtypičtější punková bunda je kožená se šikmým zipem, slangovým označením se nazývá „křivák“. Oblíbené značky bot jsou Gladiátor a Steel, velké těžké kožené boty s ocelovou špičkou. K punkové módě neodmyslitelně patří různé doplňky, například placky, silné pásky s ostny, řetězy, náramky, visací zámky, úzké kravaty. Velmi důležitým doplňkem, který vyjadřuje určitý postoj nositele, jsou nášivky v různých částech oděvu připevněné spínacími špendlíky. (viz příloha E)

Typickým účesem pro jedince (bez rozdílu pohlaví) z punkové subkultury je vyholená hlava s pruhem delších vlasů, který je natupírován nahoru tzv. čírem. Odvozeno od slova Cherokee podle stejnojmenného indiánského kmenu. Dalším oblíbeným účesem je dikobraz, který je utvořen z dlouhých nagelovaných pramenů do vysokých bodlin. Ostatní mají dredy, vlasy rozčuchané nebo různobarevné.

Tímto extravagantním módním stylem chtějí punkeři poukázat na povrchnost lidí, kteří soudí ostatní podle vzhledu a stylu oblékání. Opět se tu projevuje provokativní rebelský podtext subkultury s názorem, že svět není černobílý a není vždy potřeba se všemu a všem přizpůsobovat.

U punkového stylu oblékání má velkou podporu myšlenka D.I.Y¹⁰¹. (Do It Yourself = udělej si sám). Při tomto principu kultury oblékání si člověk zhotovuje věci sám, bez žádné profesionální úpravy.

2.3.3. Hudba

Hudební směr se nazývá punk rock¹⁰² je nezastupitelný komunikační prostředek mezi členy punku, proto jsou koncerty a festivaly pro tuto subkulturu jednou z nejdůležitějších aktivit.

---

¹⁰⁰ *Velký sociologický slovník*. Praha: Karolinum, 1996. ISBN 80-718-4310-5, s. tr 902

¹⁰¹ 518., Vladimír. MILAN TRACHOTA. *Kmeny: současné městské subkultury*. Editor Karel Veselý. V Praze: Yinachi, 2011, 517 s. ISBN 978-809-0397-323, str. 66

Na těchto akcích probíhá kulturní vyžití, předávání informací a myšlenek mezi příslušníky i ostatními, přátelské diskuze nad různými tématy (nejčastěji politické, ekologické). Velké množství punkerů tráví svůj volný čas navštěvováním nebo organizací punkových hudebních akcí. (viz příloha F)

Tyto akce jsou i velmi vhodné pro nekomerční distribuci subkulturních produktů, prodává se zde například oblečení, nášivky, placky, tiskoviny, CD.

Pro místa konání koncertů a festivalů se nejčastěji využívají obyčejné, zakouřené hospody, vesnické kulturní sály, garáže s velkou prostorovou kapacitou. Některé známé kapely vystupují v rockových klubech.

Hudba¹⁰³ je velmi jednoduchá, svižná, a tím velmi oblíbená, mnohdy složená jen z několika akordů. Punková hudba vyjadřuje hněv. Největší důraz kapely kladou na texty, ve kterých vystupují se svými názory. Témata, o kterých se zpívají, mohou být velmi rozdílná, nejvíce se však vyjadřují k politice, sociální problematice, ekologii. Texty jsou vždy autentické a často psané ironickou, sarkastickou formou. U některých se objevují vulgární výrazy.

Nejznámější české punk rockové kapely jsou Visací zámek, Totální nasazení, S.P.S., N.V.Ú., E!E.¹⁰⁴

2.3.4. Fanziny

Slovo fanzin, někdy nahrazen zkrácenou verzí zin, vzniklo zkrácením slova magazin (fun + magazin). V původním smyslu představoval fanouškovský časopis vydávaný sci-fi kluby, termín se však začal používat i pro subkulturní periodika alternativní hudby. Fanzin označuje oběžník, který je určený pro fanoušky skupin. Výroba a distribuce fanzinu funguje na principu D.I.Y. Tento způsob vydávání můžeme nazvat samizdat. V českém prostředí se používá termín fanzin až po roce 1989. Tyto fanziny jsou buď zdarma, nebo za cenu, která má pokrýt výrobní náklady. Nejčastější témata, která se zde otevírají, jsou různé recenze na koncerty

---

¹⁰² *Velký sociologický slovník*. Praha: Karolinum, 1996. ISBN 80-718-4310-5, str. 902

¹⁰³ *Velký sociologický slovník*. Praha: Karolinum, 1996. ISBN 80-718-4310-5, str. 902

¹⁰⁴ 518., Vladimír. MILAN TRACHOTA. *Kmeny: současné městské subkultury*. Editor Karel Veselý. V Praze: Yinachi, 2011, 517 s. ISBN 978-809-0397-323, str. 59

a kapely, představení nově vydaných alb, soupis plánovaných akcí apod. Forma fanzinů je jeden z prostředků předávání informací mezi punkery a sympatizanty punkové subkultury.¹⁰⁵

---

¹⁰⁵Fanziny. In: *Www.streetculture.cz* [online]. [cit. 2012-04-06].
Dostupné z: <http://www.streetculture.cz/akce/fanziny>

3. MLÁDEŽ

V této kapitole se zaměřuji na období dospívání, na jeho základní rysy. Zejména na psychosociální vývoj mladého člověka, který si v tomto období vytváří svoji identitu a je silně ovlivňován svými vrstevníky. Subkultury bývají dávány do souvislosti s alternativním životním stylem. Pro alternativní životní styl se člověk sám dobrovolně rozhoduje na základě své hodnotové orientace.

3.1. Mládež a období adolescence

Pojem mládež má velký rozsah, co se do definic a pojetí týče. K termínu se každá vědní disciplína staví trochu jinak. I v terminologii můžeme vidět určité rozdíly, kdy podle Krause¹⁰⁶ pojem mládež nalzáme v oborech jako je pedagogika a sociologie (mládež je zde vymezena jako označení skupiny). Naopak s termínem adolescence pracuje zejména psychologie (adolescence jako vývojové období jedince). V současné době tedy neexistuje jednotná definice pojmu, setkáváme se s různými definicemi v závislosti na tom, z jakého hlediska tuto skupinu vymezují. Mladí lidé jsou velmi specifická sociální kategorie. I přestože mládež není homogenní skupina, každý jednotlivec je individualita (diferenciace můžeme vidět například v rodinném zázemí, v různých zájmech, v rozdílném životním stylu či postojích), některé charakteristické znaky mají společné a stejné. Definice mají společný rys, mládež a období adolescence vymezují věkově. A z hlediska vývojové psychologie jedince prochází určitým životním obdobím, které je považováno jako za období velké životní změny, kdy dochází k intenzivnímu ukotvování názorů a postojů. Z mnoha možných pojetí tohoto pojmu zde uvádím několik názorů. Pro potřeby diplomové práce, zejména pak pro výzkumné šetření práce (volba respondentů), se ztotožňuji s první definicí.

Hofbauer¹⁰⁷ uvádí, že většina organizací, například OSN nebo UNESCO, mládež vymezuje pouze věkovou hranicí od 15 do 25, popřípadě 26 let.

Zde je důležité zmínit, že v České republice je hranice 15 let velmi důležitý mezník v životě mladého člověka. Se dnem dovršení patnáctého roku života mladému jsou přiznané určitá

---

¹⁰⁶ KRAUS, Blahoslav. *Jak žije středoškolská mládež na počátku XXI. století: výzkum v Královéhradeckém kraji v letech 2000-2003*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2004. ISBN 80-704-1738-2, str.

¹⁰⁷ HOFBAUER, Břetislav. *Děti, mládež a volný čas*. Praha: Portál, 2004. ISBN 80-717-8927-5, str. 22

práva a jisté povinnosti. Dosažení patnácti let věku je spojeno například s právními důsledky. Za nejdůležitější můžeme považovat trestní odpovědnost.

Průcha, Walterová, Mareš¹⁰⁸ z pedagogického pohledu mládež definují jako sociální skupinu lidí ve věku 15 – 25, kteří ve společnosti neplní role dětí, ale společnost jim ani nepřiznává roli dospělých. Jejich způsob chování a myšlení je charakteristický a mají svůj systém vzorů, hodnot a norem.

Pojem mládež je nejčastěji spojován s životní etapou, která představuje určitou fázi životního cyklu, která se během vývoje vtěsnala mezi dětství a dospělost. Tímto procesem prochází každý jedinec. Tak se staví k definici Velký sociologický slovník.¹⁰⁹

Vágnerová¹¹⁰ popisuje období dospívání jako životní etapu, která podle ní trvá individuálně v rozmezí 10 až 20 let. V tomto období se komplexně mění osobnost v oblasti somatické, psychické i sociální. Nejdůležitější úkolem jedince je vytvořit si zralou formu své identity. Dospívající prochází fází rané adolescence (pubescence), která je ohraničena věkovým rozmezím 11 – 15 let. Navazující fáze, pozdní adolescence, je ve věkovém rozmezí 15 – 20 let.

V některých definicích můžeme najít termín v kontextu typických psychologických charakteristikách. Například Mácha¹¹¹ uvádí tyto: iniciativnost, snaha překonávat překážky, sebedůvěra, ctižádost, snaha po sebeuplatnění, schopnost vidět nově to, co starší generace nechápe, kontrastní chování na styl života starších generací, odpor k předsudkům, přežitkům a tuposti a dogmatismu, ale i zaměření do budoucnosti a romantičnost.

Skalková¹¹² zase upozorňuje na jiné rysy mládeže, uvádí například, že mladí žijí pouze pro daný okamžik, mají intenzivní zájem o aktuální módu, aktuální druh hudby, je pro ně

---

¹⁰⁸ PRŮCHA, Jan, Eliška WALTEROVÁ a Jiří MAREŠ. *Pedagogický slovník*. 4., aktualiz. vyd. Praha: Portál, 2003, 322 s. ISBN 80-717-8772-8, str. 125

¹⁰⁹ *Velký sociologický slovník*. Praha: Karolinum, 1996. ISBN 80-718-4310-5, str. 635

¹¹⁰ VÁGNEROVÁ, Marie. *Vývojová psychologie. Dětství, dospělost, stáří*. Praha: Portál, 2000, 522 s. ISBN 80-717-8308-0, str. 22

¹¹¹ SMOLÍK, Josef. *Subkultury mládeže: uvedení do problematiky*. Praha: Grada, 2010, 281 s. ISBN 978-802-4729-077, str. 19

¹¹² SMOLÍK, Josef. *Subkultury mládeže: uvedení do problematiky*. Praha: Grada, 2010, 281 s. ISBN 978-802-4729-077, str. 19

důležitý vzhled a image a zamezují svým chováním a jednáním zasahování dospělých do jejich životů.

3.1.1. Adolescence jako bouře a konflikt

První koncepce, která popisovala adolescentní období, byla teorie od G. S. Halla¹¹³, byla ovlivněna evoluční teorií Ch. Darwina. Hall charakterizuje adolescenci jako nevyhnutelný a dramatický střet protikladných tendencí. Toto vývojové období je tedy velmi konfliktní a je potřeba jej takto respektovat. Můžeme zde vidět i určité kořeny psychoanalýzy. A. Freudová osvětlila dva důležité obranné mechanismy, které se v tomto období projevují. Je tím strach ze ztráty kontroly nad vlastní sexualitou – asketismus. A druhý intelektualizace, který se projevuje jako transformace původního sexuálně emocionálního konfliktu do abstraktních filozofických argumentů.

Toto životní období je plné citové rozkolísanosti, negativního emocionálního ladění, dramatických zvrátů.

Vzdor a konflikt je přisuzován zejména mezigeneračním vztahům, kdy si mladý člověk nerozumí se svými rodiči a jde s nimi do sporu. S tímto generačním konfliktem má zkušenost většina rodin s dospívajícími.¹¹⁴

3.1.2. Adolescence jako čas pro splnění vývojového úkolu

Východiskem pro tyto teorie je paradigma podle R. J. Havirghursta.¹¹⁵ Ve vývojovém úkolu je zahrnuto očekávání společnosti a individuální potřeby jedince. Zahrnuje ty vzorce chování, které chce sám člověk naplnit a jsou pro něj podstatné, ale také si uvědomuje, co se od něj očekává v určitém prostředí ve společnosti.

---

¹¹³ MACEK, Petr. *Adolescence: psychologické a sociální charakteristiky dospívajících*. Praha: Portál, 1999. ISBN 80-717-8348-X, str. 21

¹¹⁴ MACEK, Petr. *Adolescence: psychologické a sociální charakteristiky dospívajících*. Praha: Portál, 1999. ISBN 80-717-8348-X, str. 21

¹¹⁵ MACEK, Petr. *Adolescence: psychologické a sociální charakteristiky dospívajících*. Praha: Portál, 1999. ISBN 80-717-8348-X, str. 21

Havirguhorstovy vývojové úkoly specifikovala v různých souvislostech celá řada autorů, kteří je definovali takto:

1. Přijetí vlastního těla a jeho fyzických změn, které období dospívání provází. Respektování pohlavní zralosti.
2. Kognitivní rozhled, abstraktní myšlení a schopnost využít svůj intelektuál k běžným činnostem.
3. Využití svých emocionálních a kognitivních kompetencí ve vrstevnických vztazích. Schopnost a dovednost navazovat vztahy s ostatními.
4. Změna vztahů k autoritám, hlavně k rodičům, formou vzájemného respektu a toleranci.
5. Získání představy o ekonomické nezávislosti a směřování k ní (například volba povolání).
6. Získání zkušenosti v erotické oblasti, příprava na rodinný a partnerský život.
7. Vytvoření si hodnotového rámce o budoucích prioritách v dospělém věku.

Tyto úkoly mají biologický, psychologický, ale i kulturní rámeček. Některé začínají už v dětství, v předchozím vývojovém stupni, jiné jsou specifické pro adolescenci.

3.1.3. Adolescence jako proces učení, poznávání a přijímání nových rolí

S tímto vývojovým obdobím přichází nový charakter sociálního učení. Je to dáno mentálními schopnostmi jedince, ale i novým charakterem životních situací, do kterých se adolescent dostává. Adolescent má schopnost kombinace racionálního, abstraktního uvažování o přítomnosti, minulosti a budoucnosti, a tím je uváděn i jiný pohled na svět.¹¹⁶ Pro toto vývojové období je charakteristické, že přijímání nových rolí je vnitřně propojeno se

---

¹¹⁶ MACEK, Petr. *Adolescence: psychologické a sociální charakteristiky dospívajících*. Praha: Portál, 1999. ISBN 80-717-8348-X, str. 31

subjektivní percepce a hodnocením interpersonální situace. Kdy si jedinec sám reflektuje a vyhodnotí sebe v situaci, ale umí toto i s reflexí a hodnocením druhých. Člověk sám sebe už definuje, vytváří si svoji vlastní identitu a má k sobě sebehodnotící vztah.¹¹⁷

3.1.4. Osobnost adolescenta

Během dospívání dochází k vývojovým změnám ve všech sférách osobnosti.¹¹⁸ Dochází ke komplexní biologické, kognitivní, emocionální a psychosociální proměně osobnosti. Tyto vývojové změny jsou vzájemně provázány a mladý člověk se v nich učí orientovat, porozumět jim a posléze je akceptovat.¹¹⁹ Tuto oblast mapuje vývojová psychologie, pro potřeby diplomové práce definuji některé charakteristiky mladé osobnosti, které můžeme promítnout v kontextu subkultur.

1. Dospívající mladí lidé nesnášejí jakékoliv omezování, potřebují si všechno vyzkoušet a všechno si užít. Adolescenti mají pocit totální imunity proti různým rizikům, která jsou v jejich okolí. Lidé v tomto věku preferují intenzivní prožitky. Mají potřebu hlasité hudby, rychlé jízdy, skákání z vysokých vrcholů apod. Hlavním cílem těchto požitků je překonání určité maximální hranice.

2. Pro mladé je důležité absolutní černobílé řešení ve všech oblastech svého života. Akceptují pouze to, co má absolutní platnost a tím pádem je to jisté a hodnotné. Na základě těchto jistot se i chovají. Tyto aktivity mohou mít i někdy extrémní přehnaný charakter. Například členové Greenpeace.

3. Jedna z hlavních potřeb, kterou dospívající mají, je neodkladné uspokojení. Mnoho mladých je velmi netrpělivých, mají různé tendence zkrátit dobu trvání k dosažení nějakého cíle. Čekání na cokoli je přítěž. Do této kategorie patří projevy chování jako rychlé vztahy, drobné krádeže apod. V horších případech to je squatting, gambling, drogově závislí. Zmíněné aktivity jsou bez námahy, rychlé, s vrcholnými zážitky.

---

¹¹⁷ MACEK, Petr. *Adolescence: psychologické a sociální charakteristiky dospívajících*. Praha: Portál, 1999. ISBN 80-717-8348-X, str. 31

¹¹⁸ VÁGNEROVÁ, Marie. *Vývojová psychologie. Dětství, dospělost, stáří*. Praha: Portál, 2000, 522 s. ISBN 80-717-8308-0, str. 174

¹¹⁹ MACEK, Petr. *Adolescence: psychologické a sociální charakteristiky dospívajících*. Praha: Portál, 1999. ISBN 80-717-8348-X, str. 35

4. Většina adolescentů má problém s přijetí své role, kterou preferuje rodina a společnost. Někteří volí formu negativní identity, která tyto role odmítá a kritizuje. Důvody uvedené volby jsou rozmanité, převážně se jedná o nesoulady mezi možností a požadavky. Například špatné rodinné zázemí, nízké sebevědomí, pocit nedostatečnosti, apod. Toto vymezení je velmi závislé na způsobu prožívání a uvažování každého jedince.

5. Adolescenti jsou často ukvapení a zbrklí, jednají často na základě impulsu, tím pádem se často mohou dopouštět chyb. Záleží pak na určité formě sebereflexe mladého, jak se z každé chyby poučí.

6. Sebehodnocení jedince je velmi ovlivněné tzv. poznávacím egocentrismem. Ten se vyznačuje tím, že vlastní osobnost má jiný význam než všechno ostatní. Tento přístup může vést k různým druhům zkreslení vnímání.

7. Emoční prožitky adolescentů jsou velmi autentické. Toto citové rozpoložení se odráží v jejich názorovém systému na sebe, na okolí, na vztahy a události, které jsou v jejich blízkosti. Následné pocity jsou charakteristické častými výkyvy, kdy se v nich sám jedinec nemůže vyznat. Posuzování smíšených pocitů je pro něj velmi složité. Tato emoční bouře dost často komplikuje oblast sebepoznání a vede k nejistotě různé intenzity.

8. Velmi významné je hodnocení vlastních kompetencí a na nich závislém výkonu. Pokud je nějaký výkon pro adolescenta významný i vlastní sebehodnocení je tím silně ovlivněno. Naopak pro výkony, se kterými se mladý tolik neidentifikuje, nemá velký vliv na vlastní sebehodnocení. Hodnocení výkonů může být s autoritou velmi rozdílné.

9. Podstatná část sebepoznání je hodnocení jiných lidí, které funguje jako zpětná vazba. Pro adolescenta jsou názory ostatních lidí subjektivně velmi důležité. Důvodem je nejistota a s ní související pochybnosti o své vlastní hodnotě. K nejistému přístupu k sobě samému přispívají i jiné skutečnosti, například přechod do jiné školy, kde si musí znovu vydobýt novou pozici.

10. Adolescenti používají specifické výrazové prostředky (styl oblékání, celková úprava zevnějšku, hudba, slang) ke svému vyjádření vymezení se k vlastní identitě.¹²⁰

Příčiny, proč adolescenti používají tyto prostředky jsou¹²¹:

1. Mnoho slov adolescentů jsou zkratkami jejich běžného chování a běžné zkušenosti. Často při svém vyjadřování používají výrazy, kterým rozumí v rámci své komunity.
2. Zkušenosti a životní situace, do kterých se dostávají. Jsou pro ně často unikátního charakteru, proto jim nepřirazují běžné vyjadřovací označení.
3. Používáním slangových slov a specifických výrazů vytváří základ pro získání statusu a prestiže ve skupině vrstevníků.
4. Některá slova působí jako posilovače vrstevnické solidarity.
5. Podobně i specifický účes a oděv posilují pocit unikátnosti, výjimečnosti v běžné společnosti dospělých lidí, ale také pocit sounáležitosti a příslušnosti ve skupině vrstevníků.

Specifický význam má pro adolescenty hudba. Vyjadřuje hodnoty, názory a pocity. Prezentace hudby prostřednictvím koncertů, festivalů, diskoték je velmi ojedinělá a zvláštní. Jde o sociální prostředí, ve kterém se mladí seznamují, sblížují, prostor pro přátelské až erotické aktivity, ale také slouží jako zázemí pro vyjádření vlastní úzkosti, nejistoty, potlačené agrese a protestu proti všemu a všem. V současné době je široké spektrum hudebních stylů a proudů, se kterými se pojí určitý druh filozofie, názorů a životní styl. Pro adolescenty je hudba a vše co s ní souvisí výborný prostředek, jak se navzájem poznat („Řekni mi, co posloucháš, a já vím, kdo jsi“).¹²²

---

¹²⁰ VÁGNEROVÁ, Marie. *Vývojová psychologie. Dětství, dospělost, stáří*. Praha: Portál, 2000, 522 s. ISBN 80-717-8308-0, str. 196 - 210

¹²¹ MACEK, Petr. *Adolescence: psychologické a sociální charakteristiky dospívajících*. Praha: Portál, 1999. ISBN 80-717-8348-X, str. 51

¹²² MACEK, Petr. *Adolescence: psychologické a sociální charakteristiky dospívajících*. Praha: Portál, 1999. ISBN 80-717-8348-X, str. 51

V tomto období mají mladí silné tendence se bouřit proti všem, kteří jim zasahují do jejich intimní zóny, zejména proti starostlivým rodičům nebo jiným vychovatelům. Příčinou toho je, že jedinci ještě nemají vytvořené adekvátní obranné mechanismy.¹²³

Nejčastější obranné strategie, které adolescenti používají, jsou podle Vágnerové¹²⁴ :

1. Regresivní strategie. Jde o návrat na již překonané, nižší vývojové stádium.
2. Mechanismus kyvadla. Adolescent dosáhl vyšší úrovně, ale i přes to se někdy ještě vrací k méně zralému až infantilnímu způsobu reagování a řešení situací.
3. Únik do fantazie. Odpoutání se od reality a zvládnutí problémů aspoň na symbolické bázi.

3.2. Identita

Pojem, který v rámci zkoumání subkultur hraje důležitou roli, je identita jedince. Jandourek¹²⁵ ve svém Sociologickém slovníku identitu definuje jako „hluboký pocit vlastní totožnosti založený na prožívání vlastní komunity. (Jakým člověkem jsem a čím se liším od druhých).“ Zahrnuje i hodnoty, kterým jedinec věří a na nichž zakládá smysl svého života.

Osobní identita vyplývá z vlastního sebepojetí a sebevymezení a z toho, jak nás vnímá naše okolí. Formování identity je dynamický proces, který se tvoří během života každého jedince na základě toho, s jakými kategoriemi se identifikuje. Jde o souhrn sociálních rolí, se kterými se jedinec ztotožňuje „Aby se určitá životní role stala součástí naší identity, musíme si ji internalizovat, přijmout za svou a přisoudit jí osobitý význam. V průběhu času se identita jedince neustále vyvíjí, utváří se na základě různých společenských rolí vyplývajících ze životních situací, v nichž se daný jedinec nachází. Identita jedince je tedy také situační. Ovlivňuje ji, v jakém prostředí se pohybujeme, s kým jsme konfrontováni.“¹²⁶

---

¹²³ JANIŠ, Kamil, Blahoslav KRAUS a Pavel VACEK. *Kapitoly ze základů pedagogiky*. 4. Hradec Králové: Gaudemus, 2008. ISBN 978-7041-371-5, str. 11

¹²⁴ VÁGNEROVÁ, Marie. *Vývojová psychologie. Dětství, dospělost, stáří*. Praha: Portál, 2000, 522 s. ISBN 80-717-8308-0

¹²⁵ JANDOUREK, Jan. *Sociologický slovník*. Praha: Portál, 2001, 285 s. ISBN 80-717-8535-0, str. 104

¹²⁶ Varianty. *Identita* [online]. [cit. 2017-03-01]. Dostupné z: <https://www.varianty.cz/slovnicek-pojmu/11-identita>

Adolescent o sobě získává informace srovnáváním se s jinými lidmi, se kterými se buď identifikuje, nebo se diferencuje. Adolescent prochází procesem individuace, která má podle Josselsonové¹²⁷ čtyři fáze.

1. Fáze diferenciací. Kdy dochází k deidentifikaci s rodiči nebo s jinou autoritou. Více si jedinec všímá své odlišnosti od druhých.
2. Fáze experimentace. Ve věku 14 - 15 let dochází k experimentování s vlastní emancipací. Adolescent má pocit, že sám ví, co je pro něj nejlepší. S rodiči často soupeří, je v opozici všech autorit.
3. Fáze stabilizace. Nebo také období navazování přátelství. V této fázi je jedinci 16 – 17 let. Vyznačuje se tím, že se vyrovnávají vztahy s rodiči. Dospívající dosáhl určitého stupně samostatnosti. Její důležitost spočívá hlavně v navazování blízkého přátelství a erotických vztahů.
4. Fáze psychického osamotnění. Fázi můžeme také nazvat konsolidace vztahu k sobě. Dochází k ukončení separace, samostatnost je už definitivní, je vytvořena vlastní identita. Je to uvědomění si sebe samého v širším časovém horizontu, propojení vlastní minulosti, přítomnosti a další perspektivy svého života.

Sociální psychologie rozlišuje dva aspekty identity, sociální a osobní. Osobní aspekt se vymezuje z vlastní sebereflexe a sebehodnocení. Velmi důležité je uvědomění vlastní individuality, neopakovatelnosti, jedinečnosti.¹²⁸ Druhý sociální aspekt zahrnuje pocity sounáležitosti se skupinou, začlenění ve společnosti, odpovídá jedinci na otázky, kam jedinec patří, jakým směrem se ubírá. V rámci subkultur jsou podstatné obě položky.¹²⁹

---

¹²⁷ VÁGNEROVÁ, Marie. *Vývojová psychologie*. Praha: Portál, 2000, 528 s. ISBN 80-717-8308-0, str. 412

¹²⁸ *Velký sociologický slovník*. Praha: Karolinum, 1996. ISBN 80-718-4310-5, str. 414

¹²⁹ SMOLÍK, Josef. *Subkultury mládeže: uvedení do problematiky*. Praha: Grada, 2010, 281 s. ISBN 978-802-4729-077, str. 39

3.2.1. Ontogenetický vývoj osobnosti podle E. H. Eriksona

Podle E. H. Eriksona¹³⁰ (1968) probíhá ontogenetický vývoj každé osobnosti v osmi fázích, kdy v každé etapě dochází k plnění určitého úkolu, který může mít buď pozitivní, nebo negativní výsledek. V každé fázi se jedná o určité dilema, krizi mezi dvěma protichůdnými tendencemi. Adolescence je pátým stádiem, hlavním vývojovým úkolem této fáze je vytvoření identity vlastního já (ego – identity). Toto období se vyznačuje krizí identita x nejistota. Úspěšné zakotvení ve světě s jasným sebepojetím je pro jedince nesmírně důležité pro vytváření smysluplných vztahů k vlastní osobě, tak k druhým. Pro mladého je to velmi složité, konfrontuje se s tím, co si o sobě myslí sám a co si o něm myslí ostatní v okolí. Hledání vlastní sebeidentity provází zkoušení různých „masek“, hledání způsobu zábavy, oblékání, účesu, tak aby to bylo přijato uznávanou skupinou.

3.3. Socializace

Proces dospívání není jen podstatné životní období pro daného jednotlivce, ale má i společenskou hodnotu. V rámci vývoje své osobnosti se integruje do mnoha společenských rolí. Jedinec si osvojuje pravidla chování, norem, názorů a postojů dané společností. Prochází nekonečným procesem socializace. Vedle socializace probíhá současně i proces nazývaný personalizace neboli aktivní utváření vyzrálé a samostatné osobnosti.¹³¹

Na tuto celoživotní cestu je člověk geneticky vybaven. Jedinec má v sobě dispozici, kterou rozvíjí v působení sociálního prostředí, sociabilitu. Tedy schopnost navazovat kontakty, vztahy s jinými lidmi, přebírat různé role, osvojovat si poznatky.¹³²

Socializaci můžeme definovat jako proces vývoje osobnosti v konkrétním materiálním a sociálním prostředí, které je charakterizováno pro konkrétní společnost. Vychází z předpokladu, že vzájemný vztah mezi jednotlivcem a společností je primárně určován

---

¹³⁰ MACEK, Petr. *Adolescence: psychologické a sociální charakteristiky dospívajících*. Praha: Portál, 1999. ISBN 80-717-8348-X, str. 24

¹³¹ MACEK, Petr. *Adolescence: psychologické a sociální charakteristiky dospívajících*. Praha: Portál, 1999. ISBN 80-717-8348-X, str. 46

¹³² JANIŠ, Kamil, Blahoslav KRAUS a Pavel VACEK. *Kapitoly ze základů pedagogiky*. 4. Hradec Králové: Gaudēamus, 2008. ISBN 978-7041-371-5, str. 59

společností. Současně však i jedinec aktivně ovlivňuje svoje konkrétní sociální prostředí, čímž iniciuje jeho změnu.¹³³

Jednotlivec se v průběhu procesu socializace¹³⁴ stává společenskou bytostí, kdy nežije v dané společnosti zcela izolován. Za primární jednotku, kde je jedinec socializován, je považována rodina. Vedle rodiny mají vliv na vytváření postojů, názorů a hodnot i sekundární jednotky socializace. Mezi ně patří zejména škola, vrstevnické skupiny (v rámci toho i subkultury mládeže), masmédiá.

Socializace vede k osvojování si určitých sociálních rolí, tzv. způsobů chování, které sociální okolí očekává na základě věku jedince, pohlaví a společenského statusu.

Proces socializace můžeme nazvat jako společenskou adaptaci, kdy si jedinec osvojuje očekávané způsoby chování, pravidla, soužití, zaujímání společenské role apod.

Zvládnutí pravidel chování a vyhovění mnoha předpisům ale nestačí, jedinec se musí naučit zacházet se svými vnitřními silami tak, aby se vše vzájemně nedostávalo do konfliktu a bylo to v souladu s reálnými možnostmi. Proto je velmi podstatné nalézt vlastní aktivní náplň života a naučit se přijímat životní zkušenosti realisticky.

Socializace je společenským jevem, který představuje i společenský mechanismus, který udržuje kontinuitu v kulturně společenském vývoji lidstva.

Obohacuje kulturní dědictví předcházejících generací a umožňuje vznik nových kulturně-společenských hodnot lidstva.¹³⁵

Socializace může probíhat v prostředích různé úrovně a různé kvality.

Pokud se vlivem nepříznivých a nežádoucích podnětů začne z hlediska obecně uznávaných norem odchylovat chování a jednání jedince hovoříme o deviantní socializaci. Proces, který se snaží o nápravu a návrat do normálního života, se nazývá resocializace.

---

¹³³ MACEK, Petr. *Adolescence: psychologické a sociální charakteristiky dospívajících*. Praha: Portál, 1999. ISBN 80-717-8348-X, str. 46

¹³⁴ KRAUS, Blahoslav a Věra POLÁČKOVÁ. *Člověk - prostředí - výchova: k otázkám sociální pedagogiky*. Brno: Paido, 2001. ISBN 80-731-5004-2, str. 54

¹³⁵ JANIŠ, Kamil, Blahoslav KRAUS a Pavel VACEK. *Kapitoly ze základů pedagogiky*. 4. Hradec Králové: Gaudeamus, 2008. ISBN 978-7041-371-5, str. 60 - 61

Se socializací přichází komplex vývojových změn v chování a vědomí, které se nazývají sociální zrání. V celém procesu socializace je velmi důležitá sociální kreativita, jedná se o způsobu utváření vztahu ke druhým lidem, ke svému okolí ale i k sobě samému.¹³⁶

Proces socializace se promítá do životní dráhy v oblasti rodiny, profese, společnosti.

Jandourek¹³⁷ rozlišuje druhy socializace na základě způsobu, jak je uskutečňována na:

1. Nezáměrnou socializaci, kdy dítě pozoruje a vnímá své okolí, se kterým vstupuje do interakce.
2. Záměrnou socializaci, kdy rodiče a ostatní osoby záměrně působí na dítě s cílem ho ovlivňovat, vychovávat, vyučovat.

Helus¹³⁸ rozlišuje čtyři základní složky socializace.

1. První z nich je hodnotově normativní složka, což je určitá deklarace společnosti o vlastních hodnotách, normách, přesvědčeních, ideálech. Důležitý význam v socializačním procesu mají sociální normy, které reprezentují sociální instituce, do nichž patří rodina, výchovné a vzdělávací instituce, ale i masové sdělovací prostředky.
2. Další složkou socializace je složka mezilidsky vztahová. Konkrétní interakce mezi lidmi je ovlivněna hodnotově normativními činiteli, ale i osobnostními zvláštnostmi a jedinečností konkrétní situace.
3. Třetí složka je rezultativní, ve které jde o materiální produkty, kulturu i o jednotlivce jako produkt socializačního procesu.
4. Poslední složka je osobnostní. V jiném kontextu ji můžeme nazvat jako sebepojetí, sebehodnocení.

---

¹³⁶ KRAUS, Blahoslav a Věra POLÁČKOVÁ. *Člověk - prostředí - výchova: k otázkám sociální pedagogiky*. Brno: Paido, 2001. ISBN 80-731-5004-2, str. 414

¹³⁷ JANDOUREK, Jan. *Sociologický slovník*. Praha: Portál, 2001, 285 s. ISBN 80-717-8535-0, str. 221

¹³⁸ MACEK, Petr. *Adolescence: psychologické a sociální charakteristiky dospívajících*. Praha: Portál, 1999. ISBN 80-717-8348-X, str. 47-48

Při definování socializace se často zdůrazňuje fázový průběh socializačního procesu.

Je tím míněno střídání jednotlivých vývojových stádií, ve kterých jedinec získává sociální zkušenosti prostřednictvím účasti a členství v různých sociálních skupinách, kolektivech či organizacích.

Dle teorie J. H. S Bossarda a E. Stoker – Bollové¹³⁹ je hlavním kritériem a obsahová náplň každé fáze v kontextu jedince a vztah k vrstevníkům.

1. Období dětství (0-2 roky). Období počátků sociálního chování. Dítě se učí rozlišovat předměty a známé osoby.
2. Období předškolního věku (2-6 let), v této etapě se děti mění v bytosti socializované. Stoupá míra schopnosti spolupracovat, přizpůsobovat se, schopnost určité míry sebekritiky.
3. Na toto období navazuje fáze ve věku 6 – 12 let. Hlavní roli pro jedince je parta. V těchto letech se vzdaluje u jedince zájem od rodiny ke skupině vrstevníků.
4. Období předpuberty a puberty (u děvčat 11 – 13 let, u chlapců 13 -15 let). Zde vzniká kritický postoj k domovu, rodině, společnosti. Objevují se disharmonické projevy, které mají někdy i asociální tendence.
5. V závěru teorie je etapa adolescence, která je vyhraněna pro mladé ve věku 12 – 20 let. Vyznačuje se složitějšími způsoby chování. Hlavním zájmem sociálního života jsou vrstevnické skupiny.

Chlapci a dívky tráví ve společnosti vrstevníků nejvíce času. Vztahy se nejvíce projevují ochotou se podřídit míněním a postojům vrstevníků a neochotou přijímat přání, rady a návrhy dospělých. V tomto období mladý člověk žije ve třech světech, ve světě své rodiny, ve světě vrstevníků a ve světě dospělých mimo rodinu.

---

¹³⁹ TAXOVÁ, Jiřina. *Vrstevnické vztahy v adolescenci: příspěvek k objasnění jejich výchovné funkce u středoškoláků*. Praha: Univerzita Karlova, 1972. Acta Universitatis Carolinae, str. 17 - 19

Socializace se účastní různí činitelé.¹⁴⁰

1. Genotyp a vrozené dispozice, jakožto soubor vlastností, které člověk získá v okamžiku početí a změny v prenatálním období vývoje.
2. Přirozená aktivita
3. Prostředí (zahrnuje vedle hmotných předmětů nezbytné vztahy, tedy vedle materiálního systému duchovní systém, tj. prvky jako věda, umění, morálka apod.)
4. Výchova (cílevědomá, plánovitá, celoživotní, všestranná činnost směřující k přípravě člověka pro jeho společenské úkoly a osobní život. Je to působení na procesy lidského učení a socializaci s cílem přeměny člověka po všech stránkách).

Vyústěním působení všech těchto činitelů je fenotyp, soubor znaků, jimiž se jedinec projevuje v daném vývojovém stádiu.

3.4. Vrstevnické skupiny

V období adolescence je velmi důležitý výchovný prvek stávající vrstevnické skupiny. Působení ve vrstevnické skupině je na bázi dobrovolnosti. Skupiny vrstevníků jsou většinou orientované na volnočasové aktivity bez přímé kontroly dospělých (myšleno zejména rodičů). Vrstevnické skupiny jsou podstatnou položkou, která se podílí na procesu socializace jedince. Část vrstevnických skupin se může identifikovat s různými subkulturami.¹⁴¹ Pro mnoho mladých lidí je často vrstevnická skupina první neformální dobrovolné sdružování. Vytváření vrstevnických vztahů je pro mladého nesmírně důležité. Identifikace s partou vrstevníků patří ke stádiu vývojového procesu. Příslušnost k takovéto skupině poskytuje jedinci určitou formu zázemí a podpory, některým kompenzuje sociální a citovou deprivaci, pomáhá k socializaci a upevňování hodnot.¹⁴²

---

¹⁴⁰ JANIŠ, Kamil, Blahoslav KRAUS a Pavel VACEK. *Kapitoly ze základů pedagogiky*. 4. Hradec Králové: Gaudeamus, 2008. ISBN 978-7041-371-5, str. 64

¹⁴¹ SMOLÍK, Josef. *Subkultury mládeže: uvedení do problematiky*. Praha: Grada, 2010, 281 s. ISBN 978-802-4729-077, str. 20, str. 24

¹⁴² HOFBAUER, Břetislav. *Děti, mládež a volný čas*. Praha: Portál, 2004. ISBN 80-717-8927-5, str. 99

Pro mladého člověka je velmi typická touha někam zapadnout.¹⁴³ Proto hledá skupinu lidí, kam by se zařadil, kam by patřil. Tento výběr je ovlivněn mnoha faktory. Jedním z nich jsou přátelé mezi vrstevníky. Místo, kde se člověk cítí v bezpečí a je silný. Skupina vrstevníků je pro mladého člověka přitažlivá v mnoha ohledech. Rodiče a dospělí vyžadují do značné míry poslušnost, určitou formu kázně a plnění úkolů. Vrstevníci nabízejí jedinci kooperaci, společné zážitky a možnosti sebeuplatnění. Vrstevnická skupina umožňuje svým členům jistou míru osobní nezávislosti na dospělých lidech, zároveň jim dodává pocit opory, ochrany a sounáležitosti s celkem.¹⁴⁴

V období dospívání se vztahy vyvíjejí na několika stupních, které na sebe volně navazují nebo se různě prolínají, což probíhá velmi intenzivně a rychle.¹⁴⁵

1. První fáze začíná už v časně pubertě skupinová izosexuální fáze. Je charakteristická tím, že dospívající mají sklon vytvářet skupiny stejného pohlaví. I když takové skupiny vznikají už dříve, v tomto období jsou více stabilní a organizované. Ve skupině se diferencují role. Jedinci opačného pohlaví jsou odmítáni aktivním způsobem, někdy až nevybíravým. Pro chlapce jsou děvčata ufnukaná, užalovaná a mají divné „nechlapecké“ zájmy. Dívky naopak chlapce odmítají pro jejich hrubost. Dospívající jsou ve skupině spojováni stejnými zájmy, hodně se spolu sdružují, navzájem obdivují a mají možnost se napodobovat. Skupina vrstevnických přátel působí jako socializační činitel, ale může mít i tyranizující vliv, kdy takový stav může vést až antisociálnímu chování, delikvenci.
2. Další fáze je individuální, izosexuální. Účast na skupinovém životě přetrvává velmi dlouho, ale přichází i potřeba párového přátelství. Někdy tato přátelství přetrvávají až do dospělosti. Užší emoční vztah k důvěrnému kamarádovi se vyznačuje tím, že v něm probíhá vzájemná výměna svých vlastních pocitů, vnitřních prožitků, často i nejtajnějších otázek. U chlapců je přátelství založeno na podobných zálibách a činnostech, u dívek na hlubší emoční náklonnosti.

---

¹⁴³ TAXOVÁ, Jiřina. *Vrstevnické vztahy v adolescenci: příspěvek k objasnění jejich výchovné funkce u středoškoláků*. Praha: Univerzita Karlova, 1972. Acta Universitatis Carolinae., str. 15

¹⁴⁴ TAXOVÁ, Jiřina. *Vrstevnické vztahy v adolescenci: příspěvek k objasnění jejich výchovné funkce u středoškoláků*. Praha: Univerzita Karlova, 1972. Acta Universitatis Carolinae, str. 15

¹⁴⁵ KABIČEK, Pavel, Ladislav CSÉMY a Jana HAMANOVÁ. *Rizikové chování v dospívání a jeho vztah ke zdraví*. Praha: Triton, 2014. ISBN 978-80-7387-793-4, str. 26

3. Navazující fáze, přechodná, je typická zájmem o druhé pohlaví. Často chlapeci pokřikováním, vtipkováním apod. Tyto první heterosexuální zájmy bývají velmi rozpačité, bázlivé, nejisté.
4. Poslední fáze je fáze heterosexuální polygamní. Objevuje se u každého jindy. U některých dříve, u některých později. Přichází první setkání, první zkušenosti s opačným pohlavím. Chlapci děvčatům ukazují svojí sílu, dovednosti, děvčata dávají na obdiv svůj vzhled, šarm a oblíbenost. Tyto kontakty a flirtování přináší velmi rychlé, intenzivnější zážitky.

Vrstevnické skupiny se rozlišují podle velikosti, struktury, například z hlediska pohlaví nebo sociální, náboženské nebo politické příslušnosti. Důležitým znakem vrstevnických skupin jsou cíle a normy, kterými se členové řídí a hodnoty, které uznávají. Z tohoto hlediska se vliv daných skupin diametrálně liší, přes jednoznačně pozitivní až po antisociální (party, bandy, gangy).¹⁴⁶

Důležitým znakem a kritériem pro třídění je stupeň formálnosti a organizovanosti. Za vrstevnické skupiny většinou považujeme ty, které vznikly spontánně, přirozeně a mají neformální charakter. I v takto vzniklých skupinách může postupně vzniknout určitá organizovanost a formálnost, kdy mají svá pravidla, řád a symboliku.

Vrstevnické skupiny mají podstatný vliv na rozvoj osobnosti jedince. Patří často k referenčním skupinám, ke kterým se jedinec identifikuje nebo by se rád identifikoval. Skupiny působí na osobnost člověka z mnoha stran, na jedné straně umožňují jedinci uspokojit psychické potřeby ve formě relaxace a zábavy, na straně druhé jsou nástrojem sociální kontroly.¹⁴⁷

Styk s vrstevníky má i velký význam na utváření hodnotících, výběrových a kritických vztahů k lidem, ale i pro prohloubení vztahu mladého člověka k sobě samému. Sebevědomí, sebepoznání a sebehodnocení je produktem složitého procesu, na němž se aktivně podílejí, jak

---

¹⁴⁶ KRAUS, Blahoslav. *Základy sociální pedagogiky*. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-383-3, str. 90

¹⁴⁷ TAXOVÁ, Jiřina. *Vrstevnické vztahy v adolescenci: příspěvek k objasnění jejich výchovné funkce u středoškoláků*. Praha: Univerzita Karlova, 1972. Acta Universitatis Carolinae, str. 25

jedinec, tak jeho sociální prostředí. Sebehodnocení adolescentů velmi ovlivňuje hodnocení od přátel.¹⁴⁸

3.5. Postoje

Vágnerová¹⁴⁹ vymezuje postoje jako přetrvávající, získané dispozice k určitému hodnocení a z toho vyplývají specifické způsob chování v různých situacích. Postoj vyjadřuje vztah k určité oblasti reality, a proto ovlivňuje způsob, jakým člověk tuto realitu vnímá, hodnotí, jaké emoce v něm vyvolává, jaký pro něj má význam a smysl. Tyto postoje vychází ze základní hodnotové orientace jedince. Vyznačují se určitým stupněm stálosti a různou mírou intenzity. Postoj lze zaujmout k čemukoliv, včetně sebe sama.

Jedna ze základních funkcí postoje je snadnější orientace ve světě, pomoci jedinci porozumět a uspořádat prožívaný svět do přehledné struktury. Postoje umožňují snáze filtrovat informace, které člověk získává a dá jim určitý význam. Orientace prostřednictvím postojů umožňuje jedinci k hodnocení reality, odlišení žádoucího od nežádoucího, usnadňuje volbu vhodného a eliminaci nevhodného chování.

Další z funkcí je, že postoje dodávají jistoty v řešení různých problémů. Vyplývají z nich základní modely chování, které jsou společností, eventuelně sociální skupinou, k níž člověk patří, považovány za vhodné, a tudíž předem schválené. Společnost většinou nějakým způsobem posiluje a stimuluje přijetí určitých postojů a odlišné tendence odmítá nebo dokonce trestá.

Mnoho postojů slouží k regulaci chování, které respektuje hodnoty a normy dané společností, z nichž tyto postoje vycházejí. Postoj je prostředek autoregulace, který přispívá k sociální integraci. Postoje mohou mít ochrannou funkci, mohou jedinci sloužit jako obrana před nechtěnými pocity (nepříjemnými pocity, nejistotou, ztrátou sebeúcty apod.). Základem mnoha postojů je potřeba zachování vnitřní vyrovnanosti.¹⁵⁰

---

¹⁴⁸ TAXOVÁ, Jiřina. *Vrstevnické vztahy v adolescenci: příspěvek k objasnění jejich výchovné funkce u středoškoláků*. Praha: Univerzita Karlova, 1972. Acta Universitatis Carolinae, str. 25

¹⁴⁹ VÁGNEROVÁ, Marie. *Základy psychologie*. Praha: Karolinum, 2004. ISBN 80-246-0841-3, str. 291

¹⁵⁰ VÁGNEROVÁ, Marie. *Základy psychologie*. Praha: Karolinum, 2004. ISBN 80-246-0841-3, str. 291 - 292

Každý postoj má základní tři složky¹⁵¹:

1. Kognitivní složka postoje. Zahrnuje informace a z něho vyplývající názory na situaci či objekt, k němuž jedinec zaujímá nějaký postoj.
2. Citová složka postoje. Je to význam situace či objektu pro daného jedince, který se projevuje emocionálním hodnocením a prožitkem. Tento podnět může vyvolat pozitivní či negativní postoje, které jsou různé intenzity. Afektivní složka postoje může dost zásadním způsobem ovlivňovat rozumové hodnocení.
3. Konativní složka. Je vnější projev postoje, tendence reagovat na podnět. Chování je ovlivněno rozumovou i emoční složkou postoje, ale platí to i opačně.
4. Všechny složky postoje mohou být různě v souladu. Člověk má přirozenou tendenci mít všechny složky postoje v souladu.

Postoje¹⁵² se vytváří sociálním učením, které přejímáme od ostatních lidí z okolí, nejvíce od lidí, kteří jsou pro jedince emočně nejvýznamnější nebo jsou v dané oblasti velmi uznávaná autorita. Sociální učení probíhá nápodobou nebo identifikací. Lidé často přejímají postoje, které převládají v sociální skupině, ke které patří a se kterou se identifikují. Velkou roli zde hraje silná sounáležitost se skupinou a tendence uchovat vlastní názory a postoje v rámci skupiny. Postoje velmi souvisejí s hodnotami a normami dané skupiny.

Postoj lze vytvořit i na základě vlastní zkušenosti a vyhodnocení dané zkušenosti. Významný vliv na to mají pozitivní či negativní emoce, které různé zážitky vyvolávají, a tím posilují určitý postoj. Emoční prožitek bývá silnějším prostředkem ke vzniku a zachování určitého postoje než racionální vyhodnocení situace. Může také přispět k jeho změně, pokud šlo o velmi intenzivní emoce. Mnohé postoje vznikly v dětství a mají silnou tendenci přetrvávat za všech okolností.¹⁵³

Hlavní determinantou postojů jsou potřeby. Při uspokojování potřeb si jedinec vytváří určitý vztah k objektu, který tuto potřebu naplňuje. Pokud ale nelze úplně uspokojit danou potřebu jedinec si vytvoří obranný postoj. V celém systému postojů jsou subjektivně nejvýznamnější, centrální postoje, které se týkají rodinného a partnerského života, zaměstnání apod.

---

¹⁵¹ VÁGNEROVÁ, Marie. *Základy psychologie*. Praha: Karolinum, 2004. ISBN 80-246-0841-3, str. 292

¹⁵² VÁGNEROVÁ, Marie. *Základy psychologie*. Praha: Karolinum, 2004. ISBN 80-246-0841-3, str. 293

¹⁵³ VÁGNEROVÁ, Marie. *Základy psychologie*. Praha: Karolinum, 2004. ISBN 80-246-0841-3, str. 293

Ostatní, okrajové, jsou méně významné. Určitý hodnotový systém vyjadřuje individuálně specifický systém postojů a přispívá ke stabilitě a k udržení psychické vyrovnanosti.¹⁵⁴

Postoje se vyznačují rezistencí ke změně, často se obtížně mění. Mnohdy je to proto, že nebyly ověřeny vlastní zkušeností. Člověk jim někdy ani nemusí rozumět, ale stačí jen, že stejný názor sdílí okolí a většina lidí ve skupině, ve které se nachází. Pravděpodobnost změny určitého postoje je rozmanitá, některé centrální a extrémní se mění velmi obtížně. Extrémní postoj má intenzivní emoční složku, tím pádem je pro člověka velmi náročné ho vymezit jinak.

Specifickými postoji, které jsou ve společnosti velmi významné, jsou předsudky.¹⁵⁵ Mají ve společnosti nezanedbatelné sociální důsledky. Tento druh postojů je velmi intenzivní, obsahuje velký emoční náboj a velmi slabou kognitivní složku. V praxi to znamená, že lidé mají o daném objektu či skutečnosti minimum informací, ale prožívají ji na velmi afektivní bázi, často dost rigidní a těžko ovlivnitelné. Součástí předsudků jsou stereotypy, zafixované, zjednodušené, velmi zkreslené názory na obvykle specifickou vymezenou skupinu lidí.

Předsudky bývají akceptovány velmi snadno, protože nevyžadují žádné úsilí a vytvářejí iluzorní pocit bezpečí a jistoty. Poměrně často při nich dochází k diskriminačnímu jednání. Ve společnosti mají spíše negativní vliv. Mnoho subkultur mládeže se setkává s předsudky k dané subkulturě.¹⁵⁶

3.6. Hodnotový systém mládeže

O hodnotách se velmi často předpokládá, že jsou zdrojem postojů nebo abstrakcí z postojů a přesvědčení vztahovaných k určitým objektům. Hodnoty vznikají v procesu socializace, prezentují tím kulturu celé společnosti. V psychologii je možno o hodnotách uvažovat z více pohledů¹⁵⁷:

1. Hodnoty můžeme vnímat jako obecné cíle, o které člověk usiluje. Je to objekt či událost, které mají pro osobnost smysl, například: zdraví, mír, rodina.

---

¹⁵⁴ VÁGNEROVÁ, Marie. *Základy psychologie*. Praha: Karolinum, 2004. ISBN 80-246-0841-3, str. 294

¹⁵⁵ VÁGNEROVÁ, Marie. *Základy psychologie*. Praha: Karolinum, 2004. ISBN 80-246-0841-3, str. 295

¹⁵⁶ VÁGNEROVÁ, Marie. *Základy psychologie*. Praha: Karolinum, 2004. ISBN 80-246-0841-3, str. 295

¹⁵⁷ SMĚKAL, Vladimír. *Pozvání do psychologie osobnosti: člověk v zrcadlení [i.e. zrcadle] vědomí a jednání*. 3., opr. vyd. Brno: Barrister, 2009. Studium (Barrister. ISBN 978-80-87029-62-6, str. 256

2. Hodnoty jako prostředky, jejichž využíváním dosahujeme pro sebe něčeho významného, například vzdělání, postavení v zaměstnání.
3. Další pohled definice hodnot jako kritérií. Z jejich hlediska oceňujeme a posuzujeme různé předměty a události z našeho světa.
4. O hodnotách můžeme uvažovat jako o tom, kvůli čemu stojí za to usilovat o nějaký objekt nebo se mu naopak vyhýbat. Například požitek z kouření nebo odmítání cigarety.

Z těchto hledisek může být hodnot nekonečně mnoho.

Jednání a chování každého člověka je ovlivněno právě jeho žebříčkem hodnot, který si mnohdy ani nemusí sám plně uvědomovat. V psychologii osobnosti patří mezi nejznámější hodnotový systém koncepce podle E. Sprangera.¹⁵⁸ Spranger rozdělil typy osobnosti podle základních hodnot nebo motivů v životě. Tyto „životní formy“ představují jakési duchovní principy, které podmiňují přístup ke světu. Jsou to: pravda, krása, zisk, láska k lidem, moc, moudrost.

Spranger¹⁵⁹ ve svém spise popisuje šest typů lidí, kteří preferují některý z těchto principů:

1. Teoretický člověk usiluje o poznání pravdy. Pro daného jedince je nejdůležitější orientace ve světě, co se děje, jak se děje, proč se to tak děje. Je v něm silná touha po poznání.
2. Estetický člověk ve svém světě hledá zážitky, které si dokáže vychutnat. Jeho vnímání světa je plné barev, rytmů, zvuků.
3. Ekonomický člověk je praktický člověk, který hledá ve svém životě užitek a zisk. Hodnotu pro něj má jen to, co je prospěšné jemu a jeho rodině a okolí. Ve všem hledá hmotný přínos.

---

¹⁵⁸ *Velký sociologický slovník*. Praha: Karolinum, 1996. ISBN 80-718-4310-5., str. 375

¹⁵⁹ SMĚKAL, Vladimír. *Pozvání do psychologie osobnosti: člověk v zrcadlení [i.e. zrcadle] vědomí a jednání*. 3., opr. vyd. Brno: Barrister, 2009. Studium (Barrister. ISBN 978-80-87029-62-6, str. 257

4. Sociální člověk žije pro druhé, usiluje o všeobjímající lásku. Hnacím motorem pro život tohoto člověka je laskavost v jeho světě.
5. Mocenský člověk uznává jako nejvyšší hodnotu moc. Usiluje o dominantní roli, kdy je pro něj velmi důležité společenské uznání a postavení.
6. Náboženský člověk hledá smysl života. Ve svém životě oceňuje zejména duchovní hodnoty a zkušenosti. Nemusí být striktně tradičně nábožensky orientován.

Hodnoty v životním stylu člověka mají v životě velice důležité místo. Ovlivňují celkovou duchovní strukturu osobnosti, zprostředkovávají vzájemný vztah mezi jednotlivcem a společností. Základní hodnoty, které si člověk přivlastní, osvojí, jsou reprezentanty v jeho chování na veřejnosti, v osobním i profesním životě. Hodnoty jsou i flexibilního charakteru, platí jen omezenou dobu, kdy se mění s přibývajícím věkem člověka a s jeho rolí ve společnosti. Hodnotová orientace je stavební kámen pro charakter životního stylu jedince. Preference členství v příslušné subkultuře a přijetí jejích prvků ovlivňuje, jaký životní styl jedinec preferuje.¹⁶⁰

3.7. Životní styl

Pojem životní styl je velmi frekventovaným slovem, které se dá vyložit mnoha způsoby. Výraz životní styl Jandourek¹⁶¹ definuje jako „způsob projevu v myšlení, chování, jednání nebo činnosti, který má charakteristické rysy, vymezující ho vůči jiným stylům.“

Z pohledu pedagogiky¹⁶² je životní styl vnímán jako způsob uspořádání činností, jednání lidí, vztahů, hodnot a norem, které jsou pro danou společnost typické.

Duffková¹⁶³ vnímá životní styl jako podstatný rys v trávení volného času. Podle činností, které děláme ve svém volném čase, se odvíjí celá struktura našeho života. Volnočasové aktivity mají různý charakter: kulturní, sociální, vzdělávací, veřejné, rekreační, sportovní,

¹⁶⁰ SMĚKAL, Vladimír. *Pozvání do psychologie osobnosti: člověk v zrcadlení [i.e. zrcadle] vědomí a jednání*. 3., opr. vyd. Brno: Barrister, 2009. Studium (Barrister. ISBN 978-80-87029-62-6, str. 257

¹⁶¹ JANDOUREK, Jan. *Sociologický slovník*. Praha: Portál, 2001, 285 s. ISBN 80-717-8535-0, str. 243

¹⁶² PRŮCHA, Jan, Eliška WALTEROVÁ a Jiří MAREŠ. *Pedagogický slovník*. 4., aktualiz. vyd. Praha: Portál, 2003, 322 s. ISBN 80-717-8772-8, str. 137

¹⁶³ DUFFKOVÁ, Jana, Lukáš URBAN a Josef DUBSKÝ. *Sociologie životního stylu*. ISBN 978-807-3801-236, str. 119

cestovatelské, manuální. Celkově jsou základní tři druhy volného času – denní volný čas, víkend, dovolená a prázdniny.

Životní styly se utvářejí vzájemným působením osobních, zvláštních a dlouhodobých specifických preferencí jako konfrontace s typickými životními situacemi. Jejich zvládnání se pravidelně opakuje a představují typické znaky životního stylu¹⁶⁴:

1. Kognitivní zhodnocení sebe sama. Určitá osobní filozofie a směr, která je hlavní životní motor v životě každého člověka.
2. Způsob prožívání. Kvalita a intenzita prožitku.
3. Vztah k dennímu režimu. Vztah k práci, odpočinku, pohybové aktivitě.
4. Zvládnání sociální interakce. Jedinec by pro zdravé fungování měl mít podpěrnou sociální síť, ale zároveň by neměl ztrácet svoji citovou nezávislost.
5. Ego úroveň. Formy a kompetence zvládnání krizových a náročných situací.

Faktory, které determinují, jaký životní styl bude jedinec preferovat, dělíme na¹⁶⁵:

1. Objektivní, společenské. Ty jsou charakterizovány ekonomickými a politickými poměry. Finanční situace ovlivňuje, jaké aktivity bude jedinec vykonávat. Podstatnou roli hrají kulturní tradice, jelikož se promítají i do života jednotlivce. Jednání tradované v rodinách, jako je například hospodaření v domácnosti, výchova dětí, trávení volného času, uspokojování biologických a hygienických potřeb. Odpovídá i tomu, co je typické pro náš kraj či národ. Ve společnosti dále působí i úroveň vědy a techniky, kdy technický pokrok velmi intenzitně zasahuje do životů jedinců, rodin celé společnosti.
2. Subjektivní osobností faktory. Představují zájmy, preference, hodnoty, potřeby jedince, které jsou dány samotnou jeho osobností. Dále je to ovlivněno jeho

---

¹⁶⁴ KRAUS, Blahoslav a Věra POLÁČKOVÁ. *Člověk - prostředí - výchova: k otázkám sociální pedagogiky*. Brno: Paido, 2001. ISBN 80-731-5004-2, str. 153

¹⁶⁵ KRAUS, Blahoslav a Věra POLÁČKOVÁ. *Člověk - prostředí - výchova: k otázkám sociální pedagogiky*. Brno: Paido, 2001. ISBN 80-731-5004-2, str. 155

intelektovou úrovní, temperamentovými dispozicemi, pohlavím, zdravotním stavem, výchovou, vzděláním, profesí, věkem.

Životní styl je způsob struktury sfér lidského života¹⁶⁶:

1. biologicko-medicínská oblast (genetické znaky, životospráva, hygiena),
2. psychická oblast (celková psychická pohoda, nervová poškození),
3. morálně-etická oblast (hodnotová orientace, vztah k práci),
4. osvětově-vzdělávací (výchovný systém, masmédia),
5. právně-kriminologická (právní vědomí, trestná činnost),
6. kulturně-historická (tradice, zvyky, obyčeje, umění),
7. politická a religiózní (zájmy jednotlivých stran, náboženství, nacionalismu).

Životní styl je opravdu velmi složitý a komplikovaný, ovlivněn mnoha faktory, z tohoto podání můžeme usuzovat, že i různé subkultury jsou životním stylem pro mládež, ve kterém se našli, preferují ho, angažují se v něm.

---

¹⁶⁶ KRAUS, Blahoslav a Věra POLÁČKOVÁ. *Člověk - prostředí - výchova: k otázkám sociální pedagogiky*. Brno: Paido, 2001. ISBN 80-731-5004-2, str. 156

PRAKTICKÁ ČÁST

Praktická část diplomové práce navazuje na teoretický charakter první části práce.

V teoretické části jsem charakterizovala a popisovala základní témata, která se subkultur mládeže týkají, pro základní orientaci v dané problematice. Definovala jsem pojmy kultura, subkultura, subkultura mládeže, okrajové subkultury a další pojmy, které se tématu týkají. Zmínila jsem i určitou rizikovitost, která s identifikací subkultur souvisí. Dále jsem se věnovala oblasti mládeže, popisu adolescentního životního období v rámci socializace. Zmínila jsem se o tom, jaký vliv mají na mladého člověka vrstevnické skupiny, jak si mládež tvoří své postoje a hodnotový žebříček ve svém životě. Na konci teoretické části jsem popsala stěžejní subkultury mládeže, které jsou teoretickým východiskem pro výzkumnou praktickou část. Tyto subkultury jsem vybrala na základě svého osobního pozorování v praxi s mladými lidmi v nízkoprahovém zařízení pro děti a mládež, které jsem vyhodnotila jako velmi aktuální a oblíbené mezi dospívajícími.

V praktické části ověřuji a mapuji informace, které jsem získala studováním zdrojů o subkulturách, přímo s reprezentanty z řad mládeže subkultur v terénu. Zaměřuji se zejména na jejich životní postoje, které zaujímají v kontextu účasti v subkultuře. Zjišťuji jejich hlavní motivaci pro příslušnost k dané subkultuře, jakým způsobem se se subkulturou seznámili a co je vedlo v subkultuře zůstat. V neposlední řadě se zajímám o vnímání určitých rizik v rámci subkultur mládeže. Výstupem diplomové práce je jakýsi přehled o vybraných subkulturách mládeže, který motivuje k jejich bližšímu pochopení, zejména prostřednictvím subjektivních pohledů příslušníků. Jejich rozmanité názory a názory mohou být prospěšné pro pracovníky, kteří s touto cílovou skupinou pracují.

V úvodní části představuji proces výzkumného šetření. Výzkumné šetření diplomové práce se skládá z několika etap, které po sobě následují a časově se překrývají.

4. VÝZKUMNÉ ŠETŘENÍ

4.1. Etapy výzkumného šetření

Výzkumné šetření má svůj specifický design, z toho plyne pořadí dílčích částí, které se skládají z kroků¹⁶⁷:

1. Stanovení cíle výzkumu
2. Vytvoření konceptuálního rámce výzkumu
3. Definice výzkumných otázek
4. Rozhodnutí o metodách
5. Kontrola kvality výzkumu
6. Sběr a organizace dat
7. Analýza a interpretace dat
8. Formulace závěrů pro výzkumnou zprávu

4.1.1. Stanovení výzkumného problému a hlavního cíle

Hlavním cílem výzkumného šetření diplomové práce je detailněji popsat a zmapovat základní životní postoje členů subkultur mládeže v různých oblastech života. Značná pozornost je zde věnována osobním faktorům, které ovlivnily respondenty pro vstup do konkrétní subkultury.

Pro naplnění výzkumného cíle jsem si stanovila dílčí cíle (dále DC), které výzkumný problém více konkretizují.

DC1: Zmapovat, jaký motiv vedl respondenty k příslušnosti určité subkultury.

DC2: Zmapovat přitažlivost členství v dané subkultuře, co respondentovi přináší příslušnost k dané subkultuře.

DC3: Zmapovat detailnější pohled na životní postoje respondenta, které souvisí se členstvím v dané subkultuře.

---

¹⁶⁷ ŠVAŘÍČEK, Roman a Klára ŠEĎOVÁ. Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách. Vyd. 1. Praha: Portál, 2007, s. 83. ISBN 978-80-7367-313-0.)

DC4: Zmapovat postoje příslušníků subkultur k rizikům, které souvisejí s členstvím v subkulturách.

4.1.2. Informační příprava výzkumu

Před řešením výzkumného problému jsem nastudovala odborné zdroje, které uvádím na konci diplomové práce. Na základě informací jsem si zvolila výzkumnou metodu a výzkumný nástroj, kterými jsem realizovala své výzkumné šetření. Studium literatury mi pomohlo utvořit si teoretickou informační síť o daném tématu. Nastudovala jsem si, jak postupovat při zkoumání problematiky, jaké jsou základní zásady metodologie, jak postupovat v samotném výzkumném šetření, abych minimalizovala negativní vlivy.

4.1.3. Charakteristika výzkumné metody

Při volbě výzkumné metody má výzkumník na výběr ze dvou možností, může provádět kvantitativní nebo kvalitativní výzkum. Tyto dvě formy se od sebe liší svým cílem, způsobem realizace výzkumu, vztahem výzkumníka a zkoumaných osob i výsledky výzkumu.¹⁶⁸

Pro empirickou část zkoumání dané problematiky práce jsem zvolila nástroj kvalitativní metodologii. „Kvalitativní výzkum je proces hledání porozumění založený na různých metodologických tradicích zkoumání daného sociálního nebo lidského problému. Výzkumník vytváří komplexní, holistický obraz, analyzuje různé typy textů, informuje o názorech účastníků výzkumu a provádí zkoumání v přirozených podmínkách“¹⁶⁹. Při práci je potřeba zohlednit pozitivní i negativní stránky zvoleného typu výzkumu.

Přednosti kvalitativního výzkumu:

1. Získává podrobný popisný vhled při zkoumání jedince, skupiny, události, fenoménu.
2. Pracuje s fenoménem v přirozeném prostředí.
3. Flexibilně reaguje na místní situace a podmínky.

Nevýhody kvalitativního výzkumu:

1. Získaná znalost nemusí být zobecnitelná na populaci a do jiného prostředí.
2. Výsledky jsou snadněji ovlivněny výzkumníkem a jeho osobními preferencemi.

---

¹⁶⁸ HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2005

¹⁶⁹ HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2005, str. 46

3. Je těžké provádět kvantitativní prognózy.¹⁷⁰

Pro sběr dat jsem zvolila explorativní metodu, polostrukturovaný rozhovor s otevřenými otázkami. Polostrukturovaný rozhovor je částečně řízený rozhovor s předem připravenými otázkami, kdy se pořadí otázek může měnit a v průběhu se podle situace mohou některé přidat nebo naopak vynechat. Tento typ rozhovoru spadá mezi rozhovory strukturované a nestrukturované. Tento druh rozhovorů jsem volila z důvodu určité pružnosti, flexibility oproti rozhovorům strukturovaným, naopak pro potřebu získání dat k dosažení cíle je oproti nestrukturovaným systematický a organizovaný. S ohledem na téma a věk respondentů vnímám tento druh rozhovorů jako vhodný kompromis.¹⁷¹

Hlavní motivací pro zvolenou techniku je, že umožňuje výzkumníkovi zachytit nejen fakta, ale i hlouběji proniknout do motivů a postojů respondentů, na které se ve své práci zaměřuji.

Výzkumným rozhovorem získáme mnoho informací o vnitřním světě respondenta, jeho názorech, postojích, obavách a přáních. U rozhovoru můžeme pozorovat, vnímat i reagovat na některé vnější reakce respondenta. Na základě těchto principů jsem volila tento způsob výzkumného šetření a vnímám ho jako přínosnější.

Způsob, jakým jsou otázky formulovány respondentům, patří mezi nejdůležitější elementy, které předurčují, jak bude respondent odpovídat. Zde uvádím výzkumné otázky rozhovorů, kterými se snažím zjistit informace pro dílčí cíle výzkumného šetření. V přímých rozhovorech byly výzkumné otázky (dále VO) formulovány do „srozumitelného“ přirozeného jazyka respondentů. Z daných okruhů otázek jsem následně na základě otevřeného kódování udělala základní kategorie.

---

¹⁷⁰HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2005, str. 52

¹⁷¹HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2005

DC1: Zmapovat, jaký motiv vedl respondenty k příslušnosti určité subkultury.

VO1: Znáš pojem subkultura? Co si pod tím představíš?

VO2: Hlášíš se k nějaké subkultuře? Pokud ano, k jaké?

VO3: Jak si se o této subkultuře dozvěděl, kdy a za jakých okolností ses s ní poprvé setkal?

VO4: Co Tě lákalo, a čím Tě zaujala tato subkultura?

DC2: Zmapovat přitažlivost členství v dané subkultuře, co respondentovi přináší příslušnost v dané subkultuře.

VO5: Jak bys popsal svoji subkulturu někomu úplně cizímu, kdo o ní nic neví? Jaké jsou podle Tebe hlavní znaky?

VO6: Co pro Tebe osobně znamená se hlásit k dané subkultuře? Co ti to přináší?

VO7: Máš hodně kamarádů z této subkultury?

VO8: Změnil si nějak svůj styl, svoji image, styl oblékání, účesu? Staráš se nějak o to, jak vypadáš v rámci subkultury?

VO9: Jak to vnímá Tvé okolí, že jsi v této subkultuře?

DC3: Zmapovat detailnější pohled na životní postoje respondenta, které souvisí se členstvím v dané subkultuře.

VO10: Co je pro Tebe ve Tvém životě nejdůležitější? Jaké jsou Tvé životní hodnoty?

VO11: Jak trávíš svůj volný čas? Věnuješ se hodně ve svém volném čase subkultuře?

VO12: Ovlivnilo Tě nějak, že jsi členem subkultury? Myslíš, že ses v něčem změnil?

DC4: Zmapovat postoje příslušníků subkultur k rizikům, které souvisejí s členstvím v subkulturách.

VO13: Považuješ nějakou subkulturu za rizikovou? Z jakého důvodu?

VO14: Myslíš, že Tvá subkultura je také v něčem riziková?

VO15: Z jakého důvodu?

VO16: Je tvá subkultura hodně spojována s alkoholem, drogami, kouřením? Souhlasíš s tím?

VO17: Jaké je tvé vnitřní stanovisko k těmto věcem?

Před začátkem rozhovorů s respondenty jsem se poučila o základních zásadách správného interview, které uvádí Hendl, jako preventivní opatření pro možné omyly a nedostatky vedení rozhovorů. Zásady pro vedení rozhovoru podle Hendla¹⁷².

1. Zajišťujeme důkladnou přípravu a nácvik provedení rozhovoru.
2. Účel výzkumu určuje celý proces.
3. V rozhovoru máme vytvořit rámec, v němž se dotazovaný bude vyjadřovat pomocí svých vlastních termínů.
4. Vytváříme vztah vzájemné důvěry, vstřícnosti a zájmu.
5. Při přípravě a provedení rozhovoru si uvědomujeme, že otázky v rozhovoru nejsou totožné s výzkumnými otázkami.
6. Otázky formuluje jasným způsobem.
7. Nasloucháme a pozorně odpovídáme tak, aby dotazovaný poznal, že o něj máme zájem.
8. Udržujeme neutrální postoj k obsahu sdělovaných dat.
9. Jsme pozorní a citliví k respondentovi.
10. Zohledňujeme časové možnosti dotazovaného.

Kvalitativní rozhovor vyžaduje dovednost, citlivost, koncentraci, interpersonální porozumění a disciplínu.¹⁷³ Zvláštní pozornost je nutné věnovat začátku a konci rozhovoru, na začátku dotazování je nutné prolomit případné psychické bariéry a zajistit souhlas se záznamem.

---

¹⁷² HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace*. Praha: Portál, 2005, 407 s. ISBN 80-736-7040-2, str. 176

¹⁷³ HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace*. Praha: Portál, 2005, 407 s. ISBN 80-736-7040-2., str. 170

Také zakončení rozhovoru si vyžaduje určitou profesionalitu, protože ještě při loučení s respondentem můžeme zachytit podstatné informace.¹⁷⁴

4.1.4. Charakteristika výzkumného vzorku

Výzkumný vzorek respondentů se skládá z členů subkultur punkové, hip hopové, taneční (freetekno). Tito členové jsou různými způsoby aktivně angažovaní a ve vybrané subkultuře se pohybují už několik let. Respondenti byli osloveni různými způsoby, některé jsem oslovila přímo na hudební akci (na koncertě), ale většinu osobně znám z profesního nebo soukromého života, což považuji za podstatné z důvodu charakteru některých otázek a dat, které mi respondenti poskytovali. Pro tento typ výzkumného šetření vnímám, že určitá předchozí vytvořená důvěra je velké pozitivum. Respondenti mi věří, byli ke mně otevření a velmi přímí ve svých odpovědích. Celkový počet oslovených respondentů byl 25, 20 z nich byli ochotní se mnou spolupracovat. Důvody odmítnutí byli různé, se dvěma se nám nepodařilo se sejít z nedostatku časových možností respondentů. I přestože jsem se snažila o genderové vyvážení respondentů, většina byli muži (15), zbytek (5), byli respondenti ženského obsazení. Věková kategorie výzkumného vzorku respondentů se pohybuje od 16 – 25 let. Základní charakteristiky respondentů uvádím níže s podrobnějším popisem.

4.1.5. Stručné představení respondentů

R1HP (muž, 18, hip hop) je mladý muž, který reprezentuje hip hopovou subkulturu. K této subkultuře se hlásí od svých 14 let. Je to student střední školy. Už od prvního pohledu je zřejmé, že hip hopová subkultura je pro něj hodně důležitá. Má prokazatelnou hip hopovou image.

R2HP (muž, 20, hip hop) představuje příslušníka hip hopové subkultury, ke které se hlásí asi 5 let. Je to student vysoké školy. Ve svém volném čase se hodně věnuje breakdancu.

R3HP (muž, 16, hip hop) patří mezi nejmladší respondenty výzkumného šetření. Hlásí se k hip hopové subkultuře, kterou vnímá od svých 13 ti let. Chodí na střední učiliště.

R4HP (muž, 21, hip hop) je manuálně pracující respondent, který se věnuje hip hopu nejdéle ze všech respondentů. Má velký přehled o hudební scéně subkultury.

---

¹⁷⁴ HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace*. Praha: Portál, 2005, 407 s. ISBN 80-736-7040-2, str. 171

R5HP (muž, 17 hip hop) zastupuje hip hopera, který se k subkultuře hlásí rok. Předtím se dle jeho slov hodně hledal.

R6HP (muž, 19, hip hop) je poslední hip hoper ve výzkumném šetření, který nebyl moc sdílný. Možná to bylo způsobeno tím, že se k rozhovoru přišel se svoji přítelkyní. Dokončuje střední školu.

R1FT (žena, 24, freetekno) je představitelka freetekno scény 5 let. Je vdaná a má malé dítě.

R2FT (žena, 19, freetekno) zastupuje freetekno subkulturu. Velmi blízká přítelkyně *R1FT*. Studuje závěrečný ročník střední pedagogické školy.

R3FT (muž, 24, freetekno) příslušníkem freetekno od svých 17 let. Manžel *R1FT*, má jedno malé dítě. Ve svém volném čase se věnuje DJingu na menších akcích.

R4FT (muž, 20, freetekno) se hlásí k subkultuře 2 roky. V současné době nezaměstnaný. V průběhu výzkumného rozhovoru se dost opil.

R5FT (muž, 20, freetekno) se zajímá o freetekno velmi do hloubky. Sleduje webové stránky, o subkulturu se zajímá i z hlediska jejího vývoje. Dříve se hlásil k subkultuře Straight edge.

R6FT (žena 21, freetekno) je partnerka *R5FT*. Má podobnou subkulturní historii jako její přítel, kdy se také hlásila k Straight edge subkultuře. Studentka vysoké školy.

R7FT (žena, 22, freetekno) si tuto subkulturu oblíbila, líbí se jí její principy, často jezdí na freeteknoparties, ale odmítá označení, že je člen subkultury, spíše se nazývá sympatizantkou.

R1P (muž, 19, punk) je příslušníkem punkové subkultury, jak tvrdí už od dětství, protože jeho rodiče s punkem velmi sympatizovali. Student.

R2P (muž, 20, punk) hraje v punkové kapele. V subkultuře se pohybuje od svých 16 let. Student.

R3P (žena, 16, punk) má velmi výstřední punkovou image. Studentka učiliště. Sympatizování k subkulturám poměrně střídá, v podstatě je každou chvíli v jiné subkultuře, v současné době se jí líbí punková, u které by ráda zůstala.

R4P (muž, 21, punk) vůbec nevypadá jako punker. Ale líbí se mu hudba, názory a postoje této subkultury. Aktivně se angažuje například na punkových benefících.

R5P (muž, 19, punk) je kamarád předchozího *R4P*. Také nepreferuje punkovou image, ale hlásí se k subkultuře zejména kvůli jejím názorům a postojům. Má zkušenosti s hraním v punkové kapele.

R6P (muž, 19, punk) zpívá v punkové kapele. Student střední školy. K subkultuře se hlásí 3 roky.

R7P (muž, 25, punk) který má o subkulturách velký přehled. Organizuje punkové akce, koncerty a benefice. Je vegetarián a abstinent. Ženatý. Pracuje v sociálních službách.

	Respondent	Pohlaví	Subkultura
1	R1 HP	muž	Hip hop
2	R2 HP	muž	Hip hop
3	R3 HP	muž	Hip hop
4	R4 HP	muž	Hip hop
5	R5 HP	muž	Hip hop
6	R6 HP	muž	Hip hop
7	R1 FT	žena	Freetekno
8	R2 FT	žena	Freetekno
9	R3 FT	muž	Freetekno
10	R4 FT	muž	Freetekno
11	R5 FT	muž	Freetekno
12	R6 FT	žena	Freetekno
13	R7 FT	žena	Freetekno
14	R1 P	muž	Punk
15	R2 P	muž	Punk
16	R3 P	žena	Punk
17	R4 P	muž	Punk
18	R5 P	muž	Punk
19	R6 P	muž	Punk
20	R7 P	muž	Punk

4.1.6. Organizace výzkumného šetření

Prostředí, ve kterém se uskutečňují rozhovory, by měly být klidné, izolované od rušivého dění, s příjemnou atmosférou. Aby se respondenti při rozhovorech cítili dobře, všechny rozhovory probíhaly tam, kde si sami vybrali. Ve většině případů to byla oblíbená kavárna nebo restaurace, která nabízí možnost klidnějšího prostředí, protože přítomnost jiných lidí, kteří by nás poslouchali, by mohla navodit u respondentů nepříjemné pocity. Rozhovory probíhaly v časovém rozmezí 45 – 60 minut. Před samým začátkem rozhovoru jsem si vyžádala souhlas s nahráváním, rozhovory jsem si nezapisovala, ale nahrávala na mobilní telefon. Poté jsem si udělala zápisy do záznamových archů. Vstupní část rozhovorů byla zaměřená na navození přátelské, byť profesionální, neformální atmosféry, kde je potřeba odstranit obavy respondenta z rozhovoru.

4.2. Interpretace dat

4.2.1. Otevřené kódování

K analýze nasbíraných dat používám metodu otevřeného kódování.

„Kódováním se rozumí rozkrytí dat směrem k jejich interpretaci, konceptualizaci a nové integraci. Postup také vede k doporučení, která data nebo případy je nutné ještě zahrnout do analýzy a jakými metodami je nutné provést sběr dat.“¹⁷⁵

Tento druh kódování lze aplikovat různým způsobem. Nejdůležitější je myslet na cíl kódování, kterým je tematické rozkrytí textu. Na podkladě získaných údajů se označí jevy. Podobným jevům se přidělí stejné názvy či pojmy (kódy), které daný jev charakterizují. Kategorie potom vzniknou tak, že určité kódy se sloučí s podobnými do nadřazených souborů - kategorií.¹⁷⁶

---

¹⁷⁵ HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace*. Praha: Portál, 2005, 407 s. ISBN 80-736-7040-2, str. 256

¹⁷⁶ STRAUSS, Anselm a Juliet CORBINOVÁ. *Základy kvalitativního výzkumu: Postupy a techniky metody Zakotvené teorie*. 1. vyd. Boskovice: Albert, 1999, s. 43. ISBN 80-8534-60-X.

Z otevřeného kódování provedených rozhovorů vyloučily tyto základní kategorie:

1. Vstup a motivace
2. Přitažlivost subkultury
3. Životní hodnoty členů
4. Rizikovitost subkultur

U každé kategorie uvádím příklady kódů. K jednotlivým kategoriím dokládám citace respondentů, které jsou přepsány doslovně, proto obsahují nespisovné a neformální výrazy.

4.2.2. Kategorie 1 : Vstup a motivace

Kódy: vlastní definice – vrstevnická skupina – životní styl – touha lišit se – hudba

Tato kategorie se věnuje problematice, jakým způsobem se respondenti k subkultuře dostali. Popisuje, kdy, kde a za jakých okolností se respondenti setkali poprvé se subkulturou, kterou postupem času přijali za svou. Pokud je to možné, zachycuje první momenty a pocity, které se odehrávaly při seznámení se subkulturou. Zjišťovala jsem formu seznámení se subkulturami, co dané respondenty ovlivnilo, aby se začali o subkulturu více zajímat.

Zajímaly mě situace, kdy si respondenti uvědomili zájem o danou subkulturu. Zjišťovala jsem především to, jaké kroky následovaly potom, kde respondenti sbírali informace o subkultuře, do jaké hloubky se o ni zajímali a zda se k ní hlásili jako příslušníci.

Hned v úvodu jsem zjišťovala, zdali respondenti vůbec znají pojem subkultura, zda ho umí svými slovy, pojmenovat, definovat, a co si pod ním představují.

Většina respondentů pojem subkultura znali, už ho slyšeli ve škole, v běžném životě, z médií, ale co se týče definice, konkrétněji tento výraz nerozvinuli. Z rozhovorů jsem pochopila, že subkultura není oblíbený pojem, pro respondenty ne moc frekventovaný. Respondenti ho definovali poměrně vágně, jako skupinu lidí, kteří poslouchají stejnou hudbu, nebo lidi se stejným životním stylem. Totožně se všechny vyjádřené definice dotkly tématu hudby a hudebního stylu.

Jeden z respondentů mi řekl, že je to hodně těžká otázka hned na úvod, a v podstatě jsem ho trochu vyděsila a hrozilo, že rozhovor nebude dál pokračovat.

Další z respondentů mi řekl, že tento pojem vůbec nezná, že ho nikdy neslyšel.

Naopak nejstarší z respondentů pojem velmi dobře znal, definoval mi ho obdobně, jak je vnímán některými odborníky. Otázka ho vůbec nezaskočila, sám mi řekl, že s tím počítal, že to bude první, na co se ho budu ptát. Na základě této zkušenosti vyvozují, že tento pojem je pro mládež pořád velmi specifický a špatně uchopitelný. Více se tedy používá ve vědeckých kruzích než v běžné řeči společnosti. Pro mládež je lépe „stravitelný“ pojem styl.

Kód: vlastní definice

„Ano, znám, ale nevím, co chceš slyšet.“ (R3HP)

„No jsou to lidi, kteří poslouchají stejnou hudbu, líbí se jim podobný hadry, jezdí na stejné akce, tak nějak si povídaj o všem možným a rozuměj si.“ (R6P)

„Vím, o co jde. Je to určitý styl lidí.“ (R7FT)

„Jo znám, je to vlastně takovej druh kultury.“ (R4P)

„Vůbec tento pojem neznám.“ (R5HP)

„Subkultura je v kontrastu kultury, v podstatě vyhrazená proti většině, lidi, kteří mají podobné zájmy, poslouchají stejnou hudbu, mají stejné názory na svět než okolní společnost.“ (R3FT)

„Ano znám, je to podruh kultury.“ (R2FT)

Kvůli nejistým odpovědím na první „vědomostní“ otázku, jsem od tématu obratem přešla na otázky osobnějšího charakteru, kde měli respondenti prostor se otevřeně rozprávět o tom, s jakou subkulturou se identifikují a kde se s ní setkali.

V odpovědích na tuto otázku jsem srovnala odpovědi obdobného charakteru. Respondenti se se subkulturou, ať to bylo freetekno, hip hop nebo punk, seznámili prostřednictvím svých přátel nebo rodinných příslušníků.

Respondenti hip hopu zmínili i vliv médií. V televizi anebo na internetu se jim líbila hip hopová hudba a styl oblékání. Oproti tomu punkeři i freeteknaři jejich hudební styl v médiích

v začátcích vůbec nezaznamenali, až později, v době, kdy se se subkulturou začali ztotožňovat.

Výjimku tvoří jeden z respondentů punkové subkultury, který zná punkovou hudbu už od útlého věku, protože jeho rodiče byli příznivci této hudby. Jak už jsem zmínila v teoretické části práce, vliv vrstevníků v období adolescence je velmi intenzivní, odpovědi respondentů se s touto teorií shodují. V rámci vrstevnických skupin dochází k vzájemnému ovlivňování, obohacení, podporování, experimentování (viz strana 56). Důležitým pojítkem spočívá v již zmíněné hudbě a hudebních akcích (koncerty, reprodukováná hudba, festivaly). Pro první zážitky byla důležitá podpora ostatních, většina respondentů na hudební akci jela vždy s někým, nikdo si ani nedokázal představit, že by jel někam sám, bez své skupiny přátel. Vnímám zde podstatnou přátelskou podporu při prvních opatrných krůčcích. Zajímavým poznatkem je, že se freeteknařům původně hudba vůbec nelíbila, měli k ní i určitý odpor, který se ale změnil hned při první prožité akci, kde byli ovlivněni intenzivním prožitkem. I přes negativní postoj k hudbě si respondenti jeli „ověřit“ svůj názor pod vlivem ostatních na hudební akci, kde se negativní postoj změnil na pozitivní.

Stěžejní roli zde hrály faktory: vrstevnická skupina, zvědavost, potřeba experimentovat. Všichni respondenti seznámení se subkulturou vnímali jako postupný přirozený proces, který nebyl nijak razantní, násilný s žádným cílem (například někoho úmyslně šokovat).

Kód: vrstevnická skupina

„No mě na první tekno party vzala kamarádka z intru, která mi to pouštěla na youtube, vůbec se mi to nelíbilo, ale na akci je to pak úplně jiný.“ (R1FT)

„Někdy na konci prváku na střední škole, když jsme si s klukama povídali o přestávkách, o kapelách, kdo co poslouchá, tam jsem poprvé slyšel co je pogo a ták.“ (R2P)

„Mám o šest let staršího bráchu, kterej dost často jezdil na parties, pomáhal i v jednom soundsystému, tak mě začal někdy kolem sedmnácti brát s sebou.“ (R3FT)

„Určitě přes kámoše, neřeknu ti, kdy přesně nebo tak, to fakt nevím, ale s klukama jsme tak nějak začli jezdit na punkové akce, a bylo to dobrý.“ (R6P)

„No já jsem se na konci tak nějak hledal, vůbec jsem si nerozuměl se svými spolužákama, ne že by to byli nějakí slušníáci, chodili do hospody a to všechno, ale mě to v té hospodě prostě už moc nebavilo, tak jsem přestal chlastat, začal teda víc hulit a sčuchnul se s jedním známým ze sídliště a začali jsme různě podnikat akce, a s ním jsem ji začal objíždět první tekna.“ (R4FT)

V rámci otázky „Hlásíš se k nějaké subkultuře, k jaké?“ jsme začali s respondenty diskutovat nad sympatizováním se subkulturami. Respondenti se už od začátku vyhrazovali proti pojmu subkultura a stejný přístup měli k pojmu člen. Pro tuto skupinu respondentů je jasné, striktní vymezování nekonformní až nepřijemné. Respondenti se spíše vnímají jako sympatizanti, či že mají určitý životní styl korespondující se subkulturou, ale termínování a označení členství jim není vnitřní. Na tomto postoji se shodli všichni respondenti ze všech sledovaných subkultur. Reakce dotazovaných na definice subkultura a člen subkultury potvrzují teorie o třídění a označování. Všichni respondenti jsou různými způsoby aktivní ve své subkultuře, vnímají svoji subkulturu jako důležitou, ovlivňuje je v jejich životě, ale neztotožňují se s pojmem člen subkultury.

V teoretické části práce jsem definovala členy subkultur na základně angažovanosti v subkultuře (viz str. 20). Podle Smolíka¹⁷⁷ jsou základní tři skupiny typů příznivců. Své respondenty bych zařadila do první a druhé skupiny. Poté, co jsem jim nabídla možnosti tohoto vnímání členství, respondenti se v něm našli a souhlasili s prvky. První skupina jsou aktivní příznivci, kteří se naplno věnují subkultuře a znakům, stylu, kterými se prezentuje (například pořádají koncerty), druhá skupina jsou pasivnější, ale v subkultuře se pohybují, mají o ní zájem, ztotožňují se stylem. S tímto jednoduchým vysvětlením respondenti souhlasili.

Kód: životní styl

„Jo, líbí se mi punk, poslouchám punk, jezdím na akce, ale nejsem úplně vyhraněnej ortodoxní punker, líbí se mi i jiný styly, které se k punku pojí, například ska, hardcore apod. Mám prostě svůj životní styl, než že bych se označil za punkáče.“ (R5P)

„Jako že bych řekla o sobě, že jsem freeteknařka, to je hrozně divný. spíš, tak jako žiju...“ (R7FT)

---

¹⁷⁷ SMOLÍK, Josef. *Subkultury mládeže: uvedení do problematiky*. Praha: Grada, 2010, 281 s. ISBN 978-802-4729-077, str. 41

„*No, jak se to říct, sympatizuju a mám životní styl hip hopu.*“ (R1HP)

Poté, co jsme si vyjasnili, kdo se s jakou subkulturou ztotožňuje, jsem se zaměřila na hlavní motivaci pro příslušnost k subkultuře. Zajímalo mě, které prvky respondenty ovlivnily, že se o subkulturu začali více zajímat, co se jim líbilo hned na první pohled, co je oslovilo, že se začali v subkultuře více pohybovat. Tato otázka plynule navazuje na přitažlivé prvky, pro které jsou členové v subkultuře. To, co je zaujalo, je oslovuje i nadále.

Pro každého respondenta byl hlavní motiv něco trochu jiného, některé byly podobné, ale každý si našel něco svého, osobitého, jedinečného. Odpovědi byly velmi pestré, proto je velmi složité motivy paušalizovat. Zde se objevila široká pestrost mezi subkulturami.

Motiv můžeme zjednodušeně vnímat jako pohnutku, která představuje důvod, smysl nebo příčinu určitého jednání a chování.¹⁷⁸ Vlivy motivace mohou být vnitřního nebo vnějšího charakteru, často je to kombinace obou.

V odpovědích byl zajímavý fakt, že pro samotné respondenty bylo někdy těžké se vyjádřit a definovat, co je zaujalo.

Punkery a Hip hopy ze začátku převážně zaujala hudba a styl oblékání. Freeteknaře ovlivnila až samotná zkušenost s parties. Hudba je zaujala až později a styl oblečení není oproti punku a hip tak specifický.

Všechny spojuje potřeba se něčím lišit, být trochu jiný, výjimečný, mít svůj styl. Takto všichni respondenti, kromě jednoho, začínali a vnímali své hlavní motivy pro to, zajímat se více o subkultury. Popisovali své pocity, které jsou v dospívání běžné a přirozené, kdy se chtěli ubírat nějakým směrem (viz kapitola mládež). V subkultuře se našli, a bylo pro ně velmi důležité někde zakotvit, což jim subkultura umožnila. Tím, že člověk našel v subkultuře pocit sounáležitosti, se odvíjelo pak další členství. Potřeba být něčím jiný a potřeba někam patřit spolu velmi korespondují. Vše se odvíjí hledáním své identity v kontrastu s vrstevnickou skupinou, se kterou jedinec tyto pocity prožívá a se kterou se konfrontuje. (viz kapitola vrstevnické skupiny).

Z odpovědí se domnívám, že nejvýznamnějšími motivy byly: osobní vkus každého jedince, potřeba zapadnout do skupiny, upevnění sociální identity.

---

¹⁷⁸ ABZ.cz: slovník cizích slov: on-line hledání. In: *ABC slovník cizích slov* [online]. [cit. 2017-02-02]. Dostupné z: <http://slovník-cizich-slov.abz.cz/web.php/slovo/motiv>

Všechny tyto motivy se vzájemně ovlivňovaly, u každého byla různá intenzita.

Kód: Touha lišit se + hudba

„Tím stylem se nějak odlišuju, nejsem ten běžnej normální, a to sem i líbí.“ (R6P)

„No, mě se líbilo experimentovat, docela se i divím, že to dali naši, tak jsem si přišel dobřej, když jsem přišel s kalhotama, na kterých jsem měl různý nášivky a ták.“ (R7P)

„Já se v tom prostě našla, baví mě hudba, styl, lidi, je to něco jiného.“ (R6FT)

„Na hip hopu se mi prostě líbí všechno, volný stylový hadry, super hudba, ale mám raději český hopec, než zahraniční...“ (R3HP)

„No, jsme prostě taková mladá generace, která se baví trochu jinak, než je zvyklá okolní společnost.“ (R3P)

„Mně se už od začátku líbí rap a to všechno okolo.“ (R1P)

Průběh identifikace se subkulturou byl u všech respondentů pozvolný a plynulý proces, který trval několik měsíců až let. Nebyl to jednorázový zážitek či náhlá změna, postupem času se respondenti se subkulturou seznamovali, s jejím prostředím, znaky, filozofií a hlavní podstatou. Zjednodušeně se dá proces nazvat hledáním, hledání sebe sama a svého životního stylu, respektive postoje. Na začátku je jedinec v rámci subkultury outsider a postupným pronikáním do subkultury se stává insider. Členství v subkultuře se projevuje dlouhodobým respektováním a prezentováním typických znaků subkultury a jejich identifikací jedincem.

„U nás to tak přišlo prostě samovolně, prostě tak nějak začneš ten vnímat ten svět okolo, začneš se o něj zajímat, uděláš si už svůj názor, ne jen to, co ti předkládají média. A pak se potkáš s někým, kdo to má stejně a je to super. My se prostě cítíme dobře, nikomu neubližujeme, po každé akci po sobě uklidíme, neděláme bordel. Chceme to prostě jinak, než naši rodičové, nebejt ty stejný ovce.“ (R5FT)

4.2.3. Kategorie 2 : Přitažlivost subkultury

Kódy: životný styl – svoboda – odreagování se – image

Po úvodních otázkách, které se orientovaly na seznámení a první pocity ztotožnění se se subkulturou, jsem rozhovory směřovala k samotné identifikaci se subkulturou. Mapovala jsem, co respondentům přináší členství a sympatizování v subkultuře, jaké aspekty by dotazovaní vyzdvihli, které prvky jsou pro ně v subkultuře zajímavé.

Aby respondenti nenuceně popsali, co se jim na subkultuře líbí, zajímalo mě, jak by svoji subkulturu představili někomu, kdo jí nezná. Chtěla jsem vědět, co se jim na subkultuře líbí a co považují za důležité sdělit těm, kteří subkulturu neznají, nic o ní neví, k ní mají předsudky nebo jiný druh postoje (viz kapitola postoje).

Respondenti punkovou subkulturu definovali, vymezovali poměrně jednotně.

Všichni při popisu punkové subkultury začali tím, co punková subkultura není. Hodně mluvili o odmítavém postoji od veřejnosti. Setkali s předsudky a stereotypním smýšlením o punkerech, které je, dle jejich názoru, někdy pochopitelné.

Kód: životní styl

„Všichni punkáči nejsou ty vožralý socky.“ (R1P)

„Punk je hlavně hudba, svoboda, pivo, super lidi.“ (R2P)

„Punk je o individualismu, každý si v tom najde, co chce, a co mu sedne.“ (R7P)

„Punk představuje tvrdší hudbu, pozitivní myšlení, trochu vyhraněný názory na ten konzum, co tu je všude kolem nás, ...“ (R5P)

„Výstřední oblečení, rychlá hudba, chlast, nevázanost, bordel.“ (R6P)

Tím se dostáváme k úhlu pohledu každého člena subkultury. V každé skupině i subkultuře jsou jisté normy a hodnoty, ale záleží na každém jednotlivci, jak je uchopí a jak je nadále

prezentuje. Na základě rozhovoru jsem pochopila, že jsou dva základní proudy punkerů, podle toho se také dále vymezují.

Definice a charakteristiky punkové subkultury se dotýkaly oblečení, hudby a alkoholu. Pro laika, který o punku vůbec nic neví, je punk zejména o toleranci, velké svobodě, hudbě s názorovými texty, které nejčastěji komentují politickou nebo společenskou situaci. Postupně jsme se dostávali k osobním preferencím v punkové subkultuře. Tyto definice hodně korespondovaly s teoretickou částí. (viz kapitola punková subkultura)

Příslušníci hip hopové subkultury se shodli na některých rysech, kterými by ji představili okolí. Všichni zmínili základní elementy, které popisují v teoretické části. Z toho usuzuji, že mají přehled, a každý aspekt jejich vztah ke skupině nějak rozvíjí. Dotazovaní ze skupiny hip hop mluvili o tématu rozsáhle, z jejich znalostí je možné usoudit, že se o tuto subkulturu podrobně zajímají, baví je a naplňuje jejich volný čas.

Klíčová slova, kterými definovali hip hop byla: rap, breakdance, graffity, svoboda, volné pohodlné oblečení.

Kód: životní styl

„Hip hop je životní styl, to se nedá jen tak jednoduše říct, je to hip hop.“ (R1HP)

„Hip hop je hrozně těžký takhle někomu popsat, myslím, že na něj už má každej nějaký povědomí, všichni si představí volný hadry a že jen tak rapuje, hip hop je i dost komerční záležitost, každý si v tom musí najít něco, mě třeba stačí mít doma mixák a jen tak si sám pro sebe a pro pár svých kámošů něco dát.“ (R2HP)

„Pro mě hip hop je smysl života. Není to jen o rapu, ale o tom, co tě zajímá, jak vidíš svět, s jakýma lidma se potkáváš. „ (R1HP)

Freeteknaře tato otázka zaujala a potěšila. V odpovědích se objevil podobný rys, jako u skupiny punkerů, a to je negativní vymezení skupiny, tedy co freetekno není. Členové skupiny popisovali freetekno obdobně, dotýká se svobody, přírody, soudružnosti, zajímavé komunity, skvělé nálady lidí.

Kód: svoboda

„Tekari jsou jedna velká rodina, respektují přírodu, mají rádi svoji vlastní svobodu, prostřednictvím hudby zažívají euforické stavy.“ (R1FT)

„Tekno je životní styl, jako každé jiné, hlavním jádrem jsou sound systémy a akce, který dělají. Akce jsou zdarma, někdy ilegálního charakteru, celá ta subkultura se točí kolem přírody, svobody, totálního odporu ke konzumu a materialismu. Celý je to o tom dělat a žít trochu jinak.“ (R3FT)

„Je to všechno o svobodě, svobodě mysli, svobodě těla, svobodě místa. Lidi, akce, hezky v lesíku v krásném prostředí.“ (R5FT)

Většina respondentů u popisu své subkultury, kdy jsem je poprosila o krátkou definici, zmínili ty nejpodstatnější prvky, které se jich samotné osobně dotýkají. Bylo běžné, že respondent zmínil nějaký prvek subkultury, a pak se k němu vrátil a okomentoval ho vlastním názorem.

Významným pojítkem všech subkultur je hudba (viz strana 48), z toho vyvozují, že freetekno, punk i hip hop by podle základního členění spadaly do hudebních subkultur. Hudba je pro ně důležitá z hlediska poslechu, ale i kolektivním sdílením (například na koncertech, festivalech a jiných akcích). Jedinec se tím zapojuje do subkulturní skupiny a posiluje si tím pocit sounáležitosti.

V rozhovorech jsme plynule navázali na téma identifikace se subkulturou. Při této příležitosti se většina respondentů rozsáhleji rozpovídala, dostali prostor, kterého náležitě využili.

Ztotožnění se subkulturou je jedním ze základních mechanismů vzniku sociální identity.

Každý respondent má pro identifikaci se subkulturou své vlastní důvody. Členové subkultur vnímají své členství v ní jednoznačně jako přínosné. Nezaznamenali žádné nevýhody, nebo rizika spojená se skupinou. Být členem subkultury je pro všechny respondenty možnost vyjádřit svůj vkus, dále se rozvíjet. Líbí se jim všechny typické znaky, hudba, úprava zevnějšku, základní ideologie. V rámci své subkultury uspokojují potřebu sebevyjádření. Dalším přínosem jsou utvořené vztahy a skupinová identita. Respondenti se shodují na základních hodnotách a principech v subkultuře – svoboda, individualita, autenticita.

Subkultury svým členům přinášejí uspokojení mnohých potřeb, které se právě v období adolescence vyskytují. Být součástí skupiny poskytuje velmi silný pocit sounáležitosti.

Období adolescence je obdobím velmi silných zážitků a protikladů, to se projevuje i členstvím v dané subkultuře. Na jednu stranu mají mladí lidé potřebu být jedineční, autentičtí, originální, na druhou stranu mají potřebu silné sounáležitosti a konformity v rámci skupiny, z negativního i pozitivního hlediska. Z toho vyplývá, že identifikace se subkulturami je velmi individuální a specifická, stejně jako vývoj osobnosti. Teoreticky vzato je velmi důležité najít zdravý kompromis, který by uspokojil obě tendence adolescenta.

Pro respondenty punkery je velmi důležitá hudba a různé formy tvorby prostřednictvím hudby, mezi tyto aktivity patří poslech punkové hudby, navštěvování punkových akcí, aktivní působení v punkové kapele, pořádání punkových festivalů, psaní recenzí na internetová diskuzní fóra. Tuto aktivitu rádi sdílí s ostatními na akcích, kde požívají alkohol a jsou svobodní. Pro každého punkera být příslušníkem je něco jiného, každý definoval svoji identitu v rámci subkultury jinak. Na základě rozhovorů spočívá punkerství především v individualismu. Každý v punku nalézá něco jiného, pro některé je spojený s určitou formou rebelství, pro jiné protest proti konzumní společnosti. Punkovou subkulturu nemůžeme považovat za skupinu s jednotným názorovým vymezením, avšak z výzkumu vyplývá, že všechny respondenty pojí pojem svoboda, další popis je různorodý a pestrý. Respondenti zmínili dva základní proudy punku, že jsou lidé, kteří mají rádi punkovou hudbu, líbí se jim svoboda, rádi chodí na punkové akce, rádi se opijí s přáteli, ale neuznávají vandalismus, agresivitu, apod. Všichni dotázaní punkeři zmínili, že se neztotožňují s punkery, kteří zasahují do práv jiných lidí. V teoretické části jsem zmínila, že pro punkery je typické, že rádi šokují. Daní respondenti, tuto informaci potvrdili, ale není to pro nijak zvlášť podstatné. V dnešní době je, oproti začátkům punkové scény, poměrně obtížné šokovat.

Punkerům punkové akce přináší naprosté uvolnění. Všichni respondenti se shodli na tom, že neznají v podstatě nic lepšího, než jet na punkový koncert, potkat se svými stejně naladěnými přáteli, opít se s nimi.

Punková hudba jim přináší pocity euforie, štěstí, uvolnění, radosti. Jenom jeden z respondentů zmínil, že záleží na druhu hudby, někdy u něj hudba s kombinací s alkoholem vyvolává smutek. Pro punkery je punk jakožto životní styl zaměřen na hudbu a akce.

Jeden z respondentů popisoval pocity uvolnění a totální vybití energie při tanci zvaném pogo. Tento tanec je pro punkovou subkulturu typický, jde o specifický druh tance, kdy tanečníci do sebe navzájem narážejí, skákají, strkají, ale má svá přísná pravidla (například když někdo spadne, všichni mu hned pomáhají vstát). Na pozorovatele může působit jako velmi neurvalý tanec. Respondent tento druh pohybů vnímá jako druh sportu.

Podle popisu i na základně vlastní zkušenosti na punkových akcích panuje příjemná atmosféra, soudružnost, bohužel někdy i potyčky končící rvačkou, ale to je dáno nadměrným požitím alkoholu. Pro respondenty to ale není žádný problém.

Kód: životní styl + svoboda + odreagování se

„Pro mě jen punk smysl života.“ (R1P)

„Hudba není jen pro zábavu, prostřednictvím hudby ze sebe můžeš vyblejt věci, který se nám všem honě v hlavě.“ (R2P)

„Jasně, že živé koncerty jsou nejlepší, hlavně ta atmosféra.“ (R5P)

„Punk je určitej životní styl, kdy je jedno, co máš na sobě, ale co máš v hlavě. Punk se prostě postavil tady tomuhle konzumu, stresu v týhle době, konvencím. A mě to přináší určitou formu úniku z tohoto šílenýho světa, kde si jdou všichni jen po krku.“ (R1P)

Respondenti freetekno skupiny se také nezmiňovali o žádných nevýhodách, které by souvisely s identifikací se subkulturou. Jako v předchozí skupině dotazovaných, tak i u freetekno respondentů, představuje subkultura pro každého něco jiného. Každý člen si v dané subkultuře vybere prvky (viz kapitola freetekno), které jsou pro něj významné. Tato subkultura nemá moc historických kořenů a ani žádný specifický vývoj, respondenti se na historii vůbec neodkazovali. Jak jsem zmínila v teoretické části, tak hlavní podstatou freetekna jsou sound systémy a ilegální parties. To byly také hlavní rysy, proč se daní respondenti se subkulturou identifikují. Pro členy jsou velmi důležité požitky na akcích, ilegálních parties. Dvěma respondentům přináší členství ve freetekno subkultuře pocit úniku z mainstreamu a materialismu, který vnímají jako velké riziko a „rakovinu“ dnešní doby. Jde

o manželský pár, který má vnitřní potřebu utéci z této „konzumní laviny“, která nás všechny postupně zabíjí. (dle jejich slov).

„Někdo si jde o víkendu do nákupního střediska a někdo do lesa za hudbou, někdo si pustí ordinaci v růžové zahradě a někdo poslouchá beaty.“ (R6FT)

Většina respondentů cítí obrovský tlak ze společnosti, mají silné pocity, že se od nich pořád něco očekává. Pro respondenty je dost složité se s tím vyrovnat, a tak našli v subkultuře „útěchu“. Většina respondentů je svým způsobem ještě závislá na rodičích, bydlí u nich, nebo jsou na nich finančně závislí. Dle jejich slov cítí, že se od nich očekává, že dostudují, pak budou pracovat, poté si založí rodinu a budou žít stereotypním životem svých rodičů. U této skupiny respondentů byla cítit silná potřeba nezávislosti, svobody, určité formy anarchie ducha i těla.

Freeteknařům se na subkultuře nejvíce líbí svoboda a pocity na akcích, přináší jim to poznání nových, často zajímavých lidí, silné odreagování z běžného života, zpestření běžného života, velké dobrodružství, poznání nových míst, jedná se o jistou formu úniku ze stereotypu, konzumu a očekávání od ostatních, maximální uvolněnost těla i ducha.

Pojem abstraktního charakteru, který každý definuje na základě svého životního postoje v kontextu jeho života.

Freeteknaři zažívají silné pocity svobody na parties, dále zde uspokojují potřebu sounáležitosti s ostatními, potřebu adrenalinového dobrodružství (v rámci ilegality akce, do poslední chvíle neví, kde daná akce bude apod.).

Pro jednoho respondenta členství v subkultuře konkrétně přineslo pocity spokojenosti, protože už není podle jeho slov "trapnej". V rámci skupiny nezažívá žádné pocity studu, trapnosti, nespokojenosti. Jedna z respondentek i sama otevřela téma drog, kdy uznala, že jí přináší pocit uspokojení, že jí vždycky lákalo experimentování v různých oblastech svého života.

Teknaři mají v subkultuře svoji autonomní zónu, kde zažívají jakési vzájemné propojení se všemi ostatními a zároveň se odpojí od všedního života, a to jim přináší uspokojení.

Všechny odpovědi respondentů se dotýkaly základních hodnot tekna podle Slačáka, které rozvíjím v teoretické části práce (viz strana 30). Všichni sympatizují s hodnotou autonomie (nezávislost vůči většinové společnosti), technologie, spirituality (atmosféra, skupinové

společensví, vlastní požitek z hudby), hédonismu (trans stav, rovnoprávnost všech zúčastněných).

Kód: svoboda + odreagování

„Mně to přináší fakt totální pocity svobody, volnosti, jakože nejsi někde zavřenej, ale i v myslí.“ (R4FT)

„Vadí mi ty společenský konvence, jak se očekává, že musíme všichni žít podle určitých pravidel, vadí mi, když prostě se chce, abys dělala to a to, a když tak není tak jsi vyvrženej. Já třeba nechci dopadnout jako moje máma.“ (R2FT)

„Rodina a společnosti vyvíjí fakt strašnej tlak. Ani nemusí nic říkat, ale úplně tušíte, co chtěj, proto potřebuji čas od času vypnout. Takže jezdí dobrá parta, jsme v přírodě, vyblbnem se, vypnu, totální reset mozku, a pak zase přijedeme nabitý, abychom tomu tlaku mohli čelit.“ (R2FT)

„Mě to strašně baví, přes týden prostě chodím do práce a o víkendu totálně vypnu. Trochu se sjedu, potkáme se s kamarádama a vracím se s čistou myslí.“ (R3FT)

„Mně to fakt pomáhá k relaxaci, totálně si vyndám mozek.“ (R5FT)

„Freeparties jsou skvělá příležitost vypadnout z města a potkat se s kámošema.“ (R7FT)

„Mně rajcuje ta svoboda na tom všem. Prostě někam přijedeš, nikoho nezajímá, kdo seš, jakej seš, a jen tak si paříš. Za to někde támhle na akci za tebou hned přijde namástrovanéj týpek, zkasíruje tě, pak tě tam vobírá, jestli nemáš nůž. Další, ten tě zase šéfuje, kam máš zaparkovat, další kam se můžeš jít vys... To je prostě na blití.“ (R4FT)

Každá subkultura se svým životním stylem odlišuje od majoritní společnosti a u hip hopu tomu není jinak. Pomocí stylů se dají rozlišit jednotliví členové v subkultuře. Hip hop je v dnešní době velmi komerční záležitostí. Image, oblečení i hudbu využívají komerční obchodní síť. V podstatě se dá říci, že můžeme potkat na ulici osobu, o které bychom řekli, že je hip

hoper, a přitom se k dané subkultuře vůbec nehlásí, platí to i naopak. Respondenti, kteří preferují hip hop, jako svoji subkulturu mluvili hodně o zábavě a pohodě. Pro všechny hip hopy znamená jejich subkultura v rámci slov zábava, volnost, kamarádi, pohoda, tvorba. A s tím i souvisí uspokojení potřeb. Například uspokojení potřeby sociální (přátelé), ale i uspokojení potřeby seberealizace (tvorba hudby, tanec).¹⁷⁹ Pro respondenty členství v subkultuře a identifikace s ní znamená, že si našli formu zábavy, potkávají stejně naladěné lidi, mají oblíbený styl. Hip hop je pro respondenty velmi názorově oblíbený, členům se líbí různé druhy hip hopu, ale všichni se shodují na tom, že je baví realizace názorů prostřednictvím rapu, který je velmi „chytlavý“. Hip hop se dotýká všech sfér života. Pro tři respondenty je hip hop hlavní náplň volného času. Na základě rozhovorů jsem nabyla pocitu, že výraz „volnej“ by mohl být synonymem pro hip hop. Subjektivně vnímám jinou definici svobody, než která byla zmíněna u předchozích subkultur. S hip hopen je spojován taneční styl breakdance, kterému se aktivně věnuje respondent. Kladl důraz na to, že hip hop není jen o hudbě a hudebních akcích, ale je vhodným prostorem pro rozvoj člověka jak v komunikační sféře, tak i sportovní, což podporuje zdravý životní styl.

Kód: svoboda + odreagování

„Určitě je to příjemnej životní styl, pohoda, flákárna s kámošema, žádněj stres.“ (R1HP)

„Maximální uvolnění, maximálně se odreaguju, příjemné strávené chvíle na hip hop kempu s kamarádama.“ (R2HP)

„Tenhle styl je volnej, přesně takovej, jakej ho chceš mít, nemáš za povinnosti dělat něco tak, či onak.“ (R3HP)

V rámci této kategorie odpovědí jsem se nejvíce zajímala o to, co příslušníkům daných subkultur dává, co pro ně znamená být členem. I přestože, je každá subkultura velmi

---

¹⁷⁹ Maslowova pyramida - fyziologické potřeby, potřeba bezpečí a jistoty, potřeba lásky a sounáležitosti, potřeba uznání a úcty, potřeba seberealizace.

specifická, jiná, má odlišné znaky, co se týče vnitřních motivů a postojů, se respondenti shodují. Přestože má každý respondent jiné vyjadřovací schopnosti, specifický styl verbální i neverbální komunikace apod., zaznamenala jsme odpovědi podobného charakteru. Pro každého subkultura znamená více či méně uspokojení základní potřeb každého člověka, jedinci v subkultuře se potkávají s pocity dobrodružství, svobody, sounáležitosti se skupinou, zábavy, odreagování, koření života, smyslu životního stylu, že mohou být sami sebou. Respondenti mají rádi, když jejich styl má myšlenku, směrodatnou podstatu. Respondenti si zakládají na jedinečnosti a možnosti svobodné volby. Být členem jakékoliv subkultury je otázka osobní, svobodné volby a vlastního práva, tato svoboda se pak promítá v rámci subkultury, kdy si respondenti vybírají, jaké její typické znaky bude reprezentovat, se kterými se ztotožňuje. Respondenti si vybírají prvky, které je obohacují, korespondují s jejich názory, jsou vkusné, na druhou stranu se neodchylují od skupinových norem. Respondenti subkultury vnímají jako velmi tolerantní a otevřené prostředí, ve kterém se cítí příjemně, přijati, přirozeně, bez okolního tlaku. V rámci porovnání s teoretickým charakterem práce zde nalézám souhlasné rysy. Vývojové období adolescence je typické pro hledání vlastní identity, originality a jedinečnosti, což respondenti v rozhovorech potvrdili. Je zřejmé, že hlavní motivy a otázka členství v subkultuře koresponduje s hledáním vlastní sebeidentity. Dále se u respondentů projevuje silná potřeba „někam patřit“ a subkultury tuto potřebu umožňují, ať je jakákoliv. Pak záleží na osobním vkusu, možnostech a jiných okolnostech, která to je.

Členství v subkultuře souvisí i s image osobnosti.

„Image je způsob, jakým komunikujeme s okolím, jak vnímáme sami sebe, a jak naše okolí vnímá nás. Je to zpráva o našem postavení, životním stylu a hodnotách, které uznáváme. Pocity, které vyvoláváme u ostatních lidí, mají vliv na to, jak s námi druzí jednají a jaké příležitosti jsou nám ochotni nabídnout.

Image, kterou prezentujeme ostatním, je však více než pouhý vzhled. Je to způsob, jakým se oblékáme, jaké volíme doplňky, celková úprava zevnějšku, kondice, včetně tělesné hygieny, účes, péče o pleť a nehty, či make-up u žen. Způsoby chování, zahrnující základní pravidla společenského styku, verbální dovednosti (tón hlasu, výběr slov, artikulace, schopnost

naslouchat, vhodné použití jazyka při určité příležitosti) patří k dalším základním prvků image.¹⁸⁰

Svým vzhledem se respondenti vymezují vůči svému okolí a zároveň potvrzují svou náležitost k subkultuře. Jsou to vnější znaky, které člen může na základě svého rozhodnutí přijímat či nikoliv. Každá subkultura nese jisté konformní a konvenční představy, jak vypadá klasický punker, jak uniformní hip hoper či freeteknař.

Zde je důležitá individuální složka každého jedince. V rozhovorech se vymezovaly různorodé názory na image subkultur. Názory na tuto problematiku nebyly jednotné, vždy se projevovala lidská individualita.

Kód: image

„Člověk tím ukazuje, že se k tomu hlásí.“ (R7P)

„Je každého věc, jak se obliká, já nosím to, co se mi líbí.“ (R7FT)

„Nezáleží na tom, jak jsem obliklej, ale záleží na tom, co mám v srdci a hlavě.“ (R5FT)

„Já nakupuju většinou v hip hopovejch shopech anebo u jednotlivých labelů. Tím, že nakupuju u labelu, podporuju tím lidi, kteří dělaj muziku.“ (R1HP)

„No, první důvod, že chci nosit to, v čem se cítím dobře. Je v tom i taková svoboda.“ (R2HP)

„Mě je jedno, co mám na sobě. Musím se v tom cítit, a neřeším, jestli to je punkový nebo ne. Ale, co nosej ostatní punkáři, to se mi vesměs líbí.“ (R4P)

„Jsem ženská a mě to baví, moje image, jak to mu říkáš je pro mě důležitá, беру to jako takovej rituál, když jedu někam na akci tak.“ (R3P)

---

¹⁸⁰ *Co je image* [online]. In: . [cit. 2017-03-06]. Dostupné z: <http://www.v-poradkyne.euweb.cz/Co%20je%20image.htm>

4.2.4. Kategorie 3 : Životní hodnoty členů

Kód – zdraví – láska – peníze – práce – hmotné zázemí – osobní sebezvoj – přátelé - svoboda

Tato kategorie se zaměřuje na životní hodnoty a celkový životní postoj členů subkultur. Hlavním cílem bylo zmapovat, jak ovlivňuje v hodnotovém žebříčku členství v subkultuře, zjistit životní názorovost, která by subkultury spojovala. Na základě rozhovorů byly výsledky velmi rozmanité a pestré a celkově se dá říci, že v této životní orientaci není subkulturní názorová shoda. Celkově se dá říci, že všichni respondenti měli podobné životní hodnoty, i když každý ze svého hlediska preferuje některé více, některé méně. (viz kapitola hodnotový systém). Uvádím zde konkrétní příspěvky respondentů na jejich hodnotové preference. Každá subkultura jedincům přináší svébytný způsob žití, specifickou hudbu, alternativní životní styl a další vlivy, které jedince formují. Avšak individualita každého jedince vnáší do životního postoje osobní, jedinečné prvky. Z rozhovorů vyplývá, že hodnotový žebříček mají respondenti podobný jako většinová veřejnost. Často skloňované hodnoty respondentů jsou zdraví, láska a partnerství, sociální vztahy ve společnosti, peníze, práce, hmotné zázemí, osobní sebezvoj (cestování, záliby, apod.). Nedá se tedy více zhodnotit, zdali členství v určité subkultuře přináší určité životní hodnoty nebo nikoliv, v této oblasti se promítá jedinečnost každého.

„Pro mě určitě zdraví a láska. Pak peníze a nějaká stabilní práce a budu spokojenej. Chci mít i bohatý kulturní a společenský život. Ale bez zdraví a partnerky to nikdy nebude úplně top.“(R3FT)

„Moje životní hodnoty, no, sám život, život je krásnej, nechci svůj život promarnit, nejdůležitější věci jsou přece zdraví a rodina.“ (R1P)

„Přátelé, rodina, zázemí, svoboda.“(R2P)

„Určitě láska a partnerský život. Dále kamarádi, dobrá práce, zdravá rodina a ták.“(R7FT)

„My se tu máme jak prasata v žitě, a to si spoustu lidí neuvědomuje, máme všechno, máme prachy, práci, dobrej zdravotnickej systém, nejsou tu žádný války, hladomory atd.“(R7P)

„Pro mě je důležitá moje rodina, hlavně, když jsme všichni spolu a zdraví. Bez nich bych nedokázala žít, je to moje všechno.“ (R2FT)

„Tak já zatím nemám žádnou svoji rodinu, ale určitě bych ji v budoucnu chtěl. Jinak jasně, že abych byl zdravěj, celkově spokojenej, mít kde spát, mít co do huby.“ (R2HP)

„Pro mě je hrozně důležitý v životě, abych se za sebe nemusel stydět. Byl jsem k tomu i vedenej, tím stylem nedělej ostatním, to co nechceš, aby oni dělali tobě. Proto jsem i vegetarián a ták, ale to je na hodně dlouhý povídání a spíš na jinej rozhovor a na jiný téma.“ (R7P)

„Abych byl štatnej a zdravěj, mohl si plnit svý vlastní sny, nebejt na nikom závislej, dělat si co chci.“ (R6P)

„Zdraví, rodina, peníze.“ (R5P)

4.2.5. Kategorie 4 : Rizikovost subkultur

Kódy: drogy pod kontrolou - alkohol pod kontrolou – jiná realita

Pojem riziko se používá v mnoha souvislostech, v této diplomové práci se zaměřuji na osobní postoje k rizikovému chování v rámci subkultury, které jsou založené na vlastních zkušenostech. Tato problematika se dá uchopit z více úhlů, první dimenze se potýká s tím, zdali respondenti jsou schopni rozlišit, co a je a co není rizikové chování, druhá dimenze je vlastní sebehodnocení v rizikovém chování. Ve výzkumném šetření jsem se zaměřila na subjektivní názory respondentů na možná rizika. Tato kategorie je úzce propojená s předchozí, která je zaměřená na životní postoje respondentů, kam spadají i postoje k rizikům.

Freetekno

V teoretické části zmiňuji, že tekno subkultura je velmi úzce spojována s drogami. Respondenti mi to svými odpověďmi potvrdili, a proto považuji za podstatné tuto problematiku pochopit ze strany respondentů a rozebrat ji více do hloubky.

Z výpovědí respondentů lze konstatovat, že nejběžnějšími drogami na parties jsou alkohol, marihuana, LSD, extáze, MDMA. V razantně menší míře pervitin a kokain. Respondenti nejdříve experimentovali s alkoholem a marihuanou, až později vyzkoušeli i jiné, již zmiňované, drogy. Dvě typické drogy, které provází vývoj freetekna od počátku, jsou LSD a extáze. Obě drogy se objevují na každé freeparty, kde je velmi jednoduché je zajistit.

Hlavní důvody k užití drog jsou zesílení prožitků na akci, souznění s ostatními účastníky, experimentování s vlastním vědomím, uvolňující euforické pocity štěstí, odreagování a únik od reality. Každý respondent se k problematice drog staví jinak. Celkově jsou postoje vůči drogám tekařů vlídné, drogy jim umožňují otevřít bránu do nevědomí a cestovat ve své mysli. Na druhou stranu se všichni shodli na tom, že drogy nejsou nutnou podmínkou pro intenzivní zážitky, které jim parties přináší. Už jen samotná hudba a tanec u „beden“ jsou pro ně zdroje spirituálních zážitků. Respondenti mluvili o tom, že mají svůj vztah k drogám pod kontrolou,

avizovali určitou sebekontrolu v této otázce. Na základě výzkumného šetření se vzorek respondentů přibližuje definici rekreačních uživatelů drog.¹⁸¹

Kód: drogy pod kontrolou + jiná realita

„Za mě určitě vede extáze, trip, ... a samozřejmě zelí a chlast.“(R7FT)

„Bere se hodně LSD, ale myslím si, že na freeparties to není o nic horší než na těch vnitřních komerčních diskotékách.“(R4FT)

„Já jsem nikdy nebyla velkej pojídač, mě stačí si dát brčko do pohody, na začátku. A pak nějak později si dát třeba půlku tripa. Hlavně všechno v klidu.“(R6FT)

„Pro mě není vůbec prioritou jet na akci a něco si dát, jasný dám si pívko, potáhnu si ze skla, ale vůbec nemusím nic sežrat.“(R2FT)

„Mě ta droga prostě vždycky umocní ten zážitek, dobře se mi tančí, fakt ten prožitek je úplně jinej. Já mám rád houbičky, a nemyslím si, že by to byl nějaký shit, je to přírodní, žádná chemická sra...“(R3FT)

„Já okusila párty, jak s drogama, tak bez drog, protože jsem třeba řídila nebo už jsem byla těhotná. A užila jsem si je obě, sice jinak, ale brát to jenom, jakože parties můžeš přežít jen pod vlivem, to je předsudek většinový společnosti. Ale jo LSD mám ráda, ale třeba perník bych si v životě nešňupla.“(R1FT)

„Mně to přesune do jiný reality, moje mysl putuje někam jinam, je to určitý stav změny mysli.“(R3FT)

„Já jsem třeba nikdy nezažila, že by se na parties někdo popral nebo nějak zbil, pod vlivem drog jsou prostě lidi hodní, milí, nekonfliktní, to chlast dělá z lidí hovada a probouzí v nich bezmozky.“(R1FT)

Hlavním rizikem této subkultury je zejména drogová nebo alkoholová závislost. Další riziková složka jsou problémy se zákonem v rámci obsazování cizího pozemku. Oba tyto

---

¹⁸¹ MRAVČÍK, Viktor, et al. *Rekreační užívání drog: Užívání v prostředí zábavy a existující intervence v ČR. Zaostrěno na drogy 3/2008.* Praha: Úřad vlády ČR, 2008

fenomény jsou úzce propojené s freetekno subkulturou. Vždy ale záleží na daném jednotlivci a jeho životním postoji k této problematice.

Punk

Tato subkultura a její členové jsou v kontrastu ve vnímání drog oproti subkultuře teknařů. Pro punkové příslušníky má výsadní postavení legální droga – alkohol (konkrétně nejoblíbenějším nápojem je pivo a rum). Většina respondentů se shodla na tom, že nepovažují za součást punku žádné drogy. Všichni respondenti uznali, že jejich postoj k alkoholu je pozitivní. Tento postoj vyjádřili stručně a jasně a sami necítili potřebu odpověď více specifikovat. Všichni respondenti se shodli na tom, že jakékoliv drogy nesnáší a mají velmi odsuzující názor na tuto problematiku. Jedinou výjimkou je marihuana, kterou někteří respondenti občas požívají. Punk ve svém základu odmítá veškeré drogy, kdy alkohol a tabák nejsou považovány za drogy. Punkeři se shodují na tom, že konzumace alkoholu je baví, alkohol jim chutná. Pití alkoholu není vždy proplánované, ale je spojeno se stykem s lidmi a s punkovými akcemi. Mezi hlavní motivy konzumace alkoholu je chuť, únik z reality, navození pohodové nálady. Punkeři nejčastěji pijí o víkendech, kdy se koná nějaký koncert nebo festival. Zajímavým faktem je, že jsem na webových stránkách www.punk.cz našla i odkaz, který se věnuje alkoholu. Jsou zde popsány rizikové faktory konzumace alkoholu, stupně návyku, nejčastější nemoci, které alkohol způsobuje. Čtenářům je na konci článku položena řečnická otázka: „Takže snad si vezmete ponaučení z těchto řádků a omezíte chlastání aspoň na polovinu. Není důležitý vožrat se, aby byla zábava, umění je zůstat střízlivej, aby byla stejná sranda. Kdo chce mít existenční a zdravotní problémy?“¹⁸²

Kód: alkohol pod kontrolou + jiná realita

„Drogám se vyhýbám a v podstatě i lidem, kteří je užívají.“ (R2P)

„V tomhle národě pijí všichni a punkáči v tomhle nejsou jiní.“ (R3P)

„Myslím si, že když si člověk dá pár pivek, tak to nikomu neublíží.“ (R4P)

„Já si fakt nejlip odpočinu u pár škopků na koncertě s kámošema.“ (R5P)

---

¹⁸² Problematika drog:alkohol podrobněji. In: *PUNK. CZ* [online]. [cit. 2017-03-06]. Dostupné z: <http://www.punk.cz/index.asp?menu=3&record=5865>

Členství v punkové subkultuře přináší rizika spojená zejména s nadměrným požíváním alkoholu a následků činů při jeho konzumaci. Je ale potřeba brát na zřetel individuální přístup k tomuto fenoménu.

Jako předchozí subkultury i hip hopová subkultura je spojována do jisté míry s drogami, nejvíce s marihuanou. Samotná látka je často vnímána mezi interprety jako zdroj inspirace a s její pomocí si posluchači více užijí atmosféru hip hopové akce. Otázka marihuany je často zmiňována v textech rapujících interpretů. Požitky z marihuany jsou korespondující s dnešním vnímáním hip hopu. Všichni respondenti vnímají marihuanu jako součást hip hopu. Marihuana má individuální účinky na lidskou psychiku. V malé míře, ale ve většině případů, přináší pocit klidu, zasněného uvolnění, subjektivní pohody, živější vnímání vjemů. Respondenti mají různě bohaté zkušenosti s touto látkou. Hip hopové akce spojují zejména s alkoholem a marihuanou. Nikdo z respondentů nemá zkušenosti s jiným druhem drog, při výzkumu jsem zaregistrovala očividný odpor k tvrdým drogám, hip hopeři mají v této oblasti podobné názorové vymezení jako punkeři.

Kód: drogy pod kontrolou + alkohol pod kontrolou + jiná realita

„Tráva a hip hop patří k sobě.“ (R1HP)

„Nemyslím si, že co hoper to vyhulenec, ale najdeš jich fakt hodně. Ale já si myslím, že se hulí už teď všude, je to celosvětový.“ (R3HP)

„No ono, když vidíš, jak rapeři hulej přímo na pódiu, předávaj si brko, tak to prostě zkusíš taky. Ale nevidím v tom nic zlého.“ (R5HP)

„Já si dám na akci pivko, brčko a jsem spokojenej. Já se pěkně odreaguju, totálně vypnu mozek a je to všechno v pohodě.“ (R1HP)

„Alkohol a tráva je v pohodě, ale vůbec bych do hip hopu nemotal jiný sra... to fakt ne, já osobně s tím nemám žádnou zkušenost, ani mí kámoši, nikdy jsem ani neviděl, že by si někdo na akci něco dával nebo tak...“ (R4HP)

„Jo, hulím a chlastám, ale jednou za čas a myslím, že to je na pohodu.“ (R6HP)

Riziko u této subkultury vnímám v psychické závislosti na marihuaně a nadměrném užívání alkoholu. Obě tyto složky jsou na hip hopových akcích běžně dostupné a frekventované. Platí zde, jako u předchozích, záleží na subjektivní zkušenosti daného jedince.

Všechny zkoumané subkultury nesou na svých bedrech jistou rizikovost závislostí. Nemyslím si však, že je to dáno členstvím subkultur. Všichni respondenti navštěvují akce, koncerty, festivaly, kde je legálně dostupný alkohol. Na nelegální bázi jde o marihuanu a jiné drogy. Otázka závislosti na těchto látkách je vždy založena na individuálních preferencích a osobních předpokladech. Tento fenomén je však celosvětovým problémem.

Závislost vzniká jako postupný, zdánlivě nevinný návyk, který poživateli přináší potěšení v různé podobě. Například několik piv na punkové akci, jedna extáze na freeparty, dva jointy na hip hop kempu. Člověk si drogu dopřává nejdříve občas, prozatím tímto zvykem není ovládán. Problém nastává v případě, když jedinec nemá možnost volby. Má psychickou nebo fyzickou potřebu vyhledávat tento druh akcí, tento druh možností získání drogy apod. Na základě rozhovorů si všichni tyto rizika uvědomují, mají svůj zlozvyk pod kontrolou.

4.3. Závěr výzkumného šetření

V rámci výzkumného šetření jsem prostřednictvím polostrukturovaných rozhovorů s příslušníky subkultur zjišťovala jejich životní postoje. Pro respondenty je pojem subkultura velmi specifický a ne moc používaný pojem. Pod subkulturou si spíše představují životní styl, nebo komunitu lidí, kteří poslouchají stejnou hudbu a preferují podobné názory. Odmítají i kategorizaci členství v rámci subkultury. Kdy svoji příslušnost nijak neoznačují. Nejvíce respondentů se se subkulturou seznámilo prostřednictvím vrstevnických skupin. Kdy je na začátku nejvíce zaujala hudba, image, atmosféra a zážitky spojené s hudebními akcemi. Identifikace se subkulturou byla pozvolný proces, kdy se respondenti postupně zajímali o subkulturu více do hloubky. Poznávali základní filozofii, nové lidi, aspekty, které se dotýkají subkultur. Členství v subkultuře jedincům přináší pozitivní pocity, častým jevem je intenzivní pocit sounáležitosti ve skupině, možnost odreagování ze starostí běžného dne, ventilace negativních tlaků. Respondenti prostřednictvím subkultur zažívají pocit svobody, který je pro ně velmi důležitý. Někteří jedinci preferují image subkultur, kdy preferují určitý styl, pro některé to není podstatné a nemají potřebu prezentovat svoji příslušnost prostřednictvím oblečení a vizáže. Co se týče životních hodnot respondentů, odrazila se zde velká individualizace každého jedince. Životní styl každého respondenta je velmi odlišný, každý je jiná osobnost. Na základě toho se nedá paušalizovat, zdali se v subkulturách preferují určité hodnoty, které by byly pro příslušníky typické. Všechny subkultury se pojí s různými riziky, které mohou vygradovat až do závislostí. Respondenti jsou si těchto rizik vědomi.

ZÁVĚR

Hlavním cílem této práce bylo detailněji popsat, zmapovat a charakterizovat základní postoje mládeže k subkulturám.

Diplomová práce se zaměřila na tři vybrané subkultury a to na subkulturu hip hop, freetekno, punk. Práce se skládá ze dvou částí – teoretické a praktické.

V teoretické části jsem definovala základní oblasti dané problematiky – oblast subkultury, oblast mládeže, oblast vybraných subkultur mládeže. Vycházela jsem z odborných zdrojů, které se tématům věnují.

Praktická část navázala na teoretické poznatky práce. Zde zjišťuji prostřednictvím polostukturovaných rozhovorů se členy subkultur mládeže jejich základní životní postoje

Malý vzorek respondentů nemůže mít vypovídající hodnotu o celé subkultuře, ale může být vhodnou sondou do myšlení a života současné mládeže, která se identifikuje se subkulturami. Výsledky práce potvrdily mnoho teoretických disciplín, které apelují na silný vliv vrstevnických skupin. Mladí lidé mají silnou potřebu patřit do sociální skupiny, kde se cítí respektováni a přijati. Pocity sounáležitosti se skupinou mládež nachází právě v subkulturách. Dalším přínosem subkultur je pro mladé lidi možnost se vymezit, odlišovat se, mít svůj styl a být sám sebou. Z těchto důvodů jsou subkultury pro mladé lidi velmi přitažlivé a zaujímají v jejich životě důležité místo. Život v subkultuře je spojen také s riziky, které je důležité brát v potaz. Věnovala jsem se třem oblíbeným subkulturám, a i přestože jsou velmi specifické a názorově jinak orientované, našla jsem mnoho podobných znaků ve všech zkoumaných oblastech.

Pro práci s mládeží je důležité si uvědomit, co v subkultuře nalézá, co jí přináší a s jakými riziky se může potkat. Sociální pedagog v této oblasti by měl vést mládež k multikulturní toleranci, teoreticky ji vzdělávat v subkulturách, a také by měl své vědomosti a znalosti využít k preventivnímu působení.

Seznam použité literatury

518., Vladimír. MILAN TRACHOTA. *Kmeny: současné městské subkultury*. Editor Karel Veselý. V Praze: Yinachi, 2011, 517 s. ISBN 978-809-0397-323.

BARKER, Chris. *Slovník kulturních studií*. Praha: Portál, 2006. ISBN 80-736-7099-2.

BURYÁNEK, Jan, ed. *Interkulturní vzdělávání II.: doplněk k publikaci Interkulturní vzdělávání nejen pro středoškolské pedagogy*. Praha: Člověk v tísni, 2005. ISBN 80-903-5105-0.

ČENĚK, Jiří, Josef SMOLÍK a Zdeňka VYKOUKALOVÁ. *Interkulturní psychologie: vybrané kapitoly*. Praha: Grada, 2016. Psyché (Grada). ISBN 978-80-247-5414-7.

GIRTLER, Roland. *Okrajové sociální kultury*. Brno: Masarykova univerzita, 2001. Edice učebnic Právnické fakulty Masarykovy univerzity v Brně. ISBN 80-210-2728-2.

HARTL, Pavel a Helena HARTLOVÁ. *Psychologický slovník*. Třetí, aktualizované vydání. Praha: Portál, 2015. ISBN 978-80-262-0873-0.

HEBDIGE, Dick. *Subkultura a styl*. V Praze: Dauphin, 2012. ISBN 978-80-7207-835-6.

HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace*. Praha: Portál, 2005, 407 s. ISBN 80-736-7040-2.

HOFBAUER, Břetislav. *Děti, mládež a volný čas*. Praha: Portál, 2004. ISBN 80-717-8927-5.

JANDOUREK, Jan. *Sociologický slovník*. Vyd. 2. Praha: Portál, 2007, 285 s. ISBN 978-80-7367-269-0.

KABÍČEK, Pavel, Ladislav CSÉMY a Jana HAMANOVÁ. *Rizikové chování v dospívání a jeho vztah ke zdraví*. Praha: Triton, 2014. ISBN 978-80-7387-793-4.

ORAVCOVÁ, Anna, KOLÁŘOVÁ, Marta, ed. *Revolta stylem: hudební subkultury mládeže v České republice*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2011. Sociologické aktuality. ISBN 978-80-7419-060-5.

KRAUS, Blahoslav. *Jak žije středoškolská mládež na počátku XXI. století: výzkum v Královéhradeckém kraji v letech 2000-2003*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2004. ISBN 80-704-1738-2.

KRAUS, Blahoslav. *Základy sociální pedagogiky*. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-383-3.

KRAUS, Blahoslav a Věra POLÁČKOVÁ. *Člověk - prostředí - výchova: k otázkám sociální pedagogiky*. Brno: Paido, 2001. ISBN 80-731-5004-2.

MACEK, Petr. *Adolescence: psychologické a sociální charakteristiky dospívajících*. Praha: Portál, 1999. ISBN 80-717-8348-X.

PRŮCHA, Jan, Eliška WALTEROVÁ a Jiří MAREŠ. *Pedagogický slovník*. 4., aktualiz. vyd. Praha: Portál, 2003, 322 s. ISBN 80-717-8772-8.

PŘADKA, Milan, Dana KNOTOVÁ a Jarmila FALTÝSKOVÁ. *Kapitoly ze sociální pedagogiky*. Brno: Masarykova univerzita, 1998. ISBN 80-210-1946-8.

SAUNDERS, Nicholas, Mary Anna WRIGHT a Alexander SHULGIN. *Extáze*. Brno: Jota, 1996. Nové obzory (Jota). ISBN 80-856-1793-5.

SMÉKAL, Vladimír. *Pozvání do psychologie osobnosti: člověk v zrcadlení [i.e. zrcadle] vědomí a jednání*. 3., opr. vyd. Brno: Barrister, 2009. Studium (Barrister. ISBN 978-80-87029-62-6.

SMOLÍK, Josef. *Subkultury mládeže: uvedení do problematiky*. Praha: Grada, 2010, 281 s. ISBN 978-802-4729-077.

ŠVAŘÍČEK, Roman a Klára ŠEĐOVÁ. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-313-0.

TAXOVÁ, Jiřina. *Vrstevnické vztahy v adolescenci: příspěvek k objasnění jejich výchovné funkce u středoškoláků*. Praha: Univerzita Karlova, 1972. Acta Universitatis Carolinae.

TRAVERS, Robert Morris William. *Úvod do pedagogického výzkumu*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1969. Pedagogická teorie a praxe.

VÁGNEROVÁ, Marie. *Základy psychologie*. Praha: Karolinum, 2004. ISBN 80-246-0841-3.

VÁGNEROVÁ, Marie. *Vývojová psychologie*. Praha: Portál, 2000, 528 s. ISBN 80-717-8308-0.

VÁGNEROVÁ, Marie a Lidmila VALENTOVÁ. *Psychický vývoj dítěte a jeho variabilita*. Praha: Univerzita Karlova, 1991.

Seznam literatury související s tématem, seznam dalších zdrojů

BROTHERTON, David. *Youth street gangs: a critical appraisal*. ISBN 978-0-415-85627-0.

HLADILOVÁ, Veronika. *Taky jsem byla PUNK*. Brno: Host, 2001. Česká próza. ISBN 80-7294-036-8.

KOPOVÁ, Michaela. *Vývoj české punkové subkultury*. Hradec Králové, 2012. Bakalářská práce. Univerzita Hradec Králové. Vedoucí práce Mgr. Stanislava Hoferková, Ph.D.

SAK, Petr. *PROMĚNY ČESKÉ MLÁDEŽE*. Praha 8: Petrklíč, 2000. ISBN 978-80-7229-266-0.

SYROVÝ, Pavel. *Alternativní kultura a sociální patologie*. Praha: Éthum o.s., 1999, 34 s.

Co je image [online]. Dostupné z: <http://www.v-poradkyne.euweb.cz/Co%20je%20image.htm>

Bigbit- internetová encyklopedie rocku [online]. Dostupné z:

<http://www.ceskatelevize.cz/specialy/bigbit/>

ČLOVĚK V TÍSNI. *Subkultury: Informace pro učitele* [online]. 2005 Dostupné z:

http://www.varianty.cz/cdrom/podkapitoly2/IKV2_09_00_subkultury.pdf

Fanziny. In: *Www.streetculture.cz* [online]. Dostupné z:

<http://www.streetculture.cz/akce/fanziny>

Hip Hop Fashion [online]. Dostupné z: <http://www.menstylefashion.com/wp-content/uploads/2014/04/Hip-Hop-Fashion-Man-2.jpg>

Hip hop: Kořeny: Reportážní francouzský dokument ze tří kontinentů [online]. Dostupné z:

<http://www.ceskatelevize.cz/porady/10334153338-hip-hop-koreny/212382550100001/>

Protein: Nejen internetový časopis YMCA v ČR [online]. Dostupné z:

<http://www.ymca.cz/protein/view.php?cislocianku=2006011515>

Varianty. *Identita* [online]. Dostupné z: <https://www.varianty.cz/slovnicek-pojmu/11-identita>

SLAVÍK, Petr. *Alternativní kultura: PUNK. In: Youtube [online]. Dostupné z: <http://www.youtube.com/watch?v=kTViwmpFvNw>*

SMOLÍK, Josef. Youth Subcultures: From Deviation to Fragmentation. *Sociální pedagogika / Social Education*. 2015, 3(1), 36-55. DOI: 10.7441/soced.2015.03.01.03. ISSN 18058825. Dostupné také z: http://soced.cz/wp-content/uploads/2015/04/STUDIE_Subkultury-mládeže.-Od-deviace-k-fragmentaci_Final.pdf

VESELÝ, Karel. *Kmeny: současné městské subkultury [online]. Dostupné z: <http://www.iliteratura.cz/Clanek/29653/vesely-karel-vladimir-518-kmeny-soucasne-mestske-subkultury>*

Seznam příloh

Příloha A: Sound systém (freetekno subkultura)¹⁸³

Příloha B: Shockraver manifest 23 (tekno subkultura)¹⁸⁴

Příloha C: Graffity – street art¹⁸⁵

Příloha D: Image hip hopové subkultury¹⁸⁶

Příloha E: Image punkové subkultury¹⁸⁷

Příloha F: Plakát na punkovou akci¹⁸⁸

Příloha G: Rozhovor s respondentem

---

¹⁸³ Vlastní zpracování

¹⁸⁴ Shockraver manifest23. In: *FREETEKNO* [online]. [cit. 2017-03-03]. Dostupné z: <http://www.freetekno.cz/?d=1&g=31>

¹⁸⁵ <http://www.svitavy.cz/userfiles/photogallery/middle/2950.jpg>

¹⁸⁶ *Hip Hop Fashion* [online]. In: . [cit. 2017-03-07]. Dostupné z: <http://www.menstylefashion.com/wp-content/uploads/2014/04/Hip-Hop-Fashion-Man-2.jpg>

¹⁸⁷ Vlastní zpracování

¹⁸⁸ Vlastní zpracování

Příloha A

Příloha B

Můžete nás nenávidět. Můžete nás odmítat. Možná nám nebudete rozumět. Možná nevíte o naší existenci. My můžeme pouze doufat, že nás nebudete soudit, protože my bychom nikdy nesoudili vás. Nejsme zločinci. Nejsme narkomani. Nejsme naivní děti. Jsme jeden obrovský, globální kmen a rodina, která přesahuje práva a zákony vytvořené člověkem, přesahuje místo i čas samotný. Jsme silní a pevní. Zrodili jsme se ze zvuku. Už zdaleka slyšitelný, ohlušující, hřmící rytmus srovnatelný s matčíným srdcem, která ve svém lůně ze železa, oceli a drátů konejší vlastní dítě. Vracíme se do tohoto lůna, kde si v horku, vlhkosti a tmě uvědomujeme, že jsme si všichni rovni. Vracíme se nejen k temnotě a k sobě samým, ale i k hudbě, která do nás vráží svoji silou a prochází skrz naše duše: všichni jsme si rovni. A někde okolo 35Hz pociťujeme ruku Boží na našich zádech, tlačící nás dopředu, nutící nás k posílení naší mysli, těla a naší duše. Nutící nás k podání pomocné ruky, spojení s dalšími lidmi okolo nás a sdílení tohoto nekontrolovatelného štěstí, které cítíme při vytváření této magické bubliny, která nás - na jeden večer - dokáže ochránit před hrůzami, zvěrstvy a zneuctíváním okolního světa. Jsou to právě tyto nejsilnější okamžiky, kvůli kterým tu každý jsme. Stále a stále se shromažďujeme v klubech, skladištích nebo budovách, které jste vy opustili pro nic za nic a dáváme jim na jednu noc život. Silný, pulzující chvějící se život ve své nejčistší, nejintenzivnější a nejsilněji prožité formě. V těchto provizorních prostorách se zbavujeme břemena nejistoty před budoucností, kterou jste vy nedokázali stabilizovat a zajistit pro další generace. Snažíme se uvolnit ze všech okovů, všech překážek a omezení, které jste vy vytvořili pro klid svoji duše. Snažíme se přepsat naprogramované kódy, které do nás zapisujete hned od momentu našeho narození. Kódy, které nás vedou k nenávisti, k souzení, vedou nás k tomu, abychom se chovali tak, jak je to pro vás nejvýhodnější. Kódy, které nás nutí dělat to, co řeknete vy. Kódy, které nám říkají, že musíme jít z lesklé stříbrné vidličky to, čím nás nakrmíte, místo toho, abysme udržovali při životě vlastníma rukama. Kódy, které nutí zavírat naše oči a duše, místo toho, abyste je široce otevřeli. Vždy, než slunce dosáhne svého vrcholu a začne odhalovat tuto vámi vytvořenou pokroucenou realitu, my budeme divoce tančit s našimi bratry a sestrami při příležitosti oslavy svých životů, naší kultury a hodnot, ve které věříme my - Mír, Láska, Svoboda, Tolerance, Jednota, Harmonie, Sebevymáření, Zodpovědnost a Respekt. Naším nepřítelem je ignorance. Naší zbraní je informace. Naším zločinem je porušování a poměřování se s jakýmkoliv zákonem, kterým máte potřebu zastavit nás před oslavami naší existence. Ale věřte tomu, přestože máte tu moc přerušit konkrétní párty v konkrétní noc v konkrétní zemina této nádherné planetě, nikdy se vám nepodaří zastavit naši globální party. Nemáte, přístup k tomuto vypínači, ať už si myslíte cokoliv. Hudba se nikdy nezastaví. Tlukot srdce nikdy nevymizí. Party nikdy neskončí. Jsem raver, a toto je můj manifest.

Příloha C

Příloha D

Příloha E

Legendární FEST 12.-13.5.2017
3. ROČNÍK

PARAGRAF 219
OSLAVA 13 LET

MENTÁLNĚ NARUŠENÁ MOUCHA EXNi!TO
INSEMINAČNÍ STANICE HUBERT MACHÁNĚ
DEEM SPOTS VESELÍ KONÍČI DRUŽBA
DESTRAKTOR A CRASH KOČKOLIT DRŽ HUDBU
GENERAČNÍ PROBLÉM DISTANCE BOHEMIA BEAT
ČASU DOST SCHLUSOUWER 158 a možná ještě někdo...

VSTUP 2 DNY 250,-
SO 100,- (DO 20H PRK 100,-)
NE 150,- (DO 18H PRK 200,-)

modra
vopice
.eu music club

Příloha G

Znáš pojem subkultura? Co si pod tím představíš?

„Jo jo znám, je to takovej děsně důležitěj pojem. Subkultura je v kontrastu kultury, v podstatě vyhrazená proti většině, lidi, kteří mají podobné zájmy, poslouchají stejnou hudbu, mají stejné názory na svět než okolní společnost.“

Hlásíš se k nějaké subkultuře? Pokud ano, k jaké?

„Hlásím, nehlásím, preferuju životní styl tekna. Tak asi tak bych to nazval. Mám rád freetekno, žiju tak, jezdím na akce.“

Jak si se o této subkultuře dozvěděl, kdy a za jakých okolností ses s ní poprvé setkal?

„Mám o šest let staršího bráchu, kterej dost často jezdil na parties, pomáhal i v jednom soundsystému, tak mě začal někdy kolem sedmnácti brát s sebou. Takže já to mám přes bráchu a teky jsem vlastně pouslouchali už někdy od 15 ti.“

Co Tě lákalo, a čím Tě zaujala tato subkultura?

„Tekno je životní styl, jako každej jinej, hlavním jádrem jsou sound systémy a akce, který dělaj. Akce jsou zdarma, někdy ilegálního charakteru, celá ta komunita se točí kolem přírody, svobody, totálního odporu ke konzumu a materialismu. Celý je to o tom dělat a žít trochu jinak. Já už k tomu měl blízko od začátku i skrz toho bráchu.“

Jak bys popsal svoji subkulturu někomu úplně cizímu, kdo o ní nic neví? Jaké jsou podle Tebe hlavní znaky?

„To je hrozně složitý a jednoduchý zároveň. Jsme prostě lidi, kteří si na nic nehrajou, a chtěj si žít po svým, svobodně. Některý věci v tomle světě jsou postavený na hlavu. Ale abych se vrátil k otázce. Pro člověka, kterej o ní nic neví, tak si myslím, že si řekne, že jsme banda smažek a squaterům. Ale o tom to vůbec není. Je to o té životní filozofii, který jsme nakloněný. Systémy jsou jako rodina, nikdo tě tady neřeší, a ták no. Asi bych člověkoví, kterej o tom nic neví, řekl, ať se mnou někdy někam jede a pozná.“

Co pro Tebe osobně znamená se hlásit k dané subkultuře? Co ti to přináší?

„Mě to strašně baví, přes týden prostě chodím do práce, starám se o rodinu a o víkendů totálně vypnu. Trochu se sjedu, potkáme se s kamarádama a vracím se s čistou myslí. Prostě člověk, kterej k tomu čuchne, projde si tím, tak už ho to hodně ovlivní, přehodnotí svůj dosavadní život. Ten pocit svobody, síly, radosti z toho spoluprožívání. „

Máš hodně kamarádů z této subkultury?

„Jo, v podstatě většinu, bych tak řekl. Ale samozřejmě se stýkám, kamarádím i s jinými lidmi.“

Změnil si nějak svůj styl, svoji image, styl oblékání, účesu? Staráš se nějak o to, jak vypadáš v rámci subkultury?

„Ne tak to vůbec, nijak zvlášť. Se na mě podívej, myslím, že ani nijak extra nevybočuju z většiny. Myslím, že to, co mám na sobě, je mi hlavně pohodlný.“

Jak to vnímá Tvé okolí, že jsi v této subkultuře?

„Tak to fakt vůbec nevím. A ani to neřeším. Já se nesetkal s někým názorama. Ani naši to vůbec nijak neřešej. Já s tím neměl nikdy žádný problém. Je to asi tím, že prostě zjevem nikoho nepobuřuju a ani nemám potřebu nikomu nic cpát. Takže v pohodě.“

Co je pro Tebe ve Tvém životě nejdůležitější? Jaké jsou Tvé životní hodnoty?

„Pro mě určitě zdraví a láska. Pak peníze a nějaká stabilní práce a budu spokojenej. Chci mít i bohatý kulturní a společenský život. Ale bez zdraví a partnerky to nikdy nebude úplně top. Mám úžasnou rodinu a ta je pro mě prostě všechno, o tu nikdy nechci přijít. To je můj životní pohon.“

VO11: Jak trávíš svůj volný čas? Věnuješ se hodně ve svém volném čase subkultuře?

„No svůj volný čas hlavně trávím se svoji rodinou, takže já to mám vyřešený. Jinak teda pokud se bavíme o tekách, tak já trochu hraju, ale teď fakt málo. To všechno šlo stranou. Jinak jezdíme s mladou o víkendech na louky. Ale to jen, když je hezky. V zimě board. Po práci televize, procházka, taková obyčejná klasika, nic extra.“

VO12: Ovlivnilo Tě nějak, že jsi členem subkultury? Myslíš, že ses v něčem změnil?

„Asi jo i ne, to se asi takhle nedá říct. Každopádně jsem rád, za to, jak žiju, co jsem poznal. Fakt mě nebaví ten konzum, to materilistký všechno, co nás postupně zabíjí, to je fakt jak rakovina. Našel jsem si prostě svůj způsob života, relaxu, kam někam patřím, cejtím se dobře. „

VO13: Považuješ nějakou subkulturu za rizikovou? Z jakého důvodu?

„Já nemám právo nikoho hodnotit, já nechávám žít a je mi v podstatě šumák, kdo kam patří nebo tak. Mě nikdo z jiných komunit nevadí, ať to jsou punkáči, metaláci, atd. Každý ho věc, každý máme to svoje, každýho baví něco jinýho a mě po tom nic není.“

VO14: Myslíš, že Tvá subkultura je také v něčem riziková?

„Jako v čem? No jasný, že se na akcích berou drogy, ale je to každýho věc, jak už jsem říkal a tohle riziko máš asi všude. Spíš ti mladí ještěři, když to přepísknout, ale není kulturou, ale tím člověkem, to je prostě mag*r, kterej si nedal pozor.“

VO17: Jaké je tvé vnitřní stanovisko k těmto věcem?

„No heled', když ti to řeknu takhle tak skoro nepiju, děsně mě to maže a do toho mi to ani moc nechutná. Ale normálně si zahulím anebo si na akci něco dám. Ale nejsem ta vyhoukanej, jak si myslíš. Mě ta droga prostě vždycky umocní ten zážitek, dobře se mi tančí, fakt ten prožitek je úplně jinej. Já mám rád houbičky, a nemyslím si, že by to byl nějaký shit, je to přírodní, žádná chemická sra...“